

ДОКЛАД

Екологична оценка на проект Морски пространствен план на Република България 2021 – 2035 година

НЕТЕХНИЧЕСКО РЕЗЮМЕ

Ноември 2020 година

СЪКРАЩЕНИЯ

Съкращение	Наименование
ДЕО	Доклад за екологична оценка
ДОСВ	Доклад за оценка степента на въздействие
ЕО	Екологична оценка
ОС	Оценка за съвместимост
МППРБ	Морски пространствен план на Република България
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗВ	Закон за водите
ЗМПВВПРБ	Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанища на Република България
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗТ	Защитена територия
ЗЗ	Защитена зона
ЗУЧК	Закон за устройството на Черноморското крайбрежие
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МЗ	Министерство на здравеопазването
Наредба за ЕО	Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми
Наредба за ОС	Наредба за условията и реда за извършване на Оценка за съвместимост на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони
БДЧР	Басейнова дирекция “Черноморски район”
Наредба за ООСМВ	Наредба за опазване на околната среда в морските води
ЕС	Европейски съюз
РЗИ	Районна здравна инспекция
ПУРБ	План за управление на речните басейни
ПУРН	План за управление на риска от наводнения
РДВ	Рамкова директива за водите
НЦТР	Национален център за териториално развитие
ДСМОС	Добро състояние на морската околна среда

Съкращение	Наименование
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
РОУКВ	Район за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух
КАВ	Качество на атмосферния въздух
ИО – БАН	Институт по океанология на БАН
ИБЕИ	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
ИАРА	Изпълнителна агенция “Рибарство и аквакултури”
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
ЮНЕСКО	Организация на обединените нации за образование, наука и култура
ООН	Организация на обединените нации
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ДППИ	Държавно предприятие “Пристанищна инфраструктура”
ПВТ	Повърхностно водно тяло
ИВТ	Изкуствено водно тяло
СМВТ	Силно модифицирано водно тяло
РЗПРН	Район със значителен потенциален риск от наводнения
НИМХ	Национален институт по метеорология и хидрология
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
СГС	Средногодишна стойност
ГИС	Географска информационна система
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
СБАЛ	Специализирана болница за активно лечение
МЦ	Медицински център
ЦСМП	Център за спешна медицинска помощ
СМП	Спешна медицинска помощ
СПА	СПА-Център
БП	Болнична помощ
ИБП	Извънболнична помощ

Съдържание

Увод	4
I. Какви са поставените цели в Екологичната оценка?	4
II. Какво представлява и какво съдържа Морският пространствен план на Република България 2021-2035 г.?	6
III. Състояние на компонентите и факторите на околната среда	12
IV. Кои територии вероятно ще бъдат значително засегнати?	44
V. Кои са съществуващите екологични проблеми?	47
VI. Цели на опазване на околната среда	58
VII. Въздействие върху околната среда.....	62
VIII. Мерки за предотвратяване, намаляване, прекратяване, възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от прилагане на МППРБ (2021-2035 г.)	77
IX. Сценарии	81
X. Наблюдение върху състоянието на околната среда при прилагане на МППРБ	100
XI. Предложение за мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на МППРБ.....	101
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	102

Доклад

Екологична оценка на проект Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г.

Нетехническо резюме

Увод

Докладът Екологична оценка (ДЕО) на Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. (МППРБ) се изготвя съгласно писмо № ЕО-6/10.04.2020 г. на МОСВ за провеждане на процедура по Задължителна екологична оценка. Съдържанието на ДЕО е в съответствие с изготвеното Задание за обхват и съдържание на ДЕО съобразено с получените становища от извършените консултации с МОСВ, МЗ, БДЧР, РИОСВ – Варна, РИОСВ – Бургас и с други заинтересовани страни по ЕО.

Съгласно писмо № ЕО-6/05.11.2020 г. на МОСВ неделима част от Доклада за екологична оценка е Доклад за оценка степента на въздействие на МППРБ върху защитените зони (ДОСВ).

I. Какви са поставените цели в Екологичната оценка?

Основна цел на Екологичната оценка (ЕО) е оценка на ролята на Морския пространствен план на Република България за опазване на морската околна среда, постигане на добро екологично състояние на морските води и запазване и/или възстановяване на доброто екологично състояние на морските екосистеми в съответствие с РДВ (Рамкова директива за водите) и РДМС (Рамкова директива за морска стратегия).

Тази цел се постига чрез:

- Анализ на степента на подробност, която е в МППРБ, с което се определя, а в някои случаи и ограничава степента на подробност в ЕО;
- Представяне на достатъчно подробно и критично наличната информация за изготвяне на ЕО – от МППРБ, Морската стратегия (МС) и актуализирането и разширението ѝ с резултатите от допълнително извършени проучвания след 2016 г., ПУРБ (2016-2021) и ПУРН (2016-2021) на БДЧР (Басейнова дирекция „Черноморски район“);
- Определяне на връзката суша-море в рамките на взаимодействието на компонентите и факторите на околната среда на сушата с дейностите в морското пространство – това взаимодействие се разглежда и във връзка с проблемите на населението от черноморските общини;
- Разглеждане на въздействието на прогнозите за развитие на различните дейности към 2035 г. върху състоянието на морската околна среда и доброто екологично

състояние на морските води;

- Анализират се екологичните проблеми в особените зони, които вероятно ще бъдат значително засегнати от прилагането на МППРБ – зоните за защита на водите, защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, защитените зони за опазване на дивите птици, влажните зони, орнитологично важните места, защитените територии;
- Оценяване на предлаганите сценарии и избора на най-приемливия сценарий в МППРБ за развитие и прилагане. Всеки сценарий от развитите в МППРБ се оценява и с оглед на реалните възможности за неговото реализиране, т.е. доколко той спрямо разглеждания хоризонт е реален и практически изпълним;
- Подкрепяне в ЕО и предлагане за прилагане сценария, в който максимално разумно се използват ресурсите на морето в различните сектори на икономиката, като се подпомогне и развие потенциала за растеж в черноморските общини за устойчиво развитие на региона с осезаемо влияние върху икономиката на България при спазване на основната цел в ЕО – опазване на морската околна среда, доброто екологично състояние на морските води със запазване или възстановяване на доброто състояние на морските екосистеми;
- Разглеждане и оценка на състоянието на морските екосистеми при особеностите на Черно море – затворено непреливно море, в което качеството на морските води не е в зависимост само от екологичните политики на черноморските държави, а и на голяма част от други страни от Европа чрез втока на р. Дунав, което определено налага равнопоставеност на предложените сценарии с „нулевият“ сценарий;
- Отчитане на заложените принципи за сътрудничество на шестте черноморски държави и принадлежността само на две от тях към Европейския съюз, което налага всяка една от държавите да развива своите приоритети в Черно море така, че да не се създава възможност за възникване на екологични проблеми в останалите страни. Това определя необходимостта от оценка на трансграничното въздействие на МППРБ;
- Оценяване на реалността на изпълнението на МППРБ и неговата роля и значимост за България;
- Оценяване на изпълнението на заложените цели в МППРБ за развитие на различните отрасли, опазване на морската околна среда и постигане на добро екологично състояние на морските води, заложените политики в социалната сфера спрямо наличния капацитет в институциите, постепенното кадрово обезпечаване и развитие на кадрите, ангажирани за реализирането на Плана, финансовото обезпечаване на изследвания и мониторингови програми.

Основната цел и нейното изпълнение са неразривно свързани с благоприятните възможности, които предлага Черно море за просперитета на България (налице за всяка морска държава).

Екологичната оценка на МППРБ се разработва в съответствие и при използване на

Програмни документи на ООН, Директиви на Европейския парламент и на Съвета и на националното законодателство в опазване на околната среда.

II. Какво представлява и какво съдържа Морският пространствен план на Република България 2021-2035 г.?

Мотивите за разработването на МППРБ са повишеният натиск върху морските пространства, влошаването на състоянието на морската околна среда и загубата на биоразнообразие, налагащи прилагането на интегрирана морска политика и задължението за прилагане на рамковите директиви на ЕС - за водите (2000/60/ЕО), за морска стратегия (2008/56/ЕО) и за морско пространствено планиране (2014/89/ЕС). Държавите-членки на ЕС трябва да представят в ЕК одобрени морски пространствени планове до 31 март 2021 г.

Прилагането на екосистемен подход ще допринесе „за насърчаване на устойчивото развитие и растеж на морските и крайбрежните икономики и за устойчивото използване на морските и крайбрежни ресурси“.

Главна цел на Морския пространствен план на Р. България, е създаването на условия за устойчив растеж на морската икономика, за постигане на стабилно развитие на българския черноморски регион, чрез ефективно използване на природните ресурси, съобразено с изискванията за интегрирано опазване на морската среда. МППРБ трябва да съчетае безконфликтно съществуващи и бъдещи дейности по използване на морските пространства, отчитайки мерките за постигане на добро състояние на морската околна среда на Програмата от мерки към Морската стратегия на Р. България.

Специфичните цели на Морския пространствен план са съобразени с изискванията и определят задачите, които трябва да бъдат изпълнени: i) анализ на състоянието на морските пространства на база налична информация; ii) анализ на ресурсите в морските пространства (биологични, минерални, материални); iii) анализ на дейности и ползвания в морските пространства, конфликтни точки и зони и с възможност за безконфликтно съчетаване; iv) разработване на прогнозни сценарии и избор на предпочитан вариант при съчетание на икономически, социални и екологични цели; v) определяне на визия и стратегически цели за развитие към 2035 г.; и vi) разработване на процедури за прилагане, управление, изпълнение, наблюдение и контрол.

Териториалният обхват на плана е определен в ЗМПВВППРБ (Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанища на Република България) и включва морските пространства и крайбрежните морски води от Закона за водите. При определяне обхвата на плана съгласно Закона за устройство на Черноморското крайбрежие (ЗУЧК) се включват зона А (100 m) и зона Б (2 km).

МППРБ не предвижда ново строителство или промяна в начините на трайно ползване на крайбрежната територия, която е обект на Общите устройствени планове на черноморските общини. Той дава основни стратегически насоки за подобряване на взаимодействията между морето и прилежащата територия и за координиране на дейностите в морските сектори. МППРБ се съобразява с приоритетите на общностни, регионални, национални и локални документи, свързани с устойчивото развитие на морските пространства.

Тематичният обхват на МППРБ съгласно действащия у нас нормативен документ, покрива всички тематични области от Директива 2014/89/ЕС – транспортни системи за движение, зони и полигони за военни учения; проучвания за разработване и използване/добив на ресурси; рибарство и аквакултури; туризъм, рекреационни и спортни дейности в морето; научни изследвания; защитени зони и защитени територии от НЕМ; културно наследство и подводна археология; подводни линейни обекти на техническата инфраструктура; инсталации и съоръжения, свързани с корабоплаването и с разработването и използването на минералните и енергийните ресурси; пристанища и пристанищна дейност с прилежащите им площи; дейности в морската икономика, с техния разширяващ се обхват през последните десетилетия и необходимите пространства и ресурси.

Черно море е елипсоиден полузатворен басейн, разположен в Северното полукълбо, между Европа и Азия. Единствената връзка със световния океан е през Средиземно море чрез Босфора. На север чрез протока Керч Черно море се свързва с Азовско море. От северозапад се вливат трите най-големи европейски реки – Дунав, Днепър и Днестър. Големият сладководен речен вток на повърхността и притокът на солени средиземноморски води в дълбоководната част на морето през Босфора, създават уникалната система на морето.

В крайбрежните териториални води липсват големи острови, което е типично за Черно море. Отвореността на Черноморския регион на север и североизток е предпоставка за нахлуване на студени въздушни маси през зимата и екстремни отрицателни температури по крайбрежието. През топлото полугодие бризовата циркулация ограничава високите температури на въздуха. Характерна е неголямата височина на ветровите вълни, със средногодишни стойности в северозападната част около 2 m. По българското крайбрежие вълните са с височина средно 31 cm, а максималният прилив в Бургас е 11,2 cm.

Черно море е характерно с ограниченото си биоразнообразие. Животинският свят е около три пъти по-беден от този на Средиземно море поради сероводорода в дълбоководната зона, ниската соленост на водите и ограничената връзка със Световния океан. Пространствата в прилежащото крайбрежие обаче са известни с богато биоразнообразие. По българското крайбрежие и над прилежащата акватория преминава един от европейските пътища на мигриращите птици – *Via Pontica*. Тук са обявени десетки защитени територии по Закона за защитените територии и защитени зони.

От шестте държави, разположени около басейна на Черно море само две са членки на ЕС. Към 31.12.2018 г. населението на Черноморските общини представлява 10.4% от населението на България. В сравнение с края на 2011 г. населението на морските общини се увеличава с 0.04%, докато в страната намалява с 4.5%. На брега на Черно море са разположени два от големите градове в страната, с население към края на 2019 г., съответно Варна с 336 216 души и Бургас с 201 779 души.

Около 70% от общото количество замърсители, постъпващи в морето са от черноморските страни. Част от тях и останалите 30% (от другите 11 страни във водосбора) се вливат в Черно море чрез р.Дунав. Това е едно от най-засегнатите морета от прекомерно съдържание на хранителни вещества поради използването на торове в земеделието, непречистени отпадъчни води от животновъдни обекти и населени места и замърсяване от индустриални центрове. Най-силно засегната е северозападната част на Черно море, където се вливат Дунав, Днепър

и Днестър. Пренасяните големи количества фосфати и нитрати са причина за масирано развитие на фитопланктона и измиране на дънни организми. Допълнително натоварват морската среда чуждите видове, дънното тралиране и преуловът. Установява се значително намаляване на рибните запаси.

Сред силните страни на морските пространства в Черно море са разнообразният и живописен морски бряг, полегатото пясъчно дъно и достатъчно големите заливи, в които се осъществяват разнообразни дейности и имат достъп различни по големина съвременни плавателни съдове. Съществуват добри познания за характеристиките на морската среда, поддържа се добър международен обмен на данни. В крайбрежната зона има многообразие от термоминерални води с различни физични и химични характеристики, минерализация и лечебни свойства, с неусвоен потенциал. Благоприятният климат с подходящи температури на въздуха през всички сезони, късата и прохладна пролет, продължителната топла есен и меката зима, температурите на морската вода, предразполагат към по-дълго използване на крайбрежието за морски туризъм.

Сравнително благоприятното географско местоположение на страната осигурява възможности за превози на товари при сравнително ниски разходи и висока ефективност. Извършва се непрекъснато наблюдение на кораби над 12 метра и мониторинг на риболовни кораби, извършващи улов на квотиран вид риба (калкан).

Съществуват разнообразни туристически ресурси (природно и културно наследство, климат, атрактивно крайбрежие, минерални води, биоразнообразие, защитени територии и видове, условия и продукти за много видове туризъм в 4 сезона), а също и стабилен контекст – икономически растеж, финансова система и валута, данъчна и осигурителна политика, членство в ЕС, принадлежност към най-големия туристически пазар – европейския, съгласуваност на българската туристическа политика с международната, действащ стратегически планов документ. Към силните страни се добавя и привлекателността на дестинация „България” поради достъпност, близост до генериращи пазари, конкурентни цени, сигурност, национална идентичност и изявен морски туризъм (извън ситуацията през 2020 г.).

За развитието на морските транспортните услуги и инфраструктура от значение са разположението на страната в Черноморския регион, добрата обвързаност с транспортната инфраструктура на брега и с различните видове транспорт – въздушен, пътен и ж.п. Климатичните условия и географските дадености са благоприятни за добив на морска сол. Широк спектър от морски дейности определя важната функция на Черно море като източник на икономически растеж и заетост (2% от БВП и 3% от заетостта в страната) с потенциал за развитие на всички основни морски дейности и важен фактор за поддържане на жизнени крайбрежни райони.

България притежава уникално и многообразно недвижимо културно наследство, което обхваща периоди от праисторията до XX век, за разкриването на което допринася и Черно море с находките под вода. Местоположението на голяма част от тези обекти е непосредствено на бреговата ивица на България. Установен е траен интерес към културното наследство на България от наши и чуждестранни туристи и изследователи.

Сред слабите страни в характеристиките на морската среда и проблемите в свързаните с

морето сектори, са завишеното човешко влияние и свръх урбанизацията в критични зони от крайбрежието с повишен риск от свлачища, които застрашават изградената инфраструктура и качеството на морската околна среда в прилежащата акватория. Интензивната абразия се усложнява от свлачищните процеси. Липсват достатъчно знания за акваториалната част и за най-активната, интензивно експлоатирана и най-богата на биоразнообразие зона в нея.

Рибните ресурси не се използват устойчиво, включително и на най-ценния вид с висока пазарна цена – калкана, поради ниска селективност на риболовните уреди, неподходящи методи за риболов с отрицателно въздействие върху морската среда, незаконен, недеклариран и нерегулиран риболов.

Териториално разпределение на градското население – в градовете Варна и Бургас е съсредоточено над 84.0% от населението на Черноморските общини. Това претоварва средата със застрояване, трафик, отпадъци и унищожава част от природната среда.

Районът на плаване на българския риболовен флот е ограничен, той оперира само в Черно море с 1 857 риболовни съда, 95% от които са по-малки от 12 m. По-голямата част от тях имат разрешение за плаване в рамките на зоната до 2 морски мили от брега. Недостатъчно е оборудването им, производствените инсталации са остарели, недостатъчно се използват научните достижения и новите технологии. От морските аквакултури се отглежда само черна мида. Съществуващият контрол върху дейността е недостатъчен, не се прилагат достатъчно мерки за отстраняване на инсталациите от морето след преустановяване на дейността на мидени плантации и даляни.

Пристанищната дейност се ограничава от морално и физически остарялата пристанищна инфраструктура и претоварна техника и липсата на достатъчно специализирани пристанищни терминали. Недостатъците в добивната дейност са свързани с малките находища с локално значение и слабите перспективи за откриване на нови находища на нефт и природен газ, слабата изученост на дълбоководната акватория за наличие и вероятни струпвания и потенциални залежи от газохидрати, силните колебания в солодобива след приватизацията. За повечето сектори на морската икономика са характерни зависимостта от малки и средни предприятия, слабите възможности за растеж, неоползотвореният потенциал за технологични и високоефективни устойчиви морски дейности и небалансираният пазар на труда (сезонност, липса на квалифицирани кадри и др.).

Голяма част от слабите страни в дейността по проучването и опазването на културното наследство са свързани с недостатъчния финансов ресурс, а за подводното наследство и с липсата на достатъчно и добре мотивирани и подготвени кадри за изследване на морето.

За подобряване на дейностите по опазване на биоразнообразието и намаляване на влиянието върху екосистемите основните възможности са в увеличаване на контрола върху човешките дейности в морето и в крайбрежните територии. Заедно с устойчивото използване на рибните ресурси, което е условие за увеличаване на приходите и заетостта в сектор рибарство, се търсят нови пазари за риба и рибни специалитети. Въвеждането на инженерно-биологичен метод за брегозащита ще намали загубата на дънни местообитания поради затрупване и запечатване; използването на нови методи за риболов, които няма да увреждат дънните местообитания и ще намалят случайния улов на не-целеви видове риби.

В сферата на морския транспорт съществуват възможности за привличане на български и чуждестранни инвеститори за модернизация на сектора чрез инвестиции и нови технологии, привличане на международен транзитен трафик за увеличаване обема на морските превози и внедряване на модерни системи за повишаване безопасността и надеждността на морските транспортни услуги.

Най-много възможности се разкриват в неоползотворените туристически ресурси и недоразвитите други форми на туризма за удължаване на сезона и пренасочване на туристи от конкурентни дестинации. Не са оползотворени пълноценно възможностите за морски спортни дейности и забавления в морето, което е с благоприятна температура, соленост и вълнови режим. Културният туризъм във Варна и в Бургас ще се обогати от доразвиване на зоните за свободен достъп в двете най-големи пристанища и обвързването им с градските и с морските пространства. Разработването на възможностите на крайбрежните езера и лимани за добив на лечебна кал ще привлече интерес и инвестиции и ще разнообрази предлагания туристически продукт.

Стартирайки от нулевата алтернатива, са разработени четири прогнозни сценария за бъдещото устойчиво развитие на морските пространства, ефективното и балансирано използване на морските ресурси и съвместяване на дейностите в тях. „Нулев сценарий“ е възможен при допускането до 2035 г. нито една секторна политика или фактор да не оказват съществено въздействие върху сегашните ползвания на морското пространство. За изграждането на прогнозните сценарии се използват трите опорни точки на устойчивото развитие (икономическа, социална и екологична), във всеки сценарий е приета една от тях.

Първият сценарий „Икономически/Син растеж“ се развива на основата на пълна експлоатация на морските ресурси. Насочен е към икономически пробив, конкурентоспособност и висока добавена стойност на морските индустрии.

Вторият сценарий „Екология“ е фокусиран върху опазването на уникалната и крехка екосистема на Черно море, която е приоритет и ограничител в развитието на всички морски ползвания. Морската политика подкрепя дейностите, гарантиращи безопасен и чист морски транспорт, устойчиво рибарство и аквакултури, ефективен и устойчив туризъм.

Третият сценарий „Социално равновесие“ поставя човека в центъра и е изграден върху политиката за социално сближаване и балансирано развитие на черноморските общини, равностойни местни икономики, осигуряващи целогодишна заетост и приоритетна подкрепа за морските дейности с атрактивни доходи – туризъм и рекреация, рибарство и аквакултури, пътнически морски транспорт. По-бавният икономически растеж ще бъде за сметка на повишено качество на живот в по-чиста околна среда, с повече свободно време, при повишена култура на потребление.

Четвъртият сценарий съчетава най-добрите прогнозни предложения от трите сценария и избягва крайностите, които намаляват натиска в една сфера за сметка на други. Избраният сценарий по дефинираните критерии има три различни обхвата за развитие – 1) балансиране на трите страни на устойчивото развитие (икономически, екологичен и социален) в обхвата на националното морско пространство; 2) морска политика за устойчиво развитие в Черноморския регион, обхващаща шестте държави с излаз на Черно море – България, Румъния, Украйна, Русия, Грузия и Турция и 3) съчетаване на морското пространствено

планиране със съвместно управление на крайбрежни зони. Той анализира най-добрите идеи от икономическия, екологичния и социалния сценарий.

Четвъртият сценарий, който съчетава най-добрите страни на трите сценария – икономически, екологичен и социален, се предлага в МППРБ за развитие и прилагане към набелязания хоризонт 2035 г.

Представен е поглед за развитие, опазване и използване на националното морско пространство, което е с мото **„Черно море – отворена врата към света, българското черноморско крайбрежие – наша отговорност и общо наследство!“**.

Основното послание е „През 2035 г. в морските пространства на Република България е постигнато и се поддържа добро състояние на морската среда е богато биологично разнообразие“.

Извършено е зонироване на морското пространство и съчетаване на функциите и дейностите в МППРБ въз основа на идеите за мултифункционалните зони в териториалното и градското планиране.

Определени са следните четири вида зони:

- Зони със забрана за ползване (Ззп);
- Зони със специфичен режим на ползване (Зср);
- Мултифункционални зони (Змф);
- Зони за бъдещо ползване (Збп).

За всяка зона са систематизирани режимите, които трябва да се спазват, и правилата за взаимодействие с други ползвания и дейности.

Разгледано е прилагането на МПП и оценка на резултатите с: отговорността на компетентните органи по прилагането на МППРБ, поддържането на МПП и препоръки към институциите по прилагане на МППРБ със система от показатели за оценка на резултатите от прилагането му (за управление, социално-икономически, екологични показатели).

В МППРБ са използвани основни нормативни документи с отношение към Черноморското пространство.

В Морския пространствен план на Р. България са изведени и подробно анализирани отговорностите на компетентните органи по прилагането на Плана. По този начин са изяснени ангажиментите и видовете дейности, за които в съответствие с компетенциите, които са им вменени от нормативната уредба, те отговарят. За прилагането на МППРБ законово задължени са МС и 16 министерства с подразделения в системите им.

На всеки две години Министърът на регионалното развитие и благоустройството изготвя със съдействието на всички заинтересовани страни, включително Консултативния съвет, доклад, в който се отразява напредъкът по прилагане на МПП и постигане на целите заложи в него. В доклада задължително се указва връзката на МППРБ с МС и ПУРБ на БДЧР.

В МППРБ не са включени мерки по прилагане на плана, а с оглед на разработените насоки за ползване и дейности в морското пространство се предлагат препоръки към институциите,

които имат отговорности по прилагането му, като към всяка препоръка има мотиви и срок на изпълнение. Привеждането на препоръките в действие реално изпълнява ролята на мерки.

С посочените препоръки и свързаните с тях показатели в МПП е поставена ясна основа и насока за реалното и практическо прилагане на МППРБ.

III. Състояние на компонентите и факторите на околната среда

Състоянието на околната среда е определено в: морското пространство – вътрешни морски води, включително Варненски и Бургаски залив, континентален шелф, териториални води, прилежаща зона, изключителна икономическа зона и крайбрежни територии – зона А (100 m) и зона Б (2 km) по ЗУЧК.

• Атмосферен въздух

Климат

В климатично отношение според районирането на България българският участък от западното черноморско крайбрежие се отнася към Черноморската климатична подобласт от Континентално-средиземноморска климатична област и по-конкретно към три климатични района – Климатичен район на северното Черноморие, Климатичен район на Бургаската низина и Климатичен район на Странджанското Черноморие.

Характерна особеност на климата на северното Черноморие е “преходният” му характер- от континентален към континентално-средиземноморски.

Разглеждат се последователно основните климатични характеристики: температура, валежи дъжд и сняг), вятър (средни годишни скорости на вятъра, бури в морето).

Зимният сезон се характеризира със значителна облачност. Пролетта в разглеждания район, поради охлаждащото влияние на морето, е прохладна и започва с малко закъснение. През пролетния сезон облачността значително намалява. Повече от двойно намалява броят на мрачните дни.

Лятото тук не се различава от това в другите прилежащи на крайбрежието райони – слънчево и топло. Юли и август са еднакво топли със средни месечни температури около 22°C. Характерна особеност на климата в района през този сезон е проявата на бризова циркулация, обуславяща сравнително ниски температури през деня и относително високи през нощта. Валежите през лятото са относително по-малки от тези през зимата и пролетта. В края на лятото над района се установява ясно изразено засушаване, продължаващо и през началото на есента.

Поради затоплящото влияние на морето есента е подчертано по-топла от пролетта. През октомври се преустановява късното лятно и ранното есенно засушаване, месечната сума на валежите нараства.

Ако за периода 1979-2008 г. средните годишни температури по крайбрежието са от около 12°C в северния участък до около 13°C в южното част на крайбрежието, то според най-вероятния сценарий за периода до 2050 г. средните годишни температури ще се повишат с

около 2°C в северното крайбрежие и с около 3°C в южното. Според най-неблагоприятния сценарий това повишение може да достигне до около съответно 4°C и 4-5°C.

Ако по отношение на температурите се очаква повишение, то по отношение на валежа тенденцията е към намаляване.

Основен дял от икономиката на Българското Черноморско крайбрежие е туризмът. За да може да се реализира устойчиво развитие на туристическата индустрия, е необходимо да се направи оценка на очакваните климатични условия по българското Черноморие.

Въпреки добре изразената тенденция на нарастване на средните месечни стойности, не се наблюдава надвишаване на много високия топлинен стрес дори и през най-топлия месец юли за 2080 г.

Максималните покачвания на морското ниво над средногодишното ниво за всяка станция, които могат да се случат веднъж за определен брой години, дават основание да се направи заключението, че с най-високи очаквани екстремални покачвания на нивото на морето са станции Шабла и Варна.

Качество на въздуха

Качеството на въздуха на територията на Българското Черноморско крайбрежие се контролира от РИОСВ Варна и РИОСВ Бургас. Анализът на КАВ е направен на базата на годишните доклади на РИОСВ Варна и РИОСВ Бургас за 2019 г., както и на тримесечните бюлетини (гр.Варна, гр.Добрич, гр.Девня, с.Старо Оряхово) за състоянието на КАВ на ИАОС към МОСВ. Територията на Българското Черноморско крайбрежие е обхваната от следните райони за оценка и управление на КАВ: Агломерация „Варна“, РОУКАВ „Северен дунавски“ и РОУКАВ „Югоизточен“.

РИОСВ Варна

През 2019 г. в Националната автоматизирана система за контрол на качеството на атмосферния въздух (НАСККАВ) в РИОСВ Варна от региона са постъпвали данни от четири стационарни пункта за мониторинг на качеството на атмосферния въздух в приземния въздушен слой на атмосферата, в т.ч. една автоматична измервателна станция за мониторинг в горски екосистеми.

Пунктовете за мониторинг (ПМ) на качеството на атмосферния въздух са разположени на крайбрежната ивица на гр.Варна, Контролираните в тях замърсители са: прах, фини прахови частици (ФПЧ₁₀ и ФПЧ_{2.5}), серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид, озон, бензен, олово, кадмий, никел, арсен и полициклични ароматни въглеводороди, определени от Закона за чистотата на атмосферния въздух.

РИОСВ Бургас

Мрежата за контрол на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ – Бургас като част от НСМОС – подсистема „въздух“, оказващи пряко влияние на качеството на атмосферния въздух включва следните пунктове: АИС „Долно Езерово“, АИС „Меден Рудник“, АИС „Несебър“, ДОАС – РИОСВ (диференциална оптична автоматична система) гр.Бургас.

Мобилна автоматична станция (МАС) към община Бургас е въведена в експлоатация през април 2011 година. Тя е единствената в страната автоматизирана общинска станция.

Контролират се: *Фини прахови частици ФПЧ₁₀, Серен диоксид SO₂, Азотен диоксид NO₂, Въглероден оксид CO, Озон O₃, Бензен, Сероводород H₂S; Общи въглеводороди: Неметанови въглеводороди, Метанови въглеводороди, Стирен.*

В заключение за *гр.Варна* е установено че по отношение качеството на въздуха през 2019 г. нарушения на пределно допустимите концентрации са регистрирани само за ФПЧ₁₀. Замърсяването на въздуха с ФПЧ₁₀ все още е проблем за качеството на атмосферния въздух през зимния сезон в града. Съществен принос за това има широкото използване на твърди горива за битово отопление и транспорта. Потвърждава се необходимостта от реализацията на програма за подобряване качеството на атмосферния въздух.

В заключение за *гр.Бургас* е установено че по отношение качеството на въздуха през 2019 г. нарушения на пределно допустимите концентрации са регистрирани само за ФПЧ₁₀. Замърсяването на въздуха с ФПЧ₁₀ все още е проблем за качеството на атмосферния въздух през зимния сезон в града поради същите причини, както за гр.Варна.

• Води

Повърхностни води

В повърхностните води се включват

- всички реки, формиращи своите течения главно на българска територия от нос Сиврибурун на север до река Резовска на юг, които се вливат в Черно море направо или посредством крайморски езера и заливи,
- прилежащи езера;
- преходни води. Характеризират се с промяна на солеността през различните сезони, което обуславя уникална екосистема, издържаща и на сладки и на солени води. Обикновено са с почти стояща или много бавно течаща вода, развита водна растителност и лонгозна крайречна растителност.
- крайбрежни морски води и териториално море на Р. България, включително вътрешните морски води.

Разделени са в следните речни басейни: Черноморски Добруджански реки, река Провадийска, Дерета Приселци-Черноморец, река Камчия, Севернобургаски реки, Мандренски реки, Южнобургаски реки, река Велека, Резовска река.

Черно море – 17 водни тела от категория крайбрежни води.

Не са определени трансгранични водни тела в речните басейна на р.Велека и на р.Резовска и в морските води, гранични с Р. Турция.

Значимите езера са девет, като са разположени по Черноморското крайбрежие и са главно от два типа – лиманни и лагунни. Повечето от езерата са съсредоточени около двата най-големи залива – Варненски и Бургаски. Няколко малки езера са разположени по добруджанския бряг и на юг от Созопол – по странджанското крайбрежие.

Изготвен е План за управление на риска от наводнения за територията на Черноморския район за басейново управление на водите за периода 2016-2021 г. Определени са 45 района със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН).

Типовете наводнения в Черноморски басейнов район са: речни – причинени от дъждове и от снеготопене, както и комбинирани; скатови - причинени от дъждове; езерни – причинени от дъждовните води във вливащите се в езерата реки; морски – причинени от морски бури; инфраструктурни – причинени от недостатъчна проводимост на канализационните и отводнителни системи вследствие дъждове, както и от морски вълнения, прехвърлящи морска вода над предпазните диги и косите в крайморските райони на градовете.

За речните наводнения от дъждове и снеготопене потенциалната заплаха от наводнение е моделирана като събитие с обезпеченост веднъж на 100 години.

Направена е оценка на риска от наводнение от разрушаване за всяка от потенциално опасните язовирни стени в неизправно техническо състояние на територията на БДЧР.

Подземни води

Подземните води се подхранват изключително чрез инфилтрация на валежна вода непосредствено в разкритията на водоносния хоризонт. Частично тя се подхранва и от повърхностни води и то само във валежните периоди. Зоната на разкритие на водоносния хоризонт представлява и зона на подхранване не само на ненапорната, но и на напорната му част.

В северното Черноморие в бреговата зона са изградени редица сондажи с термални води които се ползват от плажуващите.

Навлизване на морски води в пресните подземни води от крайбрежните водоносни хоризонти

Навлизането на морски води в крайбрежните водоносни хоризонти е причина за прогресиращо засоляване на свързаните с тях пресноводни водоеми и възпрепятства устойчивото развитие на исторически обособилите се екосистеми. Тези процеси са характерни и за водоносните хоризонти, развити в лагуните и приустиевите части на реките по Българското Черноморие.

Навлизване на морски води в пресните подземни води се наблюдава най-вече в северното Черноморие, където хидрогеоложките условия и състоянието на континенталния склон са благоприятни за проникването на морски води навътре във водоносните хоризонти.

Благоприятни условия за възникването на навлизване са: продължителните периоди на засушаване; прякото разкриване на водоносния хоризонт в шелфовата зона; филтрационната макронеоднородност на скалите; малкият естествен градиент на потока на подземните води към морето; прекомерният добив на подземни води в района. До нос Шабла водите са засегнати от проникване на морски води в сладките подземни води.

Степента на засоляване е свързана преди всичко с добив на подземни води за напояване. Това налага през засушливия период през лятото в тези райони да се ограничи ползването на подземни води за напояване.

Минерални води

Особено внимание заслужават минералните води от Варненската падина (Варненския артезиански басейн). Във валанжките води са разкрити и експлоатират 6 дълбоки сондажа (от север на юг) – един сондаж при с.Крапец, по един в Тюленово, Балчишка Тузла, „Златните пясъци“, „Дружба“ и два в гр.Варна, от които единият за градския плаж, а другият в кв.Аспарухово. Общият дебит на всички сондажи възлиза на 190-200 л/сек.

Морски води

Рамковата директива за морска стратегия РДМС) изисква постигането на добро състояние на морската околна среда (ДСМОС), като ДСМОС е „състоянието на околната среда в морските води, при което те осигуряват екологичното разнообразие и динамични океани и морета, които са чисти, здравословни и продуктивни, като използването на морската среда е до степен, която е устойчива, като по този начин се запазва потенциалът за използване и дейности от сегашните и бъдещите поколения“.

Морски течения:

- Главна динамична особеност на Черно море е Основното черноморско течение (ОЧТ), което обхваща целия басейн в единен кръговрат и протича на разстояние средно 10-30 мили от брега.
- Крайбрежното течение след като приеме дунавските води се насочва на юг край брега и в района на н.Калиакра се слива с Основното черноморско течение и образува мощно (особено в близост до континенталния склон) течение с преобладаваща посока в южната четвърт. Западно на течението – откъм брега, солеността намалява, скоростта на течението отслабва и се появяват условия за възникване на противотечения, насочени на север. Непосредствено до брега съществуват местни течения, но те са слаби и върху тях по-силно влияят ветровете, като преобладава южният пренос. Южното течение е най-интензивно през зимата и пролетта.

• Геоложка среда, земни недра, континентален шелф

Брегова зона

Най-често бреговата зона се определя като район на границата между сушата и морето, където морето влияе на сушата и обратно. Линията, очертаваща прехода от суша към водна повърхност, се дефинира като *брегова линия*.

Свлачища

Най-актуалните към момента данни обособяват 79 свлачища с обща дължина от 45 km.

Добруджанското крайбрежие на редица участъци е засегнато от свлачищни процеси.

Континентален шелф и дълбоководие

Българският шелф се характеризира като относително плитководна (средни дълбочина около 130 m, като на отделни, кратки участъци достига до 200 m) част от дъното, слабо разчленена,

разположена между бреговата линия и границата с континенталния склон.

Подземни богатства

На територията на крайбрежните общини има три действащи находища за добив на нефт и газ. Издадени са разрешителни за проучване в шелфовата зона и изключителната икономическа зона за проучване за нефт и газ в блок „Х-21 Хан Аспарух“, „Л-14 Силистар“ и „Хан Кубрат“.

На територията на Бургаска област се добива морска сол по традиционни способи. Добивът е минимален и в търговската мрежа е по-скоро атракция. Има разкрити находища за инертни материали.

• Почви

Обща характеристика на земите и почвите в обхвата на Морския пространствен план

Почвите са повърхностния слой на земната кора и са важна част от екосистемите с неоспорими екологични свойства. Почвите като компонент на околната среда са ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица.

Почвите в района на Черноморското крайбрежие се отнасят към две подобласти на Карпатско-Дунавската почвена област и Средиземноморска почвена област.

В обхвата на възможните въздействия на морския пространствен план в двукилометровата крайбрежна ивица почвите принадлежат съгласно международната класификация на FAO към:

- А – Почви, несвързани със зонални климатични условия
- В – Почви, образуването на които е предопределено най-силно от особеностите на почвообразуващата скала.
- Е – Почви със забележителна акумулация на наситена с бази органична материя
- F – Почви с акумулация на глина или сесквиоксиди и органична материя в подповърхностните хоризонти
- G – Почви с интензивно изветряне
- Н – Органични почви и минерални антропогенни почви

Промени в почвите

Почвените ресурси са подложени на естествени и в резултат на човешка дейност промени, които се отразяват неблагоприятно върху функциите на екосистемите. Основните екологични проблеми и тенденции по отношение на почвите се изразяват най-вече с развитие на проблемите, свързани с нарушения на почвите, в т.ч. и „почвено запечатване“, ерозия, свлачищни процеси, вкисляване и засоляване, локално замърсяване.

Замърсяване на почвите

Замърсяването на почвите е процес на натрупване на вредни вещества в почвите от естествен

и/или антропогенен източник, чиито свойства и концентрации причиняват нарушаване на техните функции независимо дали се превишават или не действащите в страната норми.

Най-често замърсяване е възможно при следните случаи:

- заустване на непречистени отпадъчни води от населени места без изградени канализационни системи;
- постъпване на замърсени води чрез реки, дерета, отводнителни канали директно или индиректно чрез други близки водни обекти, заустващи в Черно море;
- замърсявания от атмосферата;
- замърсявания, постъпващи в крайбрежните води от нерегламентирани сметища или непочистени плажове;
- естествено протичащи ерозионни и свлачищни процеси и морска абразия.

Местното замърсяване на почвите е свързано най-често с атмосферни замърсявания от промишлените предприятия, бита, от транспортната мрежа, при което замърсителите се отлагат върху земите и почвите. Промислените предприятия са един от основните източници на замърсяване на почвите с тежки метали, а теченията на реките се явяват най-честия транспортен коридор, чрез който тези замърсители попадат в почвите, понякога на значителни разстояния от източника си.

Друга причина за замърсяването на почвите е нерегламентирано изхвърляне на отпадъци (битови, строителни, производствени, опасни) върху земната повърхност.

В Доклада за екологична оценка за МППРБ е разгледано състоянието на почвите в 14-те общини.

В последните години се наблюдава забавяне на процесите на замърсяване на почвите, което до голяма степен се дължи на преустановяване дейността на някои големи промишлени предприятия и изграждане на пречиствателни съоръжения за отпадъчни води.

• Вредни физични фактори

Шум

Териториалният обхват на ЕО включва сухоземна (крайбрежна) територия и морско пространство. Източниците на шум са свързани с основните дейности и обекти в разглеждания териториален обхват:

- Крайбрежна територия: транспортно- комуникационна мрежа (автомобилна, железопътна, трасета на въздушния транспорт), населени места и курортни комплекси, с различни локални обекти във и извън агломерациите (промишлени, селскостопански, търговски, строителни, спортни, бензиностанции, паркинги и други), битов шум. На границата суша-море: пристанищни комплекси, корабостроителни и кораборемонтни предприятия. Значителна част от източниците на шум са съсредоточени в областните центрове Варна и Бургас.
- Морско пространство: морски транспорт (пътнически, търговски, риболовен), обекти, свързани с проучване и добив на нефт, газ, минерални ресурси и други.

Крайбрежна територия

➤ Автомобилен транспорт

Автомобилният транспорт е съществен източник на шум в околната среда. Най-силно засегнати от транспортния шум са обекти с нормиран шумов режим, разположени непосредствено до пътното трасе.

Автомобилната пътна инфраструктура в разглежданата зона е представена от основните пътища от РПМ: I-9 (Е-87) Граница Румъния – Каварна – Балчик – Варна – Бургас – Малко Търново – граница Турция, II-99 (Бургас – Маринка) – Созопол – Царево – Малко Търново, III-9901 Царево – Ахтопол – Резово. Път I-9 (Е-87) минава през или покрай редица населени места в разглежданата крайбрежна зона, в това число и през жилищните територии на гр. Варна (включително през централната зона) и гр.Бургас, както и покрай големи и по- малки курортни комплекси и зони.

Товаропотоците към пристанищните комплекси обвързват комуникационно-транспортните схеми с входно-изходните магистрали.

➤ Железопътен транспорт

Железопътната инфраструктура в разглежданата зона е представена от участъци от основните ж.п. трасета: ж.п. линията София – Варна, VIII ж.п. линия Пловдив – Бургас, III главна ж.п. линия Карнобат – Синдел, свързваща Североизточна с Южна България (елемент от ж.п. инфраструктурата на Общоевропейски транспортен коридор VIII).

Шумовата характеристика на релсовия ж.п. транспортен поток зависи от параметрите на потока (брой влакове – пътнически и товарни, дължина на влаковите композиции, вид на спирачките, скорост) и на ж.п. трасето (вид на горното строене). Източници на шум в околната среда са и другите инфраструктурни ж.п. обекти – гари (пътнически и товарни), помощни ж.п. стопанства (депа, бази и други). В разглежданата зона, шумовото въздействие от ж.п. транспорта е в рамките на градските територии на Варна и Бургас. Основното ж.п. трасе и в двата града минава покрай жилищни територии, достигайки до пристанищния комплекс в гр.Варна и е свързано с изключително важната товаропреносна дейност от Русе към Пристанище Варна и до Бургаската ж.п. гара, с голям брой индустриални коловози, обслужващи промишлените зони и пристанище Бургас.

➤ Въздушен транспорт

Въздушният транспорт в зоната е свързан с дейността на двете международни летища Варна и Бургас, с огромен принос в развитието на транспортната мрежа, търговията и туризма в района. Съчетанието на въздушен, морски, автомобилен и железопътен транспорт позволява извършване на голям брой чартърни полети през летния сезон и редовни полети през цялата година, със силно нарастване на броя на обслужените пътници през последните години. Авиационният шум е от прелитащите (излитащи и кацащи) самолети.

➤ Промислен шум

Промислените обекти са съсредоточени основно в обособените промишлени зони на общини Варна и Бургас. Бургас е на второ място по промишлен потенциал сред административните области и особено в морския транспорт. Важни в разглежданата зона са

обектите на границата „суша – море“ – пристанищните комплекси, корабостроителни и кораборемонтни предприятия.

➤ *Шум от локални и битови източници*

Шум в околната среда създават редица локални обекти на териториите на населените места – търговски, спортни, строителни, работилници, автосервиси, бензиностанции, паркинги, детски и училищни площадки и други. Специфични източници на шум, с неблагоприятно въздействие върху жилищните зони в крайбрежните населени места, са откритите заведения за хранене и забавление през туристическия сезон, поради съчетаване на зоните за отдих и забавление и зоните за обитаване.

Разработват се Стратегически карти за шума (СКШ) за населени места с над 250 000 жители. СКШ предоставя актуална информация за състоянието на акустичната среда, получена чрез изчисляване и измерване на нивата на шума в голям брой пунктове, с обхващане на основните източници на шум – различните видове транспорт.

В актуализираните СКШ на агломерации Варна и Бургас (2018 г.) се посочват следните констатации въз основа на проведените измервания и изчисления на шумовите нива: От всички основни източници на шум само автомобилният транспорт реално оказва най-неблагоприятно въздействие върху населението на общините (основно градовете Варна и Бургас). За релсовия (ж.п.) транспорт – и в двата града няма зони, изложени на шумови нива над граничните стойности. Въздушният транспорт, обслужван от летища Варна и Бургас (излитащи и кацащи самолети), е с превишения на граничната стойност само по показателя максимално ниво на шума. Няма части от населението, изложени на шум над граничните стойности. Промислените източници на шум не оказват съществено въздействие върху населението поради обособяването им в отделни зони и провеждания системен мониторинг и контрол на излъчвания шум.

В резултат на анализите в актуализираните СКШ на общини Варна и Бургас, се налага изводът, че основен дял за шумовото замърсяване в градовете има интензивният автомобилен трафик по главните улични артерии.

Морско пространство

Източниците на подводен шум са естествени и от дейността на хората. Естественият шум се предизвиква от морски течения, турбулентни потоци, ветрово вълнение, валежи, морски прибой, жизнена дейност на морските животни и други природни явления. Източници на подводен шум са различни дейности, извършвани в морската акватория.

Шумовото замърсяване на морската среда оказва отрицателно въздействие върху морските бозайници и риби. Хроничното излагане на шум може да доведе до стресови реакции и трайно увреждане на важни биологични функции, с тежки последствия, включително смърт.

Понастоящем, на национално или европейско ниво не са определени прагови стойности по отношение на импулсните звукови емисии. Не е определена и прагова стойност за допустимото нарастване на максималното ниво на постоянния нискочестотен шум. По тази причина на този етап не може да се направи количествена оценка за добро състояние на морската околна среда (ДСМОС).

Вибрации

Крайбрежна територия

Вибрации може да има при движение на автомобилни и релсови транспортни средства, при работа на различни строителни машини, промишлено технологично оборудване, ветрогенератори. Строителната техника не е източник на вибрации в околната среда. Транспортните потоци по пътищата по правило не са източник на вибрации в околната среда. Вятърните генератори не са източници на вибрации в околната среда, което се осигурява с проектирането и изпълнението на фундаменти им.

Морско пространство

В акваторията на Черно море се извършват дейности, които могат да бъдат източник на вибрации: морски транспорт (кораби, моторни лодки), дейности за проучване, добив и транспортиране на нефт и газ, подводни строителни работи и други. Няма данни от измервания в морската акватория, поради което не може да се направи оценка на съществуващото състояние на този фактор.

Йонизиращи и нейонизиращи лъчения

Електромагнитните вълни могат да бъдат *нейонизиращи* или *йонизиращи*.

„Йонизиращи лъчения“

➤ Радиологичен мониторинг

Радиологичният мониторинг на околната среда се извършва по програма, утвърдена от Министерска на околната среда и водите.

Допълнителният показател към необработваемите почви и седименти, това е измереният естествен гама фон (мощност на еквивалентната доза гама лъчение), който винаги се измерва при вземане на проби от пунктовете на мрежата за радиологичен мониторинг и се вписва в базата данни за радиологичен мониторинг.

В резултат от дейността на човека става допълнително обогатяване на елементите на околната среда с естествени и техногенни радионуклиди и тяхното пространствено преразпределение.

➤ Оценка на радиационния гама-фон

През 2017 г. не са наблюдавани стойности, различни от естествените, характерни за съответния пункт.

Не са установени отклонения в измерените стойности на радиационния гама фон.

През третото тримесечие на 2018 г. са взети и анализирани 12 броя почвени проби и 3 броя проби седименти в областите Добрич и Варна. Не са установени отклонения от типичните стойности на специфичните активности в опробваните пунктове.

През третото тримесечие на 2018 г. от територията на Бургаска област, са изследвани 17 броя необработваеми почвени проби, 2 броя проби от скален материал. Стойностите не се отклоняват от характерните за всеки от опробваните пунктове.

За периода юли-септември е анализирана една почвена проба от района на кариера

„Черноморец“. Резултатите не показват съществена разлика от обичайните за пункта стойности.

Резултатите от анализа на пробата скален материал (пясък от плажната ивица на Несебър) не показват отклонение от измерените в предишни години стойности.

Измерените стойности в залив „Вромос“ и проба „пясък“ на плажа не се различават от предходните измервания за плажната ивица на залива, замърсен в периода 1954-1977 г.

През третото тримесечие на 2018 г. от територията на Варненска област са изследвани 4 броя водни проби на повърхностни води. Не са установени отклонения от типичните стойности на анализирани показатели.

През третото тримесечие на 2018 г. от територията на област Бургас са изследвани 4 броя проби на повърхностни води и 2 проби от морска вода. За повърхностните води от р.Ропотамо, язовир „Ясна поляна“ и язовир „Камчия“ не са установени отклонения от типичните стойности на анализирани показатели.

➤ **Дозово натоварване на населението**

Оценките на годишната индивидуална ефективна доза външно облъчване през 2017 г. е далеч по-ниска от границата, под която не са необходими допълнителни мерки за оптимизиране на радиационната защита на населението.

Оценка на облъчването на населението от обекти от бившата урано-добивна и урано-преработваща промишленост в България през 2017 г.

Дейностите по добив на уран в страната (част от всичките 48 мини са тези в районите на Варна и Добрич) са прекратени.

„Нейонизиращи лъчения“

Примери за нейонизиращи лъчения са ултравиолетовия (УВ) обхват, видимата светлина и инфрачервеното (ИЧ) лъчение, микровълновите (МВ) и радиочестотните (РЧ) електромагнитни вълни (ЕМВ), нискочестотните и постоянните електрически и магнитни полета.

Слънчевото греене е много важен елемент за оценка на природния потенциал на даден район. По Българското Черноморско крайбрежие действителната продължителност на слънчевото греене е от 2 080 до 2 250 часа годишно. През месец юли е максималната му продължителност, следван от месец август. От месец май до септември в Черноморския регион се получава около 60% от годишното количество слънчева радиация, като преобладава пряката пред разсеяната радиация. През този период пряката радиация може да се използва най-ефективно и като енергиен източник.

Радарите на Пристанищната инфраструктура са мощни и излъчват високи интензитети на ЕМП, но те основно са насочени в посока към морската повърхност, поради което не се очаква въздействие върху населението.

• **Отпадъци**

Около 70% от общото количество замърсители, постъпващи в Черно море, са от черноморските страни. Част от тях и останалите 30% (от другите 11 страни във водосбора) се вливат в Черно море чрез р.Дунав. Това е едно от най-засегнатите морета от прекомерно съдържание на хранителни вещества и органична пренатовареност поради използването на торове в земеделието, непречистени отпадни води от животновъдни обекти и населени места и замърсяване от индустриални центрове.

В съответствие с начина на навлизане в морската среда, отпадъците се разделят на две категории:

- а) директно се изхвърлят в морето поради различни човешки дейности;
- б) издухани от вятъра и пренесени в морето от сушата или от водните маси, вливащи се в морето (от реки, дерета, зауствана вода от пречиствателни станции, канализации и др.). По-специално процесът на циркулация на отпадъците е тясно свързан с бреговата ивица, която е в контакт с морската среда, земята и атмосферата.

Основните източници на морски отпадъци могат да бъдат разделени на две основни групи – крайбрежни и морски.

Основни крайбрежни източници

Основните крайбрежни източници са:

Крайбрежната част на сушата е източник на разпространение на отпадъци. Особено чувствителни са плажовете, където има активни развлекателни дейности.

Тъй като 80% от морските отпадъци идват от сухоземни източници, правилното изхвърляне на отпадъците и по-доброто прилагане на законодателните мерки могат да допринесат значително за подобряването на качеството на водите на Черно море.

Към настоящия етап основни нива на количествата отпадъци по плажните/бреговите ивици не са определени, поради липса на достатъчно данни.

Крайбрежна зона

Анализът на резултатите показва, че количеството морски отпадъци, натрупани/отложени на брега, не води до отрицателни промени на морската околна среда. Съставът, количеството и пространственото разпределение на отпадъците по крайбрежната ивица е на ниво, което не нанася вреда на крайбрежната и морската среда.

Шелфова зона – северен и южен шелфов район

В оценката на южния шелфов район преобладаващите отпадъци са от категория „Изкуствени полимерни материали“, като те представляват 87% от общо регистрираните в района.

Морето и вятърът са основната движеща сила, от която част от замърсителите попадат на бреговата ивица от морето. Част от плаващите отпадъци се пренасят и изхвърлят на брега поради въздействието на вятъра и морето – това са така наречените външни замърсители за бреговата ивица. Заедно с отпадъците, които се произвеждат директно от хората в определения район (вътрешен замърсители), те могат да влязат отново в морето.

Следователно крайбрежната част на сушата е в процес на разпространение на отпадъци, като

се има предвид че тя е замърсена, с което е потенциален източник на замърсители за морската среда.

Депа за ТБО, разположени по крайбрежието или вътрешността

Общините, които имат пряко отношение към морските отпадъци са в териториите на 3 области:

- Област Добрич - общини Шабла, Каварна, Балчик;
- Област Варна - общини Аксаково, Варна, Белослав, Аврен, Долни чифлик, Бяла;
- Област Бургас - общини Несебър, Поморие, Созопол, Приморско и Царево.

Всяка област има одобрена областна стратегия за развитие за 2014-2020 г., където изрично е разгледано и управлението на отпадъците, а в крайморските общини са приети освен наредбите за управление на отпадъците и общински планове за развитие, където са разгледани и въпросите, свързани с управлението на отпадъците.

- ✓ Регион Варна. Регионалното депо е в землището на с.Въглен, община Аксаково. На площадката на РД има действащи компостираща инсталация за зелени отпадъци и инсталация за рециклиране на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване.
- ✓ Регион Добрич. Регионалното депо е в землището на с.Стожер, община Добрич. На площадката на РД има действащи сепарираща инсталация за смесени битови отпадъци; компостираща инсталация за БРО и съоръжение за третиране на строителни отпадъци

Двете действащи регионални депа са далеч от бреговата ивица и не се очаква да бъдат източник за замърсяване на разглеждания район.

На територията, контролирана от РИОСВ Бургас, работят 8 броя фирми обработващи риба и рибни продукти, при което се генерират като отпадък черупки от рапани. Предписано е фирмите да преустановят изхвърлянето на черупките на депа и представят за съгласуване на варианти за екологосъобразно оползотворяване/обезвреждане на отпадъка.

Речни води, които се вливат в морето, които носят отпадъци, попаднали в реката от депа или други източници (канални, води от непречистена битова канализация, от промишлени инсталации) и др.

По информация на БД „Черноморски район“ 17 реки от вътрешността директно се вливат в Черно море. Най-голямата българска река, която се влива в Черно море, е Камчия.

На територията на управление от БД „Черноморски район“ – Варна има 65 градски и местни пречиствателни станции и канализационни системи, които заустават отпадъчни води в реките, вливащи се в Черно море.

Има 16 точки на изхвърляне на третирани и непречистени битови отпадъчни води в българските териториални води на Черно море. Притеснително е, че все още има непречиствани или недостатъчно пречистени битови отпадъчни води, които са зауставани в крайбрежна морска вода. Има 6 канализационни системи, определени като „горещи точки“ със значително отрицателно въздействие – градовете Созопол, Ахтопол и Черноморец; комплекс Сарафово – Бургас; село Варвара и село Синеморец.

По актуални данни към 2019 г, българският черноморски бряг предлага услугите на 28 яхтени пристанища, марины и стоянки.

През последните години ЕС обръща изключително внимание на пристанищния отрасъл. Прилагат се много по-строги изисквания към морския транспорт, към използваните корабни горива, към баластните води и седименти.

Морски източници на отпадъци

Морските отпадъци могат да увредят околната среда чрез струпване и физическо увреждане на рифове, морски треви, както и да бъдат погълнати от риби и птици. В икономически план те могат да причинят сериозни щети на крайбрежните общности (разходи за почистване на плажове) на корабоплаването (разходи за събиране на отпадъци в пристанищата и за почистване на акваторията). От гледна точка на човешкото здраве морските отпадъци представляват риск във водите за къпане, както и чрез акумулиране в хранителните вериги.

Основните морски източници на отпадъци са търговското корабоплаване, рибарството, плаването за развлечение и крайбрежните съоръжения.

Корабоплаване

Корабоплаването е смятано за основен източник на отпадъци и най-важният източник на морски отпадъци от базирани в морето дейности.

Оператор на ППС за отпадъците от корабите, попадащи в обхвата на Анекси I и II на MARPOL73/78, както е изменена, в пристанище Варна е дружество "Поддържане чистотата на морските води" АД ("ПЧМВ" АД). Дружеството има филиал в гр. Бургас, който е оператор на ППС за отпадъците, попадащи в обхвата на Анекс I на MARPOL73/78, както е изменена. В Пристанище Бургас оператор на ППС за отпадъци, попадащи в обхвата на Анекс V на MARPOL 73/78, е "Океан шипинг" ООД.

Комплексната ПСОВ е разположена в район „Аспарухово” на гр.Варна. В Южна пречиствателна станция на територията на пристанище Варна постъпват за пречистване събраните отпадъци от нефтопродукти. Дружество "Поддържане чистотата на морските води" АД (ПЧВМ) транспортира събраните нефтените отпадъци от корабите в района на пристанищата Варна и Бургас.

- ✓ Терминал за базови масла в източната част на Южна промишлена зона „Острова”

Терминалът е част от пристанище за обществен транспорт с регионално значение и е сред най-модерните в Европа и същевременно един от най-големите специализирани терминали в Черно море.

- ✓ Пристанище със специално предназначение

На пристанището със специално предназначение се събират и транспортират нефтоводни смеси от всички кораби, застиващи на пристанището с обществено значение, в съответствие с българското и европейско екологично законодателство. Пристанището разполага с помпена станция за прехвърляне на нефтоводни смеси до Бреговата пречиствателна станция.

През 2019 г. успешно е осъществен контрол на корабите по отношение съдържанието на сяра в използваните от тях горива и съответствието им с изискванията на т.нар. „Сярна

директива”1.

Драгиране

Драгажните маси представляват специфичен вид отпадък, но съгласно ЗУО и наредбите към него те не се класифицират като отпадък.

Те се формират при периодичното почистване (драгиране) от затлачващите ги наноси и утайки на пристанищата, утаителите към морските езера, а също и плавателните канали и фарватера, с цел гарантиране на нормално корабоплаване в тях и възможност за преминаване на голямотонажни кораби.

По предварителни разчети на ДППИ обемът драгажни маси, подлежащи на почистване в района на Варна са 800000 m³ с ограничени възможности за депониране в депо "Налбанка".

Депото, разположено източно от нос Галата в 12-милна зона, е кръг с радиус 500 m,

След 2018 година са подготвени проекти за разширение на пристанищата- изграждане нови корабни места и прилежащи към тях площи за обработка и съхранение на товари. Общото за тях е, че всички проекти са за територията на Варненското езеро.

Проучват се възможностите за депониране на драгажните маси в някой от старите утайници около Девня, или над 12 мили навътре в морето (22 km).

С общи усилия и финансиране от държавата е необходимо да се разработи дългосрочна стратегия за управление на драгажните маси, които трябва да намерят ефективно използване, а не само трайно депониране, например за образуване на изкуствени острови в предвидените нови влажни зони.

Добиване на нефт и газ

- Блок „1-21 Хан Аспарух“; Блок „1-14 Силистар“; Блок „Хан Кубрат“

Въздействието, което оказват дейностите в сектора, могат да бъдат разделени на две основни категории:

Нефтени замърсявания от оперативен характер и вследствие на аварии;

Отпадъци – системното въвеждане на твърди и течни отпадъци в морската среда.

Морски отпадъци

Черно море е полузатворен басейн с много ограничен водообмен със Световния океан. Разпределението на морските отпадъци във водния стълб е в съответствие с плътността на водата и плаващата способност на отпадъците. Най-тежките предмети потъват и се натрупват на дъното на морето, а по-леките изплуват на повърхността и след определено време се изхвърлят на брега. Третата група остава в неутрално положение и остава във водния стълб между повърхността и дъното.

Отпадъци по морската повърхност > 2.5 cm

Част от морските отпадъци се задържат над водата поради свойствата на материала. Потенциалните щети, причинени от плаващи отпадъци, са много големи. Плаващите отпадъци също са потенциални за пренасяне на неместни видове.

Отпадъците в повърхностните води са концентрирани в шелфовите райони на Калиакра-Дуранкулак и Бургас и в крайбрежните райони Галата, Камчия и Созопол-Алепу.

Отпадъци по морското дъно > 2.5 cm

Мониторинговата програма осигурява информация за движещите сили (туризъм, урбанизация, пристанища, корабоплаване, търговски и рекреационен риболов) и количествена информация за оказвания натиск от въвеждане на отпадъци в морската околна среда и въздействията върху дъното от акумулиране на отпадъци, изразяващи се в загуба на местообитания, загуба на биологично разнообразие, наранени и/или мъртви морски бозайници и птици, вследствие на оплитане в мрежи, поглъщане на отпадъци и / или тяхното разграждане в бозайници и птици.

Опасни вещества – химически замърсители в морето, наличие на предприятия с нисък и висок рисков потенциал

В Черноморския басейнов район функционират 103 индустриални обекта, 77 от които са определени като значими източници на отпадъчни води. Пряко влияние на морето оказват тези, които заустват директно или във водоеми в непосредствена близост, предимно разположени в големите градове, явяващи се същевременно пристанищни и индустриални центрове. Непреките източници натоварват крайбрежните езера и реките по Българското крайбрежие, а също така замърсяват морето чрез атмосферата и подземните води.

• Биоразнообразие

Общият брой на видовете, описани понастоящем в Черно море са сравнително малко – общо 3 774 вида. От тях: 1 619 вида гъби, водорасли и висши растения, 1 983 вида безгръбначни животни, 168 вида риби и 4 вида морски бозайници. Този брой докладват към 2008 г. шестте черноморски държави.

Растителен свят

Сухоzemни растения

Черно море е характерно с ограниченото си биоразнообразие. Това се дължи на наличието на сероводород в дълбоководната зона на басейна, заемаща 87% от обема му, на ниската соленост на водите и ограничената връзка на морето със Световния океан.

За разлика от морските води, прилежащото крайбрежие е известно с богатото си биоразнообразие. За значимостта на пространството е фактът, че тук са обявени десетки защитени територии по Закона за защитените територии и защитени зони по НАТУРА 2000.

Четиринадесетте крайморски общини попадат в Черноморския географски район, който се отличава от останалите райони на страната. Тази специфичност се изразява с наличие на много видове, които липсват във вътрешността на страната и повечето от които принадлежат към топлолюбивите. Този факт нарежда Черноморието между районите с най-силно подчертан субмедитерански характер на растителния и животинския свят.

Състояние на растителността на територията на общините по черноморското крайбрежие в обхвата на Морския пространствен план

Разгледани са последователно в ДЕО за общини Шабла, Каварна, Балчик, Аксаково, Варна, Аврен, Долни чифлик, Бяла, Несебър, Поморие, Бургас, Созопол, Приморско и Царево растителните видове, които определят особеностите на растителността по Черноморското крайбрежие.

Местообитания в обхвата на Морския пространствен план

До момента на територията на страната са идентифицирани 90 типа природни местообитания, включени в Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, респ. в Приложение 1 на ЗБР, от които 40 типа местообитания са установени в обхвата на морския пространствен план.

По същия начин подробно са описани всички видове местообитания.

Сухоzemни животни, свързани с морската среда

Сива (дългоглава) водна змия (*Natrix tessellata*)

Сивата водна змия често се среща в речните делти, сладководните и солени устия, крайбрежни води на морето. Основната ѝ храна е риба, но също и земноводни, влечуги и дребни гризачи.

Сухоzemни бозайници

В раздела в ДЕО са разгледани единствено тези видове сухоzemни бозайници, които обитават черноморската крайбрежна зона и имат пряк или косвен контакт между водни и сухоzemни екосистеми и свързаното с това разнообразие на природни местообитания.

Видра

Видрата е разпространен в цялата страна, с изключение на Добруджа и голяма част от Лудогорието. Видът е рядък и с ниска плътност, като тя е най-голяма в Югоизточна България. Местообитанията са свързани основно с крайбрежията реки, езерно-блатни водоеми или язовири и естествени речни течения, затворени водоеми със старици и изобилна крайбрежна растителност – лонгози, елшади и тръстики, а също така и неусвоени от човека части на Черноморското крайбрежие в близост до устията на реки. Храни се основно с риба, охлюви, водни жаби, насекоми, раци, дребни гризачи, малки на водоплаващи птици.

Присъствие на видра е потвърдено почти по цялото Черноморското крайбрежие, както по пряко наблюдение, така по следи от жизнената ѝ дейност.

Прилепи

Присъствието на прилепи по Черноморското крайбрежие е свързано с наличието на многобройни подземни и скални убежища, както и с наличието на благоприятни ловни местообитания, свързани със степната и горска растителност. Тук са документирани над 50 естествени и предимно дообработени от човека пещери, обитавани често от подковоноси прилепи.

Морско пространство

Фитопланктон

Фитопланктонът е ключов компонент на морската среда, който стои в основата на хранителната верига. Промените във фитопланктонните съобщества от една страна предизвикват промени в другите звена на екосистемата и от друга са показател на настъпили промени.

Видовото разнообразие на фитопланктона в българската акватория на Черно море включва около 600 вида. Установени са общо 319 вида от регистрираните.

В зависимост от степента на еутрофикация, черноморската екосистема преминава през три периода: „чист“ период (60-те години на миналия век); период на интензивна антропогенна еутрофикация (от 70-те до 90-те години); съвременен период, характеризиращ се с понижаване нивото на антропогенна еутрофикация.

Неместни/инвазивни видове

Неместни/инвазивни видове са растения, животни, патогенни и други организми, които не са местни за дадена екосистема и които могат да причинят екологични и икономически вреди, или да повлияят неблагоприятно на човешкото здраве.

Инвазивните видове фитопланктон причиняват цъфтежи в резултат от еутрофикация, като някои от тези видове причиняват токсични цъфтежи, известни още като червени приливи.

Еутрофикация

Еутрофикацията в крайбрежните морски зони е пряк резултат от увеличаване на урбанизацията, интензификацията на индустрията и селското стопанство и последващия засилен приток на азот и фосфор и органични вещества в морските басейни. Периодът от началото на 70-те години на 20-ти век се характеризира с рязко повишение във приток на неорганичен азот и фосфор във водите на Черно море. Еутрофикационните ефекти от това значително повишение на приток на биогени в басейна са отчетени в цялата акватория на Черно море.

Анализът на наличните данни извежда като райони с по-висока степен на замърсяване Бургаския и Варненския заливи. Други рискови зони са районът на Шабла – пречистени индустриални води от обект за добив на нефт и газ, и районът пред устието на р.Камчия.

В периода 2010-2017 г. крайбрежните морски води са в **умерено** състояние. В **лошо** състояние по биологичен елемент за качество на крайбрежните води – фитопланктон, през някои от годините са водите във Варненския и Бургаския залив В **добро** състояние по фитопланктон през някои от годините са крайбрежните води, които са относително отдалечени от значителни източници на замърсяване – между нос Шабла и нос Калиакра; от нос Шабла до Камен бряг; от Камен бряг до нос Калиакра; в района на нос Емине); Бургаски залив от нос Корака до р.Резовска.

Зоопланктон

Зоопланктонът се състои от малки, носещи се от водните течения ракообразни и някои други групи животни. През последните десетилетия се наблюдават промени в структурата и

функционирането на зоопланктонното съобщество в Черно море, във връзка главно с еутрофикацията на водите и навлизането и масовото развитие на нови за екосистемата хищни видове макрозоопланктон.

В изменението на биомасата на зоопланктона могат да се разграничат три периода:

- Период на относително високи стойности на хранителния зоопланктон, съвпадащ с начален етап на антропогенна еутрофикация (1967-1973 г.);
- Период на интензивна еутрофикация през 80-те и 90-те години, характеризиращ се с намаляване в биомасата на хранителния за рибите зоопланктон за сметка на увеличаване на желатинообразните опортюнистични видове;
- Съвременен следеутрофикационен период (след 2000 г.) на нестабилно състояние на съобществата без възможност за извеждане на отчетлива тенденция.

Неместни/инвазивни видове зоопланктон

С масовото развитие и липсата на естествени врагове през посочения период, интензивният хищнически натиск предизвиква каскаден ефект от хранителните вериги. От една страна той се изразява в намаляване на рибите, а вероятно и на морските бозайници, а от друга – в увеличаване на биомасата на фитопланктона, освободен от хищническия натиск на зоопланктона.

Макрофитобентос

Макроводораслите са водни растения, обитаващи скални и пясъчни места в осветената зона на световните океани и морета. Изградените от тях местообитания в крайбрежните морски зони са едни от най-високо продуктивните морски екосистеми и осигуряват хранителна база, кислород, среда за живот и развитие на огромно разнообразие от морски безгръбначни и риби.

В последните десетилетия по българското Черноморско крайбрежие са описани общо 165 вида макроводорасли, от които 90 червени, 39 кафяви, и 36 зелени.

Морските треви са група от висши водни растения преминали вторично от живот на сушата към крайбрежните морски зони, където обитават плитки защитени заливи и полуоткрити участъци с равно дъно и пясъчно-тинеста до тинесто-пясъчна основа.

Макрозообентос

Безгръбначната фауна в българския сектор на Черно море и крайбрежните солени езера и водни басейни включва 19 типа, 39 класа, 123 разряда, 470 семейства и 1537 вида.

Повечето морски безгръбначни се срещат по цялото българско крайбрежие. Най-голям брой видове се откриват в местообитанията на мекото и твърдото дъно в крайбрежната зона (до ~25 m). Характерна за Черно море е липсата на многоклетъчен живот на дълбочини, по-големи от ~120-150 m поради наличието на сероводород.

Най-важните зообентосни видове със стопанско значение за България са черната мида (основен обект на аквакултурите по българското крайбрежие) и инвазивният охлюв. В последните години обект на масов нерегламентиран добив са също пясъчните миди.

Морски местообитания

В българския сектор на Черно море се срещат 13 широки типове местообитания по смисъла на РДМС. Според екологичните си особености (тип основа, вълнова изложеност, дълбочина) преобладават различни биологични съобщества, класифицирани в национални подтипове. Таблично са дадени широк тип местообитания по Рамковата директива за морска среда.

Морски местообитания с макроводорасли и морски тревни

Местообитанията на макроводорасли върху скална основа (скали, плитки скали и рифове) са широко разпространени по цялото българско Черноморско крайбрежие, и заемат около 27% от площите на морското дъно пред българския бряг в дълбочинния диапазон от 0 до 20 m.

Промените в тези определени за базисни към 2013 г. площи на широките типове местообитания, както и процент от площите на тези местообитания в различни екологични състояния под въздействието на разнообразен натиск, са в основата на оценките на „добро състояние на морската околна среда“ по показателите на Рамковата директива за морска среда.

Риби

Ихтиофауна в черноморските реки и крайморските езера/язовири

В черноморските реки и крайморските езера в двукилометровата зона навътре от морския бряг са регистрирани 38 вида риби. От тях 26 вида са сладководни, 11 – морски и един – проходен. От почти всички сладководни видове, установени в реките, само три се отнасят към групата на чуждите инвазивни видове.

Морските видове се срещат в речните лимани и приустиевите части на реките, но в някои по-големи реки (Камчия, Велека) се срещат и по-нагоре срещу течението. Също в речни лимани и долни течения е установен карагьозът. В състава на сладководната ихтиофауна в реките присъстват няколко вида, характерни по-скоро за язовири.

Крайморските езера/язовири се характеризират с широк диапазон от условия и преди всичко на солеността. В повечето случаи съвременните ихтиокомплекси в езерата по българския черноморски бряг са силно повлияни от разнообразни въздействия – зарибяване, риболов, замърсяване на водата и др.

Черноморски риби

Ихтиофауната на Черно море се състои от около 150/168 вида риби, от които 37 са сладководни, 27 са бракични и 103 са чисто морски. Други автори описват различен брой видове риби в Черно море: 193 вида, 135 вида, 126 вида, 134 вида.

Студенолюбиви, размножаващи се през есенно-зимния сезон, са трифона и меджид. Топлолюбиви видове със средиземноморски произход, размножаващи се през пролетно-летния сезон, са видовете хамсия, сафрид, лефер, паламуд.

До 70-те години на 20-ти век във водите на Черно море са регистрирани 26 вида риби с висока икономическа стойност, от които до съвременния период остават само няколко

основни приоритетни за промишления риболов видове: трицона, хамсия, сафрид, лефер, паламуд, меджид, калкан, барбуня, акула, карагъоз.

От средата на 60-те години едрите видове риби с високи хранителни качества (калкан, паламуд, лефер, скумрия, есетри, карагъоз) отстъпват място на дребните по размер, с по-малка питателна и търговска стойност – трицона, хамсия, дребна форма на сафрид. Понастоящем тези видове започват да съставляват повече от 80% от общия улов на Черно море.

Препоръките към 2017 г. са за редуциране на риболовното усилие. Постигането на това условие може да стане чрез прилагане на редица мерки: въвеждане на квоти за уловите, повишаване селективността на риболовните мрежи, въвеждане на забрана за риболов по време на размножителния период на рибите, определяне на минимално допустими размери за улов на риба, създаване на защитени зони за забрана на риболов, отчитане на недокладваните и нелегални улови, провеждане на регулярен мониторинг, опазване на зоните на размножаване с цел осигуряване оцеляването на младите индивиди и успешното им влизане в промишленото стадо.

Бозайници

За българската акватория на Черно море са описани следните 4 вида морски бозайници: черноморска афала; черноморски обикновен делфин; реликтен муткур и тюлен монах.

Обикновеният делфин не е включен в Червената книга на Р. България (2011), но е с международен статус – уязвим. Черноморската афала и морската свиня (муткур), са включени в Червената книга на Р. България (1985, 2011) с природозащитен статус – уязвим, и с международен – застрашен. Тюленът монах е включен в Червената книга на Р. България като изчезнал вид.

В началото на 20-ти век в крайбрежните черноморски страни уловът на делфини с помощта на пушки е бил обикновена практика. След Втората световна война СССР започват да използват за тази цел мрежи – грипове. През 50-те години на миналия век популациите на трите вида китоподобни са се равнявали на 1 милион индивида, а в средата на 1960-те числеността им спада до 300 хил. екземпляра. Тази значителна редукция в запаса става причина през 1966 г. да се подпише споразумение между СССР, Румъния и България за прекратяване на делфинолова. Турция се присъединява към спогодбата през 1983 г.

Морската свиня е най-малкото китоподобно в Черно море. Тя се счита за крайбрежен вид (шелфови води до 2-3 мили от брега), но се открива и в дълбоки води – резултат от разпределението на хранителните ресурси. Общият размер на популацията ѝ в Черно море се предполага, че възлиза на няколко хиляди екземпляра (под 10 000 екз.). Критичните метеообитания на морската свиня в българската акватория са: срещу Крапец; Шабла – Балчик; Каварна – Черни нос; Бяла – нос Емине; на юг от Бургас; ИИЗ на България.

Обикновеният делфин се среща предимно в откритоморската зона, но следвайки сезонните струпвания и миграции на риби, с които основно се храни (трицона, хамсия, карагъоз, меджид, кефалови риби, сафрид, зарган) посещава и крайбрежните води. Предполага се, че наброява най-малко десетки хиляди и е възможно да достига до 100 000 екз.

Афалата обикновено се придържа към крайбрежната зона (6-200 m дълбочина) и по-рядко в открито море (повече от 200 m дълбочина). Предполага се, че този вид в Черно море се равнява на няколко хиляди индивида, но не повече от 15 000. Редовно присъствие на вида се регистрира в големите заливи по черноморското ни крайбрежие – Бургаски и Варненски залив.

Трите вида делфини са обект на специална защита в българската акватория на Черно море, както и в много международни конвенции и споразумения.

Птици

Само два вида птици са изцяло зависещи от морето през периодите на гнездене, миграция и зимуване в разглежданата акватория на Черно море. Това са Средиземноморският буревестник и Средният (качулат) корморан. Средиземноморският буревестник е мигриращ вид, включен в Червената книга на Р България като „застрашен“, но със сравнително висока численост, особено по Северното Черноморие. Средният корморан е постоянен вид с повишаваща се численост през последните години. Видът е включен в Червената Книга на България в категорията „уязвим“. И двата вида са подходящи показатели за състоянието на морската околна среда, поради което са включени в програмата за наблюдение.

Качулатият корморан е постоянен вид у нас, който гнезди по скалистото крайбрежие от нос Шабла до нос Калиакра, а през последните години и на остров Свети Петър край Созопол.

Средиземноморски буревестник

Липсват данни за сигурно гнездене на вида на българска територия. Твърде вероятно е да се размножава по скалисти участъци от Черноморското крайбрежие както в северната, така и в южната му част (особено между нос Емине и Маслен нос), включително по островите. Навлиза в Черно море през Босфора. В България е рядък гнездящ и многоброен скитащ вид.

От изключително значение за водолюбивите птици са черноморските крайбрежни езера (Дуранкулашкото и Шабленско езеро, Варненското езеро, Бургаските езера, Залива „Узунгерен“), където се концентрират в значителна численост през зимните месеци и по време на миграция, а също така предлагат оптимални условия за гнездене на редки и застрашени видове птици.

Западночерноморски прелетен път на реещите птици *Via Pontica*

Западночерноморският прелетен път събира мигранти от северни географски ширини. На места се образуват концентрации или места с тесен фронт на миграция. Такива има по Варненското крайбрежие, нос Емине и особено около Бургас и Бургаските езера. По Северното Черноморие и Южна Добруджа прелетният път на птиците е на по-широк фронт, достигащ 60-80 km, като птиците използват суходолия, долини и особености на релефа отдалечени от крайбрежието.

По миграционната магистрала Виа Понтика в района на Българското Черноморие има две места, където птиците спират да пренощуват или да починат за няколко дни: Атанасовското езеро и земите северно, западно и източно от него; езерото Вая и земите северно, южно и най-вече западно от него.

• **Защитени територии, защитени зони**

Националната екологична мрежа (НЕМ) включва „*Защитени територии*“ (ЗТ), регламентирани от Закона за защитените територии и „*Защитени зони*“ (ЗЗ) според Закона за биологичното разнообразие. Защитените зони са част от Европейската екологичната мрежа. Те се обявяват в съответствие с изискванията на Директива 92/43/ЕИО за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 79/409/ЕЕС (кодифицирана с Директива 2009/147/ЕО) за опазване на дивите птици.

За целите на Морския пространствен план освен поставените под защита морски защитени зони са представени и онези крайбрежни защитени територии и защитени зони, които са на брега и имат акваториална част. Повечето от тях попадат в зона „А“ или зона „Б“ съгласно Закона за устройство на черноморското крайбрежие.

Защитени територии

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа и пейзажи. В обхвата на Морския пространствен план попадат изцяло или частично 53 защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии, от които:

- 3 резервата (Р) (Камчия, Калиакра, Ропотамо);
- 3 поддържани резервата (ПР) (Атанасовско езеро, Балтата, Пясъчната лилия и Вельов вир (Водните лилии);
- 31 защитени местности (ЗМ): (Дуранкулашно езеро, Шабленско езеро, Яйлата, Степите, Ароматна матиола, Ботаническа градина-Балчик, Блатно кокиче, Казашко, Мочурището, Ятата, Ракитник, Лиман, Лонгоза, Смриките, Иракли, Пясъчна банка Кокетрейс, Калината, Ортото, Поморийско езеро, Бургаски солници, Вая, Пода, Узун герен, Устието на река Изворска, Ченгене скеле, Находище на блатно кокиче в местността Блатото, Блатото Алепу, Беглик таш – Ропотамо, Острови Св.св. Иван и Петър, Колокита, Стамополу, Устието на река Велека, Силистар.);
- 14 природни забележителности (ПЗ) Скалният мост, Белите скали, Нос Емине, Пясъчни дюни 5 броя, Пясъчни дюни местност Бабата-Слънчев бряг, Пясъчни дюни местност Алепу, Нос Червенка, Пясъчни дюни между къмпингите Златна рибка и Градина, Пясъчни дюни местност Каваците, Нос Агалина, Скални образowania фиордите и Тюленовата пещера в местност Маслен нос, Пясъчни дюни между гр.Приморско и местност Перла, Пясъчни дюни – Международен младежки център, Наково кладенче.);
- 2 природни парка (ПП) (Златни пясъци и Странджа).

Защитените територии попадат в границите на Рамсарски обекти и са определени за Орнитологично важни места.

Влажни зони – ПР „Атанасовско езеро“; ЗМ „Дуранкулашко езеро“; ЗМ „Шабленско езеро“; ЗМ „Яйлата“; ЗМ „Лиман“; ЗМ „Поморийско езеро“; ЗМ „Бургаски солници“; ЗМ „Пода“; ЗМ „Ченгене скеле“; ЗМ „Блатото Алепу“; ЗМ „Стамополу“ ; ЗМ „Устието на река Велека“.

По-голямата част от влажните зони представлява плитки, закрити лимани и лагуни, заемащи прибрежните ниски части на дълбоки речни суходолia. които най-често имат хидравлична

връзка с акваторията на Черно море. Това са плитки, крайбрежни, разположени успоредно на брега сладководни водни басейни напълно или частично отделени от морето с пясъчни наноси. Условието в тях варира в зависимост от различни фактори – валежи, изпарения, навлизане на морска вода при бури, пресъхване на вливащи се в тях сладководни течения, което е предпоставка за специфичния им и променлив организмов състав. В тях се развива растителност от видове, свързани както с морски води, така и с влажните зони на сушата.

Всички влажни зони попадат в границите на Рамсарски обекти и са определени за Орнитологично важни места – ПР “Пясъчната лилия”, ПЗ “Пясъчни дюни местност Алепу”, ПЗ “Пясъчни дюни между къмпингите Златна рибка и Градина”, ПЗ “Пясъчни дюни местност Каваците”, ПЗ “Пясъчни дюни между гр.Приморско и местност Перла”, ПЗ “Пясъчни дюни – Международен младежки център”, ЗМ “Ятата”.

Защитени зони

Защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и които обхващат морска акватория и/или крайбрежна територия са 23 броя. Защитени зони от екологичната мрежа Натура 2000 за опазване на дивите птици по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и които обхващат морска акватория и/или крайбрежна територия са 19 броя.

Морски защитени територии

Защитени територии по Закона за защитените територии са пясъчна банка „Кокетрайс“, Ропотамо и Казашко.

• Ландшафт

Съгласно райониране на ландшафтите в България територията на страната е разделена на 10 ландшафтни подсистеми и 31 ландшафтни района в тях. Показателите и критериите за районирането включват природни фактори – релеф, климатични, хидроложки и почвени особености, естествена растителна покривка, фауна, природни паметници и въздействия от човека компоненти – селско стопанство, горско стопанство, промишленост, селищни системи, населени места в тях, обекти на отбиха и туризма, недвижими паметници на културата и техническа инфраструктура. Черноморското крайбрежие е самостоятелна ландшафтна подсистема, която включва 2.4% от територията на страната. Тя включва Северночерноморски ландшафтен район и Южночерноморски ландшафтен район.

Особено силни нарушения на природната среда протичат в настоящия момент поради усиленото строителство на хотелски комплекси в курортите. Наблюдават се отрицателни екологични изменения на самата плажна ивица, особено в зоните на пясъчните дюни.

Съвременното състояние на ландшафта в зоната на Черноморското крайбрежие може най-пълно да бъде описано като комплекс на природни и човешки въздействия. В контактната ивица между водата и сушата се извяват най-характерните особености на ландшафта, тук са концентрирани голям брой съществуващи и бъдещи обекти и съответно тук възникват многобройни екологични проблеми.

В зоната на откритото море, където няма видимост към брега от природните компоненти на ландшафта се отчита главно присъствието на водната площ, която достига хоризонта. Релефът, растителността и преобладаващата част от животинския свят се намират под водата и имат по-слабо значение при възприемането им от човека. В сравнение с брега е значително по-слабо и човешкото присъствие, като то е предимно епизодично с преминаването на различните видове плавателни средства и още по-скромно със съоръженията за добив на суровини.

Природата, разположена под водата, остава до голяма степен скрита от погледа. В перспектива, обаче, е много вероятно да се засили достъпът на човека до подводната среда и възможностите за нейното възприемане. В тази връзка все по-голямо значение се отдава на подводния ландшафт, който също следва да бъде обект на изучаване и опазване.

Най-сериозно е човешкото въздействие върху бреговата ивица в районите на Варна и Бургас. Самите пристанищни комплекси са преобразували напълно естествения бряг. Днес е трудно да си представим как е изглеждал районът преди тях. Изградени са вълноломи, прокопани са канали, напълно е унищожена растителността и е променена формата на брега. Въпреки значителното видоизменение и практическо унищожение на преобладаващата част от природната среда, тези комплекси имат важно стопанско значение през целия XX век, а тяхното въздействие върху ландшафта днес може да бъде оценено като значително, но не и негативно.

Усилено курортно-туристическо строителство по Черноморието се извършва през 60-те, 70-те и 80-те години на XX в. Тогава са изградени комплексите в Албена, Слънчев бряг, Златни пясъци, ваканционните селища Русалка, Дюни, Елените. Във връзка с активното строителство по крайбрежието през 1972 г. проф. арх. Стефан Станев (Градоустройствените проблеми на крайморския отдих) пише „Едно от големите предимства на нашите курортни крайморски комплекси пред западните е, че нашето крайбрежие доскоро беше в естествения си вид. То сега се разкрива. В него все още има ценни природни резервати, в които човек може да се любува на спокойствието и красотата на природата. Плажовете не са пренаселени. Наше задължение е това предимство да се запази и в бъдеще. Налага се да се съхранят съществуващите характерни природни дадености и строго да се съблюдава да не се допусне превръщането на крайбрежието в един непрекъснат линеен град“.

Факт е, че преобладаващата част от курортното строителство през този период от съвременна гледна точка зачита природата и създава благоприятна среда за отдих.

Строителството „на първа линия“ се насочи както към уплътняване на съществуващи курорти, така и на свободни терени. В този период се презастроява цялата брегова линия между Несебър и Елените, както и курорта Златни пясъци. Всички общински центрове и по-малки селища по крайбрежието са значително разширени с нови хотели и апартаментни сгради. На повечето места застрояването се придържа в максимална степен до фаворизираната от пазара „първа линия с гледка към морето“. Това доведе до формирането на места именно на споменатия „линеен град“.

Разглеждайки човешкото присъствие в обхвата на плана може да се обобщи, че изградените по-далеч във времето обекти са по-утвърдени и голяма част от тях се възприемат като неотменна част на ландшафта. Едва ли днес някой иска да си представи полуостровите на

Несебър и Созопол без материалната среда изградена в периодите на Античността, Средновековието и Възраждането. По крайбрежието съществуват редица обекти, които са човешко дело и днес са неотменима част на пейзажа в спомените на различни поколения.

Коренно различни са нагласите на обществото по отношение на изграденото през последните две десетилетия, при което освен природна среда са унищожени и редица обекти, плод на човешката дейност от минали епохи като емблематични сгради и произведения на парковата и ландшафтна архитектура в големите курорти и градовете.

В разработките, които засягат акваторията, са предвидени различни зони, както и съоръжения, които навлизат в морето. В ОУП на град Варна са предвидени изкуствени острови с брегозащитни, рекреационни и курортно-туристически функции. Към момента реализация на подобни обекти не е на дневен ред. Не са достатъчно напреднали технологиите, които да позволяват подобно строителство при разумна стойност, но съществува вероятност в бъдеще да се появи интерес към изграждане на подобни съоръжения.

• **Културно-историческо наследство**

Културно-историческо наследство в крайбрежната територия

Via Pontica е не само един от главните маршрути за миграция на птиците от Европа към Африка, но е и древен римски път, който минава покрай Черно море, започвайки от южното турско крайбрежие, през Константинопол, а в България преминаващ през Аполония (Созопол), Дебелт, Анхиало (Поморие), Месемврия (Несебър), Одесос (Варна), Бизон и по-нататък в румънските Калатис (Мангалия), Томи (Констанца).

Via Pontica е един от основните в мрежата на Културните коридори на Югоизточна Европа, очертаващ зона на сериозно насищане с културно историческо наследство. Тук са се обменяли морските култури на гърци, викинги, венецианци, генуезци със сухоземните култури на скити, траки, даки, готи, българи, славяни, римляни.

И днес Черноморският регион се разглежда като център на Евразия, подчертавайки с това си място цялостния гео-културен потенциал на 14-те черноморски общини.

Недвижимите културни ценности по крайбрежието в двукилометровата зона са разгледани последователно за всички общини като са подчертани тяхната значимост, състояние, ниво на опазване.

Разнообразие на териториалното разположение

Богатството от недвижимите културни ценности в региона запълва цялостната палитра от видове според научната и културна област, към която се отнасят: археологически, исторически, архитектурно-строителни, художествени, урбанистични, културен ландшафт, парково и градинско изкуство, етнографски, културни маршрути.

Културното наследство на Черноморският регион има най-широк времеви диапазон, включващ VI-V хилядолетие пр.н.е., бронзова епоха, елинистична епоха, античност, средновековие и ново време.

Общото заключение е за относителна равномерност на разположението на недвижимите културни ценности по протежение на зоните „А“ и „Б“ съгласно ЗУЧК. Това е поредно доказателство за констатацията, че добрите природогеографски условия са предопределили за период от няколко хилядолетия непрекъснатост на човешко присъствие на територията и висока степен на културни достижения.

Важна характеристика на недвижимото културно наследство по Черноморското крайбрежие е непосредствената му връзка с разнообразна и забележителна природна среда.

Културни взаимодействия на териториите суша–бряг–море

Самият допир на сушата до водата е бил исторически и остава и в наши дни наситена с материални и духовни събития и стойности сложна и променлива геометрична линия. На големи климатични въздействия (Новочерноморската постенеолитна трансгресия) и произтичащи от това промени на равнището на някогашното сладководно езеро дължим запазеното от праисторията (V-IV хилядолетие пр.н.е. Варненски халколитен некропол, Дуранкулашки некропол). Това са най-ранни неолитни каменни градежи за континентална Европа, най-старото обработено злато, както и представата за предполагаемо държавно устройство цяло хилядолетие преди тракийската култура.

Пространствена изява на културните ценности

В съществената си част културно-историческото наследство е слабо изявено във визуален план. Като изключим архитектурно-строителните ценности и особено Несебър като част от световното културно наследство, преобладаващо археологическите ценности не са непосредствени части от пространствения образ.

Пространствено въздействие имат онези ценности, които са пряко свързани с природно изразителни образувания като Яйлата, Тюленово, Калиакра, устието на р.Камчия и р.Ропотамо.

Подводна археология

Черно море е оценявано като един от най-богатите басейни в света по отношение на многообразието и количеството открити към момента културно-исторически паметници. Причините са от една страна дългата история на обитаване на бреговете му и на корабоплаването, а от друга – изключително добрите условия за съхраняване. Предполага се, че в Черно море са съхранени следи от човешко присъствие от ранния палеолит, когато първите праисторически общности навлизат на Европейския континент преди около 1.8 млн. години.

Към момента измежду черноморските държави България е страната с най-многобройни регистрирани под вода културно-исторически паметници и проучени археологически обекти. Известните към момента подводни археологически обекти в Българската акватория на Черно море могат да бъдат разделени и представени в следните групи: залети (потънали) праисторически селища и некрополи, залети антични обекти, пристанища и пристанищни акумулации, потънали кораби и корабни товари.

Залети (потънали) праисторически селища и некрополи

Към момента са открити над двайсет потънали, частично или напълно, праисторически

селища и два некропола. Намират се в морето, в близост до брега, или в лимани и лагуни и са на дълбочина до 9 m. Датирани са в късната халколитна (КХЕ) и в бронзовата епоха (БЕ). Разгледани от север на юг обектите са следните: Некропол на селището на Големия остров в Дуранкулашкото езеро; Некропол при нос Шабла.

Потънали селища във Варненските езера: Страшимирово 1; Страшимирово 2; Лъджата; Варна 2; Варна 1; Аспарухово; Родопя; Селище в Стария канал Езерово; Повеляново; Белослав; Тополите; Балтата; Арсенала; Атия; Созопол; Ропотамо; Китен.

Праисторически селища под вода, залети напълно или частично, или на сушата, но с археологически пластове на ниво под съвременното морско ниво, са известни от редица места по Южното черноморско крайбрежие – бреговете на Атанасовското езеро, акваторията на Пристанище Бургас, лагуните Стомопло и Алепу, акваторията на град Ахтопол.

Някои от представените праисторически селища са откривани на места, използвани в миналото и днес за пристанища. Селищата са били изградени на сушата, в крайбрежни речни долини в близост до морския бряг, защитени от идващите от морето ветрове. След покачването на относителното морско ниво тези селища били залети, а речните крайбрежни долини се превърнали в заливи, защитени от ветровете и били използване през следващите столетия и до днес като естествени пристанища. Поради това редица от работещите днес пристанища са изградени върху останки от праисторически селища.

Потънали/залети антични обекти

Това са друга основна група подводни археологически паметници. Вследствие на покачването на морското ниво и на негативни геоложки процеси, части от някои антични градове и селища, както и прилежащите им пристанищни съоръжения, днес се намират под вода.

Несебър е най-впечатляващият подобен археологически обект по българското Черноморие. Богатото подводно наследство на града е взето предвид при приемането на Несебър в списъка на ЮНЕСКО на културно-историческите обекти със световно значение. Още при ранните проучвания, проведени между 1960 и 1983 г., е установено, че около $\frac{1}{3}$ от територията на древния град днес е под вода.

Пристанища и пристанищни съоръжения

Това са основна група обекти на подводното културно наследство. Такива са откривани по цялото ни крайбрежие, в повечето заливи, които предлагат естествено защитена акватория от морските ветрове и връзка със сушата. Именно тези естествени пристани са обусловили възникването на селища на брега, а наличието на антични и средновековни крайбрежни селища предполага и наличието на пристанище в тяхната акватория.

При много от древните пристанища са използвани единствено природните дадености, но на някои места са идентифицирани защитни каменни хидротехнически съоръжения.

Проучванията на пристанищни акватории свидетелстват, че някои от тези обекти представляват съкровищници на веществена историческа информация. Опазването и проучването им трябва да стане един от приоритетите при черноморското пространствено планиране.

Последната основна група археологически паметници под вода включва потънали кораби, корабни товари и котви. Черно море метафорично е наричано “най-богатият музей на древни кораби в света”. Причина за това е дългата история на корабоплаване в неговите води, съчетана с изключително добрите условия за съхраняване (дървени корпуси, такелаж, корабен товар).

Следствие от интензивното корабоплаване в Черно море са многото котви от различни типове – каменни котви с една, две, три и четири дупки, каменни и оловни щокове, железни котви от различни исторически периоди, открити по черноморското крайбрежие.

Потъналите кораби и корабни товари са изключително уязвима и застрашена част от културното ни наследство. Обектите на дълбочини до 20-40 m са достъпни за водолази, което е причина за масовото разграбване на някои от тях и до почти пълното заличаване на някои обекти, видими на морското дъно.

Представяне на подводното културно наследство

Подводното и морско наследство на България е представено по различен начин (постери, карти) във всички исторически и археологически музеи в черноморските общини. Единствената изцяло посветена на подводната археология постоянна експозиция се намира в Китен и е стопанисвана от община Приморско. В Ахтопол функционира частен музей, посветен на котвата. Съществен принос в това отношение би имал проектът за превръщане на Рибарското училище на остров Св.Кирик при Созопол в музей на морските цивилизации, култури и контакти. Към момента по българското Черноморие няма археологически обекти, превърнати в дестинации за водолазен културен туризъм. Световната практика показва, че тази специфична ниша има много привърженици и е печеливш отрасъл, който би допринесъл и за позитивния имидж на България.

Проучване на подводното културно наследство

Проучването на подводното културно наследство е осъществявано с редовни и спасителни археологически изследвания. Спасителните са свързани с реализирането на различни инфраструктурни проекти като строеж и рехабилитация на пристанища, удълбочаване на морското дъно, прокопаване на канали, брегоукрепителни дейности, сондажи, прокаране на тръбопроводи и др.

• Население и човешко здраве

Реализацията на МППРБ в периода 2021-20135 г. в голяма степен зависи от човешкия фактор в неговата целокупна характеристика – налични човешки ресурси, здравно състояние, образование и квалификация. От друга страна, при прилагане на МППРБ може да има негативен ефект върху здравето на населението.

Териториално разпределение на населението

Населението в териториалният обхват на Морския пространствен план на Република България обхваща това на 14 общини, граничещи с Черно море. През 2019 г. то наброява 726 186 души, което е 10,4% от населението на страната. Най-значително намаляване се

установява в общините от северната част на крайбрежието, а именно Шабла, Каварна и Балчик. Населението от общините в област Варна, с изключение на община Долни чифлик, показва тенденция на нарастване. Към 31.12.2019 г. в 22 града на черноморските общини живеят 640 803 души, или 88.4% от цялото население. Значително голям е процентът на населението в градовете – основно в общините Варна и Бургас, където 97% от населението е съсредоточено в областните центрове. Селското население, наброяващо 85 777 жители, живее в 180 села. В Черноморските общини няма „много големи“ села.

Териториалното разпределение на населението от черноморските общини показва значителен, над средните данни за страната, превес на градското население. Разпределение на населението показва и разлика от бреговата ивица към вътрешността. Всичко това налага извода, че притокът на човешки ресурси от селата към градовете вече е ограничен.

Здравно състояние на населението

Здравното състояние на населението зависи от: демографската му характеристика, социално-икономическия статус, параметрите на околната и работната среда, развитието на здравната система, генетични, ендогенни и други фактори.

Демографска характеристика

През последните три десетилетия в страната трайно се установява тенденцията за намаляване и застаряване на населението. Данните показват, че през последните две години естественият прираст (ЕП) на населението на черноморските общини в област Добрич е много по-малък от данните за областта и от данните за страната. За община Шабла разликата е повече от три пъти. ЕП за населението на област Варна в общини Варна и Долни чифлик е значително по-висок от този за страната, но в останалите три общини данните са по-неблагоприятни. ЕП за населението на област Бургас е по-добър от този за страната. ЕП за населението от общините Бургас, Несебър, Приморско и Царево е по-добър и в сравнение със средите данни на областта.

Процесите на раждаемост и смъртност, формиращи ЕП за 2017 и 2018 г., са най-благоприятни за общини Варна, Долни чифлик, Бургас и Несебър. На второ място, само с по-висок коефициент на раждаемост, но с високи стойности на коефициента на смъртност се нареждат общините Бяла, Созопол и Царево. В миграционните процеси най-активно е населението в работоспособна възраст, в резултат на което механичният прираст влияе и на възрастовата структура.

Съществено влияние върху броя и структурите на населението в района оказва и т.н. „пулсиращо население“. Това е сезонната трудова миграция, ежедневните трудови мигранти от близките общини, курортисти и туристи.

Показатели на околната и работната среда и здравно състояние

Качество на атмосферния въздух (КАВ). КАВ е от съществено значение за човешкото здраве. Има данни, които свързват фини прахови частици (ФПЧ) с повишена честота на острият сърдечно-съдови заболявания в дните с наднормени нива.

Шум. На сушата основен източник на шум в околната среда е автомобилният трафик, железопътният и въздушният транспорт. На наднормени нива на транспортен шум са

изложени жилищните сгради, прилежащи до големите булеварди и магистрали. За крайбрежието е характерно повишаване на транспортния шум през активния курортен сезон, усиления транзитен трафик и товарния трафик към пристанищата.

Здравно състояние на населението

Данните през 2018 и 2019 г. показват по-ниско ниво на общата смъртност сред населението на общините Варна и Бургас в сравнение със средните данни за страната. Обратно, общата смъртност сред населението на област Добрич клони към по-високи стойности.

В структурата на основните причини за смърт водещи са заболяванията на органите на кръвообращението. Смъртността от злокачествени образувания е на второ място по причини за смърт и с тенденция на по-високи стойности сред населението на област Добрич, което също кореспондира с възрастовата структура на населението.

Случаите на активна туберкулоза сред населението на област Варна са повече от два пъти по-малко в сравнение със средните данни за страната. Честота на активна туберкулоза сред населението на област Добрич е по-висока в сравнение със страната, а в сравнение с област Варна повече от четири пъти.

Данните повтарят установената през последните десетилетия трайна тенденция на ниска честота на заболяемост от дезинтерия, хепатит и лептоспираза сред населението на страната. Тази честота е още по-ниска сред населението на черноморските области и показател за добро и устойчиво хигиенно и епидемиологично осигуряване.

Здравно състояние на работниците ангажирани главно в морската икономика

Сектор „Крайбрежен туризъм“. Извън рисковите фактори, произтичащи от характера и условията на труд, които съществуват в транспорта (шум, общи и локални вибрации), това е важен психо-социален фактор, както за здравето, така и за развитие на сектора.

Сектор „Добив и комерсиализация на морските живи ресурси“ Като неблагоприятни за здравето фактори е работата в екстремни метрологични фактори и условия за трудов травматизъм. Морската аквакултура в крайбрежни води е представена от 32 ферми за морски миди в които работят 80 човека на постоянна работа и около 140 през летния сезон. В МППРБ подсекторът се разглежда като перспективен за развитие. Единодушно е мнението, че за този вид труд липсват или са недостатъчни регулаторните правила за безопасна работа.

Сектор „Морски добив на минерали, нефт и газ“. Вредните физически и химически фактори и съответният здравен риск са добре проучени и управляеми. Работата на проучвателните и добивните платформи се извършва в условията на екстремни метрологични условия, въздействия на общи вибрации. Травматизмът е с висока честота и тежест.

Сектор „Пристанищни дейности“. Секторът заема голям дял от синята икономика, и макар да има спад и задръжка в развитието му, в него работят 4700 души.

Разработването на превантивни мерки за ограничаване и намаляване на здравния риск при упражняването на редица морски дейности следва да върви успоредно с развитието на секторите на синята икономика.

• Социална среда

Социалното състояние на населението е многопластов процес, който преминава от икономическите основи на жизнения стандарт, демографските характеристики, характеристиките на околната и работна среда, здравните и социални услуги .

Икономически статус на населението от Черноморските общини

Икономическото развитие най-често се оценява по Брутният вътрешен продукт (БВП) (общата стойност на стоките и услугите произведена на дадена територия за определен период).

Стойностите на БВП на човек за ЕС-28 за 2018 г. е 30 964 евро. За България тази стойност е 7 984 евро. За област Варна БВП на човек е 15 479 лв. и се доближава до средните данни за страната от 15 615 лв. За област Бургас БВП на човек е 12 585 лв. Най-нисък БВП на човек има населението от област Добрич – 9 176 лв. БДС показва аналогични различия.

Делът на бедното население в страната през 2016 г. е 22,9%, за област Добрич – 27,6%, за Варна – 21% и за област Бургас – 23,9%. За сравнение, средните данни за ЕС показват 17%.

В основата на различията на социалният стандарт между отделните общини е развитието на основните икономически сектори. По данни на НСИ делът на населението, ангажирано в най-малко печелившия сектор земеделие, е най-голям за община Шабла (43%), следват общините Долни чифлик (24,4%), Каварна ,(20,9%), и Аврен (15,9%).

Развитието на морската икономика в крайбрежния район на страната също се характеризира с превес на микро- и малките предприятия (99.65%) и с определени различия в структурата и териториалната концентрация на дейностите.

Образователна структура и образование на населението

Образователната структура в страната е с добре изградена мрежа от учебни заведения, която обхваща всички възрастови групи подлежащи на задължително обучение. Това с цялата си тежест на законовата наредба се отнася и за Черноморските общини.

В черноморските общини функционира добре изградена образователна мрежа от учебни заведения, която осигурява добра образователна основа на населението. Варна и Бургас са големи образователни и научно-изследователски центрове с капацитет за широк спектър на подготовка на кадри и в областта на морската икономика.

Здравеопазване

Структурата на здравната мрежа в страната е изградена в два основни стълба – Извънболнична (ИБП) (Медицински и Диагностично-консултативни центрове, Дентални и Медико-дентални центрове и Самостоятелни Медико-диагностични медико-технически лаборатории) и Болнична помощ (БП) (Многопрофилни и Специализирани болници).

Осигуряването на черноморските области с медицински кадри в сравнение със средните данни за страната е по-добро за населението от областите Варна и Бургас и значително по-слабо за Добрич. В областните центрове е съсредоточена по-голямата част от болничните заведения.

През активния туристически сезон системата за медицинско обслужване се допълва и от частни МЦ, от разкритите в големите хотели медицински и дентални услуги, СПА центрове.

IV. Кои територии вероятно ще бъдат значително засегнати?

- **Зони за защита на водите – чл. 119а, ал.1 (ЗВ)**

Територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела по чл. 119, ал. 1, т. 1 и 2

Съгласно чл.119, ал.1, т. 1 и 2 това са териториите на водосборите на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела за опазване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване.

В МППРБ не се предвиждат дейности, с които вероятно могат да се повлияят определените в Плана за управление на БДЧР водни тела, които се използват или се предвиждат за използване за питейно водоснабдяване.

Повърхностните води се използват за водоснабдяване чрез изградените язовири за питейно водоснабдяване – „Тича“, „Камчия“, „Ясна поляна“. Нито една дейност в морското пространство, предвидена в МППРБ, не оказва влияние върху тях.

По същия начин повърхността над подземните водни тела не е под влияние на дейностите, които се предвижда да се развиват в МППРБ. Подземните водни тела, които се използват за питейно водоснабдяване чрез изграждане на сондажи, са в три участъка по бреговата линия в Северното Черноморие, където се наблюдава интрузия на морски води в пресните подземни води. Това са: Калиакра-Шабла, Шабла-Крапец и Крапец-Дуранкулак.

Водните тела, определени като води за отдых и водни спортове включително определени зони с води за къпане (съгласно наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 7)

Водите за къпане се дефинират като специално обособени части от повърхностно водно тяло, използвани масово от хората за къпане – море, язовири, реки, езера за къпане. Съответно зоните за къпане са частта от повърхностното водно тяло, където се намират водите за къпане.

В крайбрежните води на Черно море са определени 91 зони за къпане.

Регулярен контрол и наблюдение на качеството на водите за къпане се извършва от Регионалните здравни инспекции – РЗИ Добрич, РЗИ Варна и РЗИ Бургас.

Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително:
а) уязвими зони, б) чувствителни зони

Водните тела, които са чувствителни към влиянието на хранителни вещества – основно азот и фосфор във водата, са обявени за чувствителни и уязвими зони.

Териториите, определени за защита на повърхностните и подземните водни тела от замърсяване на водите, причинено или предизвикано от нитрати от земеделски източници, се

определят като нитратно уязвими зони.

В ДЕО са дадени подземните водни тела на територията на БДЧР, които са замърсени или застрашени от замърсяване, и регистър на чувствителните зони на водни обекти във водосбора на Черно море на територията на страната.

Зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

При определяне на зоните в крайбрежните морски води, осигуряващи или имащи възможност да осигурят условия за живот и възпроизводство на черупкови организми, са изключени зоните за къпане, зоните на заустване на непречистени отпадъчни води, местата на вливане на по-големите реки, районите с пристанищни съоръжения, защитените акватории, фарватерите и морските полигони.

В рамките на втория ПУРБ (2016-2021) на БДЧР зоните за естествено обитаване от рибни видове са актуализирани на база утвърден Списък на зоните за опазване на стопански ценни видове риба и други водни организми от Министъра на околната среда и водите.

Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. на БДЧР на територията на БДЧР са обособени общо 33 зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в повърхностни води, от които 16 са в сладки и преходни води (реки и езера), а останалите 17 в морски води. В обхвата на проекта за морски пространствен план попадат всички зони в морски водни тела и 9 от зоните в сладки и преходни води. В крайбрежните морски води са определени 12 зони, осигуряващи и имащи възможност да осигуряват условия за живот и възпроизводство на черупкови организми. Пряко отрицателно въздействие върху популациите на риби и безгръбначни животни, предмет на опазване в зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други организми, оказва свръхуловът.

• Защитени територии, защитени зони

Защитени територии

Защитената местност „Кокетрайс“, е единствената защитена територия която попада изцяло в акваторията на Черно море. Част от морската акватория (ивица от 500 m край брега) попада в границите на резерват „Калиакра“. Част от акваторията на Варненското езеро (ивица от 250 m край брега) попада в границата на защитена местност “Казашко”. Всички останали защитени територии са част от крайбрежието.

Седемнадесет защитени територии *имат хидравлична връзка с черноморските води* или по произход са свързани с морската акватория. Непосредствено граничат с морския бряг още 21 защитени територии.

Защитени зони

В териториалния обхват на МППРБ попадат изцяло или частично 23 защитени зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и 19 защитени зони за опазване на дивите птици.

Морски защитени територии и защитени зони

Морските защитени територии и зони са част от защитените територии по Закона за защитените територии (ЗЗТ) и защитените зони по Закона за биологичното разнообразие за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и за опазване на дивите птици, които освен сухоземна територия, имат и морска част. Те са в хидравлична връзка с морето.

Специфични геоморфоложки формации, които формират брега и връзката суша-море

Формации, които осъществяват връзката суша-море, са:

Срутища и свлачища. Разликата между срутища и свлачища е преди всичко в това какви маси – земни или скални – се придвижват по определени повърхнини. Когато масите са земни и се придвижват по глинеста повърхност (най-честия случай) се говори за свлачище.

Карстови форми. Характерни образувания за северното българско Черноморие.

Лимани и лагуни. Те са широко разпространени форми по БЧК Лиманите представляват „потопени“ стари речни устия – 28 бр., докато броят на лагуните са значително по малобройни – 5 бр.

Български черноморски острови. В рамките на българската акватория има 5 значими острова разположени в южното българско крайбрежие, а именно: Света Анастасия (Бургаски залив), Свети Кирик (днес част от пристанищния комплекс на гр. Созопол), Свети Иван и Свети Петър (Созополски залив) и Свети Тома (разположен северозападно от нос Маслен нос).

Плажове и дюни са типични форми на релефа. Черноморските дюни са част от цялостните плажно-дюнни системи. Броят на пясъчните плажове по БЧК са над 70 на брой (121 km) и представляват ценен и значителен рекреационен ресурс, докато дюнните ансамбли са идентифицирани на 28 локации. Тяхното състояние и екологичен статус са основоопределящ фактор за морския туризъм.

През годините Българското черноморско крайбрежие, различните природни фактори като геоложки рискове в податливите райони, а също и индустриализацията от друга страна, изискват изграждането на пристанищна инфраструктура, нуждаеща се от укрепване и предпазване от заливане, увреждане и загуби. Изграждането на вълнозащитни стени и дамби по протежение на бреговата линия, както и строителството на пристанищна инфраструктура е довело до бетониране на бреговата линия и понастоящем 16,2% от българския бряг е превърнат в техногенен тип бряг.

Прибрежната зона е разположена край съвременната брегова линия и обхваща подводния брегови склон и потопени тераси. Най-съществената особеност е, че тя е подложена на активно вълново въздействие, като по такъв начин едновременно са застъпени процесите на абразия и акумулация.

Абразия. Представлява отмиване на бреговете на водни площи и реки.

Инtruзия. Резултатите от събраната информация от наблюдения и от проведени проучвания за морска инtruзия определят участъци на привличане на солени води, граничещи с Черно море. Със строителството на нови хотели по черноморското крайбрежие се увеличава и

нуждата от питейна вода при което се увеличава черпенето от сондажите а от там и създаването на условия за интрузия.

• **Културно-историческо наследство**

Повишеният натиск върху морските пространства и прилежащите крайбрежни територии неминуемо води до влошаване на състоянието на културно-историческото наследство и до загубата на културни паметници. Това е общовалиден процес, касаещ всички акватории и прилежащи територии, но съществуват конкретни зони, в които рискът за културните паметници е по-висок.

Територии, в които вероятно ще бъдат значително засегнати редица културни паметници, са тези предвидени за развитие на градска и пътна инфраструктура. Редица крайбрежни територии са зони с концентрация на археологични обекти, които неминуемо ще бъдат засегнати при разрастването и развитието на инфраструктурни обекти.

Зони с повишен риск за културно-историческото наследство са тези, в които ще бъде развивана пристанищна дейност и по-конкретно в които ще бъдат изградени или разширявани и удълбочавани пристанища и свързаната с тях инфраструктура.

Изграждането на пристанищни съоръжения обикновено причинява сериозни промени на плажната ивица – акумулиране на пясък от едната страна на вълноломите за сметка на другата. Това може да доведе до разкриване на културни паметници или до допълнителното им погребване с пясък и седименти. При планирането, подготовката и изпълнението на пристанищни проекти трябва задължително да бъдат взети необходимите мерки за опазване на културни ценности.

V. Кой са съществуващите екологични проблеми?

Екологичните проблеми са резултат от естествените процеси на въздействие от природни фактори, но особено съществени стават те в резултат на човешката дейност както в крайбрежната зона, така и в морето от втората половина на 20 век (индустриализацията) и от нарушаване на връзката и контрола в управлението и развитието на различните сектори на икономиката в бреговата част и морското пространство след 90-те години на 20 век.

• **Атмосферен въздух**

Климат

Основният проблем по отношение на климата на водните територии е липсата на единна система за мониторинг на българския участък от акваторията на Черно море. Почти няма данни за режима на метеорологичните елементи в акваторията на морето (българския участък), освен епизодични измервания, свързани с различни проекти като сондажните дейности в северните участъци.

Качество на въздуха (КАВ)

Най-общо през последните две десетилетия се наблюдава трайно понижаване на основните замърсители на въздуха. Това се потвърждава и от данните на Националната система за мониторинг на КАВ. Все още основен проблем е нивото на фини прахови частици под 10 микрона в атмосферния въздух през отоплителния сезон.

• Води

Повърхностни води

Към настоящия момент екологичните проблеми в повърхностните води са в резултат от:

Точкови източници

Основен екологичен проблем, свързан със замърсяването на водните тела е заустването на непречистени или недостатъчно пречистени отпадъчни води. В Плана за управление на речните басейни на БДЧР са заложили мерки за доизграждане на канализационни системи, изграждане на нови ПСОВ и реконструкция на съществуващи ПСОВ. Част от тези мерки са реализирани или са в процес на реализация. Предвид приоритетността на туристическия отрасъл и дългосрочно и ефективно решение на проблема с влошеното състояние на водите за къпане в района на Офицерския плаж на Варна – проектът за „Шокъров канал“ е на етап техническа фаза и съгласуване на заданието за ПУП-ПП за трасето на тръбопровода.

Източници с разпространение на замърсители

Това са: земеделски практики; населени места без изградена канализационна система; горско-стопански дейности; депа за отпадъци, без изолираща подложна повърхност и дренажна система; замърсяване от подземни води в зони на смесване с повърхностните води; замърсени индустриални терени от минали екологични щети; почвена ерозия и абразия на бреговете; обекти за отглеждане на аквакултури.

Складовете за пестициди са потенциални замърсители на повърхностните води с химични замърсители (приоритетни и опасни вещества). Значителни източници на замърсяване са и населените места без изградена канализационна система и такива с амортизирана канализация. Животновъдството, при неправилно съхранение на торовия отпадък от животновъдните ферми, е друг източник на дифузно замърсяване на повърхностните води. Като източник на натиск се разглеждат и стари все още действащи или nereкултивирани депа/сметища, неотговарящи на екологичните законови изисквания.

Съгласно постъпила информация от общини Варна, Аврен и др., а така също и от РИОСВ, при намиране на сметища по линията на задълженията на общините същите своевременно се почистват.

Значителни места на водовземане. Водовземането от повърхности води се извършва на база издадени разрешителни, съгласно разпоредбите на Закона за водите.

Значителни изменения са от корекции на реки; миграционни бариери; прагове и бентове; дейности по укрепване на бреговете; добив на инертни материали; удълбочаване на плавателни пътища – драгиране.

Регулиране на речния отток. За да се осигури вода за питейно-битови нужди и в моменти на недостатъчен речен отток, се изграждат водохранилища.

Значителен потенциален риск от наводнения. Определени са райони, за които се счита, че съществува значителен потенциален риск от наводнения или вероятност за значителен потенциален риск от наводнения.

Подземни води

Състоянието на сухоземните екосистеми влияе върху качеството на подземните води и в определени случаи може да го влоши. В БДЧР са определени общо 31 зони за защита на подземни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, от които 28 зони са определени в добро състояние.

Източниците на замърсяване, от които се предизвикват екологичните проблеми в подземните води, са:

- Интензивното земеделие с използване на неорганични азотни и фосфорни торове може да доведе до замърсяване на подземните води.
- Възможни излъчени замърсители към подземните води от инфраструктура без канализация.
- Голяма част от дъждовната вода в градските райони се извалява върху пътища, тротоари, алеи, паркинги и други непроницаеми повърхности. По-голямата част от тази вода или се стича в местните реки и потоци чрез дренажна мрежа, или намира своя път към непроницаеми области, където прониква през почвата и подхранва подземните води. Тези повърхностни води включват механични замърсители (песъчинки), бактерии от животински произход, перилни препарати, масла от двигатели, горива, сол от обезопасяването на пътищата през зимните месеци.
- Повишено съдържание на манган във водите може да създаде много сериозни проблеми на водоснабдителните системи, включително до пълното им компрометиране.

В Плана за управление на риска от наводнения е обърнато особено внимание с предписване на мерки за опазване на водоземните съоръжения за питейно-битови нужди от замърсяване при евентуални наводнения. За целта се предвижда почистване на речните корита, възстановяване и или изграждане на нови диги и залесяването им с растителност, и съответно забрана за сеч на горска растителност.

Морски води

Екологични проблеми в морските води възникват от човешки дейности върху морската среда. Тези дейности се извършват или на сушата (туризъм, урбанизация, индустрия, селско стопанство), или в морската акватория (транспорт, пристанищна дейност, драгажни дейности, депониране на отпадъци, добив на нефт и газ, риболов и добив на други живи морски ресурси, аквакултури). При заустване в морето реките в зависимост от екологичното и химичното им състояние могат да окажат въздействие върху крайбрежните морски води.

Предприятията за проучване и добив на нефт и газ водят до натиск от нефтени замърсявания от оперативен характер и аварии; заустване на отпадъчни води в морската среда.

Корабоплаването е един от основните източници на замърсяване на морската околна среда с незаконни зауствания на отделните категории отпадъчни води от корабите (трюмни води).

При оценяването на натиска от дейности по драгиране и депониране на земни маси могат да се изведат следните проблеми: неуточнена периодичност на извършване на драгирането; неизяснен състав на депонирания материал и съответно какви потенциални замърсители би било възможно да се разпространят в морската среда при самите операции на драгиране или при транспортирането на драгажните маси.

• Геоложка среда, земни недра, континентален шелф

Защита на брега от природни рискове и катастрофи. Бреговата зона естествено не е гарантирана срещу земетресения, макар и малки цунами, щормове, нагони, урагани, свличания, срутища, наводнения и други рискови и катастрофални процеси и явления. България намалява от изток с около 1,8 ha/год., губейки безвъзвратно ценни обработваеми площи, строителни, курортни, транспортни, културно-исторически и други обекти. Плажовете почти навсякъде се стесняват, а някои са вече изчезнали. Свлачищата и срутищата се активизират при всеки по-интензивен валеж или силно вълнение, а понякога и без тях и обхващат все по-големи участъци от брега. Това налага изграждането на брегоукрепителни съоръжения.

• Почви

Основните екологични проблеми по отношение на почвите са: увреждане/нарушаване на почвите, замърсяване на почвите.

• Вредни физични фактори

Шум

Крайбрежна зона

В разглежданата крайбрежна зона съществен екологичен проблем предизвиква автомобилният транспорт, който е най-значим източник на шум с наднормено въздействие върху значителна част от населението по черноморското крайбрежие (основно градовете Варна и Бургас).

Морско пространство

Основен екологичен проблем е наличието на подводен шум, създаван от различни дейности, извършвани в морската акватория: постоянен, нискочестотен шум, излъчван основно от морския транспорт и импулсен шум, излъчван при проучвания за добив на нефт и газ, военни операции (взривове, ниско- и средночестотни военни сонари), научни изследвания (активни акустични системи – научни сонари, ехолоти) и други. Шумовото замърсяване на морската среда оказва негативно въздействие особено върху морските бозайници. В българския черноморски регион се наблюдава тенденция към намаляване на техните численост и област на разпространение, особено в районите на Варненски и Бургаски заливи.

Вибрации

В черноморската акватория се извършват дейности, които могат да бъдат източник на вибрации: морски транспорт (кораби, моторни лодки), дейности за проучване на нефтени и газови находища, подводни строителни работи и други. На този етап няма данни от измервания на вибрации в морската среда

Вредни лъчения

Йонизиращи лъчения

През 2017 г. Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон не е регистрирала стойности на радиационния гама-фон, различни от естествените. Йонизиращата радиация не може да се счита за фактор, който има отрицателно екологично влияние със съответните екологични проблеми в морската среда и видовете

Нейонизиращи лъчения

Електромагнитната експозиция върху населението показва, че стойностите на електромагнитните показатели в населените места в близост до антените на базовите станции за мобилна комуникация в градовете Варна и Бургас са в границите на ПДН.

Данните, представени за източниците на нейонизиращи лъчения показват, че факторът „нейонизиращи лъчения“ не може да създава неблагоприятен екологичен проблем нито на бреговата ивица от 2 km, нито в морската среда. Единствено естественото УВ лъчение от слънцето, което с изтъняване на озоновия слой може да увеличи интензитета си, би могло да има сериозен проблем върху населението и туристите, в случай, че не се спазват изискванията за защита.

• Отпадъци

Отпадъци на сушата и в морското пространство

По отношение на съществуващите и прилагани към момента действия по управление на отпадъците съществуващите основни екологични проблеми са свързани с:

Недостатъчно ефективни системи за разделно събиране на отпадъците от населените места и на отпадъците, директно изхвърлени от хората на крайбрежната ивица. Прекият натиск, който оказва туризмът по крайбрежието е свързан с физическо увреждане, замърсяване на плажовете и зоните за къпане.

Утайките от пречистването на отпадъчни води – екологичен проблем е тяхното съхранение, оползотворяване и обезвреждане

За нормалната работа на пристанищата периодично се извършват драгажни дейности за почистване (драгиране) от затлачващите ги наноси и утайки както на пристанищата Варна и Бургас, така и на утайтеля в Белославското езеро, на плавателните канали и водните пътища във Варненското и Белославското езеро и във Варненския залив. Определено с драгирането се променят някои показатели на морската среда.

Корабоплаването е смятано за основен източник на отпадъци и най-важният източник на морски отпадъци от базирани в морето дейности.

Проучванията за добив на нефт и газ и производствените дейности могат да предизвикат

екологични проблеми в околната среда – нефтени замърсявания от оперативен характер и вследствие на аварии, отпадъци – системното въвеждане на твърди и течни отпадъци в морската среда.

Опасни вещества

Към настоящия момент съществуващите предприятия на разглежданата територия са общо 14, от които 7 са с висок рисков потенциал. Дейностите на тези предприятия са свързани с използването на опасни химични вещества.

Транспортирането на опасни вещества (в т.ч. и опасни отпадъци) се извършва със специализирани превозни средства от лица, притежаващи разрешение за извършване на дейността. Превозът на опасни товари създава проблеми само в случай на аварийни разливи. Те са непредвидими както по време, място, вид или интензивност.

Отработените масла и отпадъчните нефтопродукти – съществуващите екологични проблеми са свързани с организационни мероприятия и необходимост от ефективен контрол за проследяване, забрана и санкциониране при изхвърляне на такива в морето, както и с необходимост от достатъчно съоръжения и инсталации за пречистване на води, съдържащи нефтопродукти и други отпадъчни води от корабите.

• Биоразнообразие

Крайбрежна зона

Сухоземна растителност

В България липсват конкретни данни за съществуващите екологични проблеми по отношение на растителността, което не означава, че такива не съществуват. Едни от най-значимите фактори, оказващи въздействие (на над 75% от горските местообитанията) са сечите (регламентирани и нерегламентирани).

Хидротехнически съоръжения – изграждане на диги, корекция на реки, пресушаване, каптиране и други, влияе на местообитания от всички групи, свързани с повърхностните и/или подземните води. Блата, мочурища и торфища, са засегнати или продължават да се влияят от този фактор. Строителството на сгради, съоръжения и линейна инфраструктура засяга най-голяма част от крайбрежните местообитания по Черноморското крайбрежие.

Голяма част от замърсяването при някои групи, например на крайбрежните местообитания, се дължи на туризма. При други съществена роля играе замърсяването на водите или въздуха. Засушаването е най-значителния фактор, свързан с климатичните промени.

Сухоземни животни, свързана с морската среда

Рептилия (земноводни и влечуги)

Основните екологични проблеми за земноводните и влечугите в крайбрежната територия, речните делти, сладководните и солените устия и крайбрежните води на морето са свързани със засушаванията в летния период, с драстично намаляване на оттока на голяма част от черноморските реки и увеличаване на наличието на замърсителите от отпадъци (особено в

районите на дивото плажуване), унищожаването от засиления трафик особено в летния сезон по пътните артерии и директното унищожаване във влажните зони и плажовете от туристи и при извършване на продължаващите строителни дейности на бреговата ивица.

Сухоземни бозайници

Основните заплахи и екологичните проблеми най-общо се свеждат до: загуба на местообитания; човешка намеса и безпокойство – висока степен на заплаха; замърсяване на околната среда.

Морско пространство

Фитопланктон

Екологичните проблеми при фитопланктона са в резултат на: промяна в структурата на хранителните вериги; увеличаване на площта на области на морското дъно с намалена концентрация на кислород; увеличена честота, обхват и интензивност на цъфтежи на токсичен фитопланктон.

Зоопланктон

Междугодишните вариации в състоянието му са много големи и трудно могат да се определят тенденции.

Макрофитобентос

Оценката на екологичното състояние на крайбрежните водни тела на Черно море е предмет на ежегодно наблюдение, провеждан във връзка с дейностите по Рамковата директива за водите (РДВ). Макроводораслите са основен елемент в тази оценка и съставляват биологичен елемент на качеството „макроводорасли“.

Дългогодишните наблюдения на състоянието на водните тела по „макроводорасли“ очертава ясни тенденции и различни зони на състояние на макроводораслите по българското крайбрежие. Макроводораслите в най-северната част на крайбрежието ни между Дуранкулак и нос Шабла са в постоянно „много лошо“ - „лошо“ екологично състояние.

Макроводораслите във Варненски и Бургаски заливи също демонстрират едно постоянно недобро състояние по критериите на РДВ, вариращо през годините между „много лошо“, „лошо“ и „умерено“ и причинено най-вече от местни въздействия на замърсяване с биогени от непречистени битови води, индустрията, морския транспорт и земеделието в района на двата ни най-големи морски града.

Макроводораслите в зоните по крайбрежието и извън Варненски и Бургаски залив като цяло са в значително по-добро екологично състояние, вариращо между „умерено“ и „добро“ за участъка от крайбрежието между Шкорпиловци и нос Емине, и „добро“ и „отлично“ за районите около нос Калиакра и южното крайбрежие на юг от гр. Созопол. Районите около нос Маслен нос и Странджанското крайбрежие южно от гр. Ахтопол са зоните, в които макроводораслите са трайно в „отлично“ екологично състояние, с минимално или никакво видимо антропогенно въздействие и в състояние близко до „естественото“ за Черно море.

Състояние на морски трев

Морските трев от род *Zostera* не попадат в списъка на „задължителни“ за оценка

биологични елементи на качеството по РДВ, и поради това не са предмет на редовно и всеобхватно наблюдение по българското Черноморие. Морските тревни в районите на Поморие, Ропотамо и Черноморец са отчетени в „умерено“ екологично състояние, а в района на к-г Градина и Златна рибка в Созополски залив – в „добро“ екологично състояние. Малките по размер полета от морски тревни в обсега на пристанищата на гр.Бяла са оценени в „добро“ състояние към 2016 г.

Състояние по Рамковата директива за морска среда

Към 2013 г. местообитанията в района между нос Калиакра и нос Галата са най-силно засегнати от въздействия, свързани със запечатване от строежа на буни, пристани и пристанища и затрупване с драгажни маси, следвани от тези в района между нос Емине и Маслен нос, а тези в останалите райони (нос Сиврибурун – нос Калиакра, нос Галата – нос Емине, Маслен нос – р.Резовска) са засегнати на площи <1% от общите.

Екологичното състояние на „скално дъно с едногодишни зелени и червени водорасли“ по дефиниция е „недобро“, тъй като то е съставено от видове червени и зелени макроводорасли, развиващи се в условия на засилен цъфтеж на морските води.

Макрозообентос

Екологичните проблеми, които са определящи за макрозообентоса, са:

Зообентосните съобщества в Черно море са силно засегнати от екологичната криза в резултат на прекомерното замърсяване в Черно море през 70-те и 80-те години – драстично намалява видовото разнообразие, числеността и биомасата; изчезват редица чувствителни мекотели и ракообразни, за сметка на развитието на по-толерантни видове мекотели.

Според ежегодното наблюдение в крайбрежната зона, състоянието на водните тела по макрозообентос е предимно „умерено“ и „лошо“ в районите с множество населени места и източници от човешка дейност като Бургаския и Варненския заливи, и в „добро“ до „отлично“ и с по-стабилна тенденция към подобряване – в по-отдалечените райони с по-малко източници на натиск.

Оценката по макрозообентос през 2017 г. показва, че пет от шестте района на оценка в българския сектор на Черно море са в недобро състояние, защото общата пропорция от увредени/негативно повлияни местообитания в тях надвишава 20%.

Рибни

Основният екологичен проблем, оказващ негативно влияние върху състоянието на рибните запаси в Черно море, е от човешкото влияние. Интензивният риболов в съчетание с изменчивостта на околната среда оказват влияние върху числеността и устойчивостта на рибните запаси в дългосрочен план. Климатичните влияния често взаимодействат с ефектите на риболова. В условия на влошени екологични условия вероятността от колапс на рибните запаси е твърде голяма, тъй като последните ще бъдат експлоатирани до нива, прекалено ниски, за да могат да преодолеят негативното въздействие на околната среда.

Основните екологични проблеми от риболова са: (1) свръхулов в крайбрежните райони; (2) нелегален улов, съпътстващ улов, изхвърляне на нецелевите видове; (3) разрушаване на местообитанията; (4) използване на деструктивни методи/техники за риболов;

(5) въздействие върху „защитените“ видове; (6) липсата на контрол върху любителския риболов; (7) улов на защитени от националното и международното законодателство видове риби.

Неместните видове в Черноморската екосистема също оказват неблагоприятно влияние върху числеността на някои видове риби. За българския сектор на Черно море са описани 29 вида чужди видове риби, които са навлезли в Черно море в резултат на естествена миграция, привнесени с цел развъждане.

Други дейности, които оказват влияние върху морската среда и оттук върху състоянието на рибните запаси, са: селското стопанство, корабоплаването, туризма, индустриалното развитие, горското стопанство, градоустройството, изхвърлянето на отпадъци, рекултивация. Тези дейности са източник на шумовото замърсяване, утаяване, замърсяване и изхвърляне на отпадъци в морската среда, което от своя страна води до деградация на местообитанията, и оттук и до влошаване на качеството на водата – жизнена среда на рибите. Поддържането на здрави морски екосистеми е основен принцип за поддържане на устойчиви рибни запаси.

Морски бозайници

Основните екологични проблеми и заплахи за китоподобните в морето са: влошаване и замърсяване на местообитанията с твърди отпадъци, нефтопродукти (морски трафик) и високи концентрации на биогенни елементи, както и в резултат от риболовните дейности; шумово замърсяване на морската среда вследствие на морски трафик, строителни дейности, риболовни практики; инцидентна смъртност вследствие на оплитане в риболовни мрежи (най-често хрилни мрежи); свръхулов и последвалото изчерпването на рибните запаси; привнасяне на чуждоземни/инвазивни морски видове в Черноморската екосистема; естествена смъртност.

Птици

При птиците всички дейности в морето от всякакъв характер оказват влияние върху хранителната база и те съвпадат по обхват с влиянието върху рибите.

Най-сериозната заплаха за двата целеви вида (средиземноморски буревестник и качулат корморан) както и за някои други видове водолюбивы птици, срещащи се в крайбрежните морски води по време на миграция и зимуване, е смъртността от случаен приулов, следвана от натиска от хищници, замърсяване – от умишлени или инцидентни нефтени разливи, морски отпадъци – акумулация в храносмилателния тракт, редуцирано наличие на храна, нарушаване на местообитанията от наземни и морско базирани дейности.

• Защитени територии и защитени зони

Редица дейности осъществявани извън границите на защитените територии и защитените зони, както и дейности, по принцип допустими съгласно режимите, но осъществявани в обеми и начини, предизвикващи значително въздействие, могат да доведат до значителни изменения в тях. Екологичните проблеми са в резултат на:

Защитени територии и защитени зони в морската среда Антропогенно замърсяване на крайбрежните води в следствие на: индустриално и битово химическо замърсяване;

повишено внасяне на органични вещества в крайбрежната зона; замърсяване на водите от селското стопанство; замърсяване с твърди битови отпадъци; замърсяване с нефтопродукти и петролни разливи; осъществяването на драгажни дейности в крайбрежната зона; изграждането на брегозащитни и пристанищни съоръжения в крайбрежните зони; навлизането на чужди видове; интензивен риболов и нелегално тралене; изземване на организми.

Защитени територии и защитени зони – влажни зони и лонгози Промяна на водния режим вследствие на: изменение на климата; промени в оттока на реките; понижаване на нивото и намаляване на дебита на подпочвените води.

Защитени територии и защитени зони, в които се опазват местообитания формирани основно върху дюни Изграждане на брегозащитни съоръжения; интензивно натоварване през летните месеци; заравняване на дюни; почистване/унищожаване/ на растителността по дюните и морските плажове и други.

Защитени територии и защитени зони, в които се опазват местообитания върху скалисти морски брегове Естествени ерозионно-свлачищни процеси в крайбрежните скали; добивни дейности; натрупване на пластмасови и други отпадъци в морските пещери; замърсяване с нефтопродукти от петролни разливи; навлизането на инвазивни чужди видове; замърсяване с битови и строителни отпадъци

• Ландшафт

Съществуващите проблеми на морския и крайбрежен ландшафт са в преобладаващата си част , свързани с човешката намеса в околната среда. Дори и свлачищните процеси по крайбрежието, които са резултат на геоложките условия много често са допълнително провокирани от ново строителство или лоша поддръжка на инфраструктурата. Екологични проблеми на ландшафта създават и: голямото разрастване през втората половина на XX в. на индустриалните зони; презастрояването от последните десетилетия основно във и около курортите Слънчев бряг и Златни пясъци; замърсяване с плаващи по водната повърхност отпадъци; промяна в цвета на морската вода (цъфтеж на водата) вследствие на замърсяване; незадоволителна естетика на голяма част от хидротехническите съоръжения; незадоволителна естетика на повечето даляни и инсталации за отглеждане на аквакултури.

• Културно-историческо наследство

Културно-историческо наследство в крайбрежната зона

Констатираните проблеми при културни ценности са: Архитектурно-парковият комплекс „Двореца“ в Балчик е загубил някогашния пластичен замисъл за плавен преход от терасирания парк към плажа и морето. Мястото на сензационното откритие на Варненския енеолитен некропол е занемарено, охрастено и трудно разпознаваемо. Подобна е ситуацията с Морската градина във Варна. Римските терми в центъра на Варна са мащабна структура, която е подложена на въздействията на ежедневните човешки и природно-климатични въздействия. Епископската базилика на Одесос, ул. „Хан Крум“ във Варна след откриването, освен периодично почистване от обрастване с растителност, не са предприемани никакви поддържащи възстановявания. Археологическият и архитектурно-градоустройствен

резерват „Старинен град Несебър” има изготвен модел и за бъдещи други разработки План за опазване и управление (ПОУ), но все още не е реално задействан. „Античен град Аполония”, гр.Созопол е подложен на силен икономически натиск, който унищожава ценностни градоустройствени характеристики, които са създавали облика на града, особено в крайбрежната му зона. Подобни са екологичните проблеми и при другите недвижими културни ценности.

Подводно културно наследство

Съществуващите екологични проблеми, касаещи подводното културно наследство, са сериозни и разнообразни. Изграждането, разширяването, удълбочаването и почистването на пристанища са били причина за откриване, но и унищожаване на много археологически обекти. Брегоукрепителните дейности и изграждането на вълнозащитни съоръжения следва да бъдат съобразени с подводно наследство, тъй като крайбрежната зона е с много висок потенциал за наличие на културни паметници. Прокарването на тръбопроводи, електропроводи, комуникационни кабели и друга инфраструктура по дъното са мащабни проекти, които обикновено засягат археологически обекти. Сондирането с цел проучване и добив на нефт, природен газ и други подземни ресурси създава предпоставки за повреда или унищожаване на археологически обекти, намиращи се в зоната на сондажите. Добивът на инертни материали и суровини, включително на минни отпадъци, от Черно море и от крайбрежните езера и реки също поставя под сериозен риск неизвестни за науката археологически обекти. Насипването на плажове с пясък от прилежащата им акватория е практика на някои места по крайбрежието, която до сега е извършвана без археологически контрол. Депонирането на отпадъчни материали (основно строителни) поставя под риск културното наследство на големи площи. Нелегалното дънно тралене е причинило сериозни щети на много археологически паметници – основно потънали кораби. Иманярската дейност е засегнала сериозно много археологически обекти, особено потънали кораби в плитките крайбрежни зони. Водолазната дейност и туристическо колекционерство са причина за масово изземване на артефакти от морското дъно. Замърсяването, особено в акваториите на съвременните пристанища, води до промяна на химическия състав на водата и на средата и до нарушаване на създаденото равновесие между археологическите паметници и околната им среда, опазвало ги столетия. Глобалното затопляне създава рискове за културното наследство. Абразията и ерозията са сериозен проблем за много културни паметници намиращи се на брега на морето и в плитки води. Отлагането на утайки е причинила частично или напълно погребване на повечето културни паметници на морското дъно.

• Население и човешко здраве

Основните проблеми, които по същество са демографски и икономически, но със значително влияние върху населението и човешкото здраве, са: Намаляването на населението, общо за всички Черноморски общини, е незначително в сравнение с това на цялата страна, но различията между отделните общини са значителни – най-голямо е намалението в северните общини – Каварна, Шабла и Балчик. Притокът на човешки ресурси от селата към градовете вече е ограничен. В естествения прираст на населението в отделните области и общини съществуват значителни различия. Между Черноморските общини съществуват значителни

различия и във възрастовата структура на населението.

Социална среда

По отношение на социалните условия на живот са изведени водещите проблеми, които могат да бъдат определящи при решаване на голяма част от екологичните проблеми: В нивото на бедност между отделните области се установяват значителни различия. Само малки и много малки предприятия има в общините Шабла, Балчик, Аврен, Долни чифлик, Бяла и Царево. В икономическата структура, с изключение на общини Варна и Бургас, в останалите общини присъстват само някои от морските сектори. Нивото на бедност между областите е значително. В по-малките Черноморски общини процентът на населението, което живее в бедност – на децата в бедност и на работещите бедни, е значителен. Осигуряването с медицински кадри на населението в област Добрич в сравнение със страната е значително по-малко. В селата на малките общини е налице тенденция за трайно нарастване на незаети селски практики и трудности свързани със спешната медицинска помощ.

VI. Цели на опазване на околната среда

Оценката на средата, в която човек се ражда, живее и работи, с едновременното оценяване на действията, чрез които осигурява жизнени потребности и последствията от тях при използване на природни ресурси, както и вътрешния стремеж да търси най-доброто място и начин на живот, е заложено изконно. Това е същността, която определя развитието на света и от която постепенно се формират условията, възможностите и ограниченията, които определят как и доколко желанията и стремежите на човечеството могат да бъдат удовлетворени като заедно с това се определят и начините и средствата за съхраняване на средата на живот, а това е подходът към главната цел за опазване на екосистемата – планетата Земя.

• Цели на опазване на околната среда на международно ниво

Петдесетте години на 20 век ясно очертават, че бъдещата перспектива за развитие на света налага особено внимание към океаните и моретата като източник на необходимите ресурси.

В ДЕО се анализират следните документи: Програма на ООН „Дневен ред 2030“ за устойчиво развитие (ЦУР 14 на Програмата). Рамкова конвенция на ООН по изменение на климата (РКООНИК) – Рио де Жанейро 1992 г. Конвенция на ООН по морско право. Стратегия „Европа 2020“ на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж – заетост, научни изследвания и иновации, изменение на климата и устойчивост на енергетиката, образование, борба с бедността и социалното изключване; Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие до 2020 г.; Пътна карта за ресурсна ефективност, ЕС; Международната конвенция за предотвратяване на замърсяването от кораби; Международната конвенция за контрол и управление на корабните баластни води и седименти; Конвенция за предотвратяване на замърсяването на морската среда от преднамерено изхвърляне на отпадъци и други материали; Конвенция за опазване на подводното културно наследство; Рамкова директива за водите, РДВ (2000/60/ЕО); Директива 2008/56/ЕО Рамкова директива за морска стратегия; Рамковата директива относно отпадъците (2008/98/ЕО); Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27.06.2001 г.; Директива 92/43/ЕО на

Съвета от 21.05.1992 г.; Директива 2009/147/ЕИО (79/409/ЕИО); Решение ЕС/2017/848 на Комисията за определяне на критерии и методологични стандарти за добро екологично състояние на морските води, както и на спецификации и стандартизирани методи за мониторинг и оценка.

- **Цели на опазване на околната среда на национално ниво**

Р. България е ратифицирала всички международни документи по околна среда, а вътрешното законодателство е хармонизирано с европейското. Директивите на ЕС са транспонирани съответно в закони и наредби по околна среда. Разглеждат се: Национална програма за развитие: България 2020; Законът за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България (ЗМПВВПРБ); Морска стратегия на Р. България (МС); План за управление на речните басейни за Черноморски район (ПУРБ 2016-2021) – представени са целите за опазване на околната среда и водните тела и програми от мерки за предотвратяване и намаляване на възможни вредни въздействия върху повърхностните и морски води; План за управление риска от наводнения (ПУРН 2016-2021) – представени са определените райони със значителен потенциален риск от наводнения и Програмата от мерки за недопускане или намаляване на отрицателните вредни въздействия.

- **Цели на опазване на околната среда на регионално ниво с отношение към МППРБ**

Стратегия на ЕС за Черно море (съгласно Резолюция на Европейския парламент от 20 януари 2011 г. относно стратегията на ЕС за Черно море 2010/2087 (INI)

Препоръчва се гарантиране на сигурността на стратегиите на равнище ЕС и националните стратегии на държавите-членки на ЕС в Черноморския регион; призовава за разработване на съвместна програма за Черноморския регион; подчертава, че основната цел на стратегията следва да бъде установяването на зона за мир, демокрация, благоденствие и стабилност, основаваща се на зачитане на правата на човека и основните свободи и предоставянето на енергийна сигурност на ЕС.

- **Приложение на целите за опазване на околната среда в морското пространство**

Приложението на разгледаните и анализирани цели заложи в нормативните документи на международно, национално и регионално ниво по опазване на околната среда в морското пространство е условие за достигане и опазване на добро „екологично“ състояние на морските води.

Основните принципи и показатели на национално ниво при опазване на биоразнообразието в Черно море са:

Крайбрежна зона

Сухоzemни гръбначни животни

Българското Черноморското крайбрежие е район със специфични особености и видова наситеност по отношение на организмовия свят. Уникалността на крайбрежната зона се обуславя от непосредствения контакт между водни и сухоzemни екосистеми и свързаното с това разнообразие на природни местообитания. Част от тях, като дюни, скални брегове, наносни места, засоленни понижения и др., имат екстремнен характер и много от обитаващите ги организми са развили уникални особености. Влажните крайбрежни зони са сред

териториите с най-голяма биологична продуктивност и видово разнообразие.

От прегледа на необходимата информация за прилагане на посочените характеристики от РДМС и показатели за качество в преобладаващите случаи изводът е липса на информация, или в най-добрия случай недостатъчност на информацията.

Морско пространство

Макроводорасли

Основните качествени характеристики, определящи „добро състояние на местообитанията по критериите на РДМС, в това число и на тези на морските макроводорасли, са:

- ✓ Разпространението, площта и състоянието на преобладаващите типове местообитания на морското дъно и многообразието на биологични видове и съобщества съответства на естествените физикогеографски и климатични условия, вземайки под внимание устойчивото използване на морската среда и климатичните промени.
- ✓ Естественият район на разпространение и заемана площ на местообитанията и типичните за тях видове не намалява съществено и няма вероятност да намалее в бъдеще.
- ✓ Специфичните екологични условия, необходими за дългосрочното поддържане на типичните видове, съществуват и ще продължат да съществуват в бъдеще.
- ✓ Обхватът и състоянието на местообитанията на морското дъно са достатъчни за протичане на естествените екологични процеси.
- ✓ Въздействията на човешките дейности не водят до значимо увреждане на морското дъно и влошаване на състоянието на съобществата.
- ✓ Специалните местообитания определени като застрашени или уязвими на национално равнище или по силата на регионални споразумения и европейското законодателство се опазват ефективно чрез подходящи национални и регионални механизми.

Макрозообентос

Както за макроводораслите, така и за макрозообентоса се анализират показателите за добро екологично състояние.

Липсва актуална оценка на площта на разпространение и природозащитното състояние на специалните морски местообитания в мрежата от защитени зони в Черно море.

Риб

Подобряването на състоянието на морската среда ще има положителен ефект върху видовете риби (видове, които не са обект на промишлен риболов и такива, които са обект на промишлен риболов), на техните местообитания, както и на техните хранителни ресурси. Разгледани са екологичните цели за видовете риби, които не са и които са обект на промишлен риболов.

Видове риби, които не са обект на промишлен риболов

Общо определение за добро състояние на морската околна среда (ДСМОС) – непромишлените видове и групи от видове риби се характеризират с непроменен или нарастващ обхват на разпространение, обилието на видовете е високо и стабилно, демографските характеристики не са повлияни неблагоприятно от човешката дейност, а

редките и застрашени видове, включени в съществуващото законодателство и международни конвенции, са защитени до нивото, което се изисква.

Видове риби, които са обект на промишлен риболов

Общо определение за добро състояние на морската околна среда (ДСМОС) – всички видове риби, които са обект на търговски риболов са в рамките на безопасните биологични граници, размножителната маса на запасите е на ниво, което би могло да осигури максимални устойчиви или по-високи улови, като всяка популация има размерно-възрастова структура, която е показателна за здрава популация.

Морски бозайници

Общо определение за добро състояние на морската околна среда (ДСМОС) – доброто състояние ще бъде постигнато когато и трите вида морски бозайници не променят района си на разпространение, срещат се често не само в отдалечените райони, но и в близост до източниците на натиск (крайбрежни градове, морски курорти и пристанища) и показват признаци на стабилна или увеличаваща се численост на популациите. Случаи на бозайници, загинали поради човешки дейности (рибарство и корабоплаване) са изключително редки.

Птици

Подобряването на състоянието на морската среда ще се отрази благоприятно върху видовете птици и техните местообитания, както и хранителните им ресурси. Това определя последователно изложените екологични цели.

Защитени територии

Защитените територии в обхвата на плана са част от националната, европейската и световна екологична мрежа. Според предложения Нулев проект е необходимо до 2030 г. поне 30% от сушата и морето да бъдат защитени. България е страна по редица международни документи които регламентират опазването на биологичното разнообразие и които имат отношение към опазването на защитените територии в обхвата на плана.

На международно ниво основната цел на системата от защитени територии, попадащи в обхвата на плана, е предотвратяване загубата на биологично разнообразие чрез съхраняване на екосистемите и естествените местообитания в техните граници, както и поддържане и възстановяване на популациите от видове.

Целите на опазването на защитените територии на национално ниво са дефинирани от Закона за защитените територии и заповедите за обявяване им.

- **Начинът, по който тези цели и екологични съображения са били взети под внимание при изготвяне на МППРБ – 2021-2035 г.**

Екологичните цели, заложи в нормативните документи на международно, национално и регионално ниво, се следват във всеки етап от разработване на МПП и са в основата на заключението за развитие в перспектива и прилагане на Плана. МППРБ се разработва с визия „Черно море отворена врата към света, българското черноморско крайбрежие – наша отговорност и наследство“.

Главната цел, формулирана в МППРБ, е „**Устойчиво ползване за устойчиво развитие**“ – устойчиво развитие основано на баланс и хармония между икономическа дейност, околна среда и социални нужди.

В обхвата на МППРБ е извършено и зонироването в четири вида зони, което подчертава приоритета на екологичните съображения. Това са забранени за ползване зони, зони със специфичен режим на ползване, многофункционални зони, зони за бъдещо развитие.

VII. Въздействие върху околната среда

Въздействията върху околната среда и обща оценка на възможните последици от прилагането на МППРБ 2021-2035 г. върху черноморското пространство се основават на заложеното в Плана развитие на секторите на „синята/морска икономика“ към прогнозен хоризонт 2035 г. При разработване на прогнозите за ползвания и дейности в черноморското пространство в МППРБ се отчита:

- Състоянието на отделните сектори:
 - наличието на драстично намаляване на търговския флот;
 - остарялата риболовна флотилия с оборудване, неотговарящо на изискванията към съвременния морски риболов;
 - малките предприятия за преработка на рибни продукти;
 - проучването за добив на нефт и газ без особена перспектива;
 - основно наличието на кораборемонтни предприятия и такива за оборудване;
 - развитието на туризъм при силен натиск на бреговата част от презастрояване, превърнал я почти в „линеен град“ от Дуранкулак до Резово;
 - уникалната екосистема на Черно море, която е много чувствителна към въздействия от хората.
- Изпреварващото развитие, което са постигнали част от черноморските държави в определени направления, в които те вече са конкурентноспособни;
- Промяната в посоката и начина на транспортиране на товарите от Азия към Европа.

При тези условия прогнозите в МППРБ се базират на **необходимостта** от използване на морските ресурси, при **реалните възможности** за развитие на отделните сектори и максимално съответствие към съвременните изисквания на „синята/морска икономика“, опазване на биологичното разнообразие и екосистемите на Черно море, постигане на балансирано развитие на Черноморските общини със създаване на благоприятна социална среда, определяща добър комфорт на живот на населението.

Това определя изключителното значение, което се придава в МППРБ на обновлението, осъвременяването, модернизирането, прилагането на нови технологии, включително биотехнологии за използване на природните ресурси на морето, образованието, знанието, научните дейности, комуникациите, капацитета на кадрите, които работят в различните области.

В ДЕО въздействията върху компонентите и факторите на околната среда включват оценка на преки, вторични, едновременни, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни и временни, положителни и отрицателни последици и кумулативен ефект. За част от въздействията, за които е преценено за необходимо, се определя и обхватът (локален, национален, трансграничен).

- **Атмосферен въздух**

Климат

Промените в климатичните характеристики в морското пространство ще са в резултат на глобалните изменения в климата, които се очертават в 21 век. При избор на високо технологични решения във всички сектори МППРБ не предлага ползвания и дейности, които могат да доведат до влияние и промяна в климатичните характеристики и климата.

Качество на въздуха

Подобряването на достъпа до захранване с природен газ ще доведе до намаляване на употребата на енергия, добивана от традиционни източници, което ще определи намаляване на емисиите на вредни и парникови газове в атмосферата, а от там и до положителен ефект върху качеството на въздуха.

- **Води**

МППРБ не предвижда дейности в двукилометровата зона на брега (зона „А“ и зона „Б“ по ЗУЧК). Тези дейности са обект на разработка в ОУП на четиринадесетте черноморски общини. Поради това при отчитане на влиянието върху повърхностните и подземните води на ползванията и дейностите в Плана само някои от тях се включват в анализа на въздействията „от сушата към морето“ и „от морето към сушата“.

Повърхностни води

Повърхностните води са чувствителни към човешката дейност, поради което в Закона за водите за тях са определени „зони за защита на водите“

Морски транспорт. Не оказва въздействие върху повърхностните водни тела на сушата.

Промислен морски риболов и аквакултури. Не оказват въздействие върху повърхностните водни тела на сушата.

Крайбрежен и морски туризъм. През 2020 г. се наблюдава силна стагнация в развитието на българския черноморски туризъм, поради епидемичната обстановка свързана с COVID-19. Съчетанието с пред-кризисните предизвикателства (силна конкуренция, слаба държавна протекция, нежелани последствия от климатични промени, сезонност и евтин туристически продукт), в бъдеще ще доведе до отрицателни последици в развитието на туризма вероятно за дълго време.

Пристанища и пристанищни съоръжения. Възможни отрицателни въздействия при доизграждането на АМ „Черно море“, както и рехабилитацията и модернизирането на железопътните връзки към пристанище Варна, са от пресичане на речни течения и опасност от разливи при аварии и нерегламентирани изхвърляния на отпадъци в реките.

Кораборемонтна и корабостроителна дейност. Не оказват въздействие върху повърхностните водни тела на сушата.

Добив на морски неживи ресурси (суров нефт, природен газ, морски минерали и спомагателни дейности). Не оказват въздействие върху повърхностните водни тела на сушата и в крайбрежните води.

Комуникации. Подмяната на съществуващите или полагане на нови кабели на морското дъно с връзка на сушата не оказва въздействие върху повърхностните водни тела без крайбрежните води.

Военни дейности, учения и трафик и необходимата инфраструктура. Не оказват въздействие върху повърхностните водни тела.

Демографско развитие на черноморските общини. Потенциални отрицателни въздействия биха възникнали при заустване на непречистени и недостатъчно пречистени битови отпадъчни води.

Въздействията са: с вероятност за отрицателни, местни, преки, краткосрочни и средносрочни, временни, с кумулативен ефект.

Подземни води

МППРБ не предвижда дейности в крайбрежната територия, в която са подземните водни тела. Разглеждането ѝ е продиктувано от възможни влияния от сушата към морето и от морето към сушата.

Подземните водни тела, използвани или предвидени за използване за питейни води, не се засягат от ползванията и дейностите, прогнозирани в МППРБ. Количеството и качеството на водите на ПВТ не се влияят от прогнозираното развитие на секторите на „синята икономика“.

Морски води

Взаимодействие суша-море. При заустване в морето реките в зависимост от екологичното и химичното им състояние могат да окажат отрицателно въздействие върху крайбрежните морски води.

Морски транспорт – пасажери и товари. Потенциални отрицателни въздействия биха възникнали от нерегламентирано изхвърляне на отделните категории отпадъци от корабите.

Промислен морски риболов и аквакултури. Потенциални отрицателни въздействия биха възникнали от незаконни зауствания на отделните категории отпадъчни води от риболовните кораби. Прогнозира се обновяване на риболовния флот.

Крайбрежен и морски туризъм. Чрез дълбоководно заустване се отвеждат пречистените отпадъчни води далеч от брега.

Добив на морски неживи ресурси (суров нефт, природен газ, морски минерали и спомагателни дейности). Потенциални отрицателни въздействия биха възникнали от нефтени замърсявания от аварии и незаконно заустване на отпадъчни води в морската среда.

Пристанища и пристанищни съоръжения. Потенциални отрицателни въздействия биха възникнали при депониране на драгажни маси с неизяснен състав и потенциално разпространение на замърсители в морската среда.

Кораборемонтна и корабостроителна дейност. Потенциални отрицателни въздействия биха възникнали от незаконни зауствания на отделни категории отпадъчни води.

Военни дейности, учения и трафик и необходимата инфраструктура. Потенциални

отрицателни въздействия биха възникнали от незаконни зауствания на отделни категории отпадъчни води.

Брегозащитни дейности. Потенциални отрицателни въздействия биха възникнали при неправилно проектиране.

Техническа инфраструктура в морските пространства. Подмяната на съществуващите или полагане на нови кабели на морското дъно биха оказали краткосрочни, временни отрицателни въздействие върху качеството на морските води.

Въздействията са: отрицателни, преки, краткосрочни и средносрочни, временни, с кумулативен ефект.

• **Геоложка среда, земни недра, континентален шелф**

Секторите на „синята икономика“, които могат да окажат въздействие върху геоложката среда, земните недра и континенталния шелф, са: проучване и добив на нефт и газ; пристанища и пристанищни съоръжения; туризъм – строителство на курортни комплекси; драгиране и депониране на драгажни маси; брегозащитни и хидротехнически съоръжения.

Свлачищата по черноморския бряг са един от най-тежките проблеми в крайбрежната територия, особено във Варненска област.

При проучване и добив на нефт и газ в акваторията на морето, при неспазване на добрите практики има опасност от локално замърсяване на морската вода със сондажна промивка (бентонит и др.) и нефтопродукти при аварийен разлив. Драгирането и драгажната дейност от значение за континенталния шелф е определянето на местата за депониране.

Въздействията са: отрицателни, преки, дългосрочни, временни и постоянни, с кумулативен ефект.

• **Почви**

Морският пространствен план на Република България обхваща определени дейности, имащи отношение към почвите.

Тези дейности водят до промяна в поземлените ресурси: намаляване размера на обработваемите земеделски земи; намаляване размера на необработваемите земеделски земи; промени/увеличаване площта на населените места и другите урбанизирани територии; увеличаване на териториите за транспорт и инфраструктура; увеличаване размера на териториите за добив на полезни изкопаеми.

МППРБ не предвижда ново строителство или промяна в начините на трайно ползване на крайбрежната зона, което е обект на Общите устройствени планове на черноморските общини.

Очакваните въздействия от реализирането на дейности в обхвата на МППРБ върху почвите са определени в ДЕО за всяка дейност, предвидена в морското пространство, и са оценени като: отрицателни, преки и косвени, временни и постоянни с преобладаващо ниска до средна значимост.

- **Вредни физични фактори**

Шум

Различните видове дейности, извършвани в крайбрежната зона и в морето, обуславят косвената връзка между двата вида територии по отношение на фактор шум в околната среда.

Крайбрежна зона

Върху изменението на шумовия режим на урбанизираната територия влияние оказват: изменения в параметрите на селищната среда; изменения в схемата на улично-пътната мрежа и организацията на движение; поява на нови локални източници на шум.

В перспектива се очаква изменение в посока подобряване на акустичната среда в разглежданата сухоземна зона, в резултат на изпълнението на мерките, предвидени в Плановите за действие на Варна и Бургас.

Морско пространство

Изменения в акустичната среда в морската акватория могат да настъпят главно при промени в основните източници на подводен шум. Влошаване на шумовия режим може да се очаква при нарастване интензивността на корабоплаването, за различните видове морски транспорт (пътнически, търговски, риболовен), активизиране на операциите във военните полигони, бъдещо ускорено развитие на проучвателните и добивните дейности (нефт, газ, минерални ресурси). Подобряване на подводната акустична среда може да се очаква при въвеждане на по-безшумни двигатели в корабоплаването, разработване и внедряване на проекти за алтернативни енергийни източници, стриктно спазване на въведени екологични норми и стандарти и изпълнение на ПоМ на МС (2016-2021).

Въздействията на МППРБ върху фактор „Шум“ са:

Импулсен шум: отрицателни, преки, едновременни, краткосрочни, временни, с кумулативен ефект (работници, животински свят).

Постоянен шум: отрицателни, преки, едновременни, дългосрочни, постоянни, с кумулативен ефект.

Необходимо е да се отбележи, че степента на въздействие върху морската фауна зависи от големината на превишение на установените гранични стойности за съответните критерии.

Вредни лъчения

Йонизиращи лъчения

Въздействието на йонизиращите лъчения в резултат от предвижданията в МППРБ може да бъде оценено като незначително отрицателно основно на локално и регионално ниво. Въздействието няма кумулативен ефект.

Нейонизиращи лъчения

Налага се да се споменат предимствата на развитието на технологиите в областта на комуникациите, които ще доведат до постоянен положителен ефект върху живота на

населението в региона.

Отрицателното въздействие на развитието на телекомуникациите, системите на пристанищната инфраструктура, военните съоръжения, граничните контролни системи и други подобни с излъчване на радиочестотни електромагнитни полета е свързано с възможното нарастване на експозицията върху населението. Ефектът не е кумулативен, но е с постоянно/непрекъснато въздействие върху крайбрежния регион.

• **Отпадъци**

Отпадъци на сушата и в морското пространство

При експлоатацията на пристанищата при зададените насоки за развитие в МППРБ като цяло ще се формират отпадъци от самото пристанище и от плавателните съдове.

Предвид специфичната функция и предназначение на пристанищата очакваните отпадъци по време на експлоатацията им най-общо могат да бъдат причислени към две групи:

- Генерирани отпадъци на територията на пристанищата;
- Приети отпадъци от корабоплавателна дейност.

Пристанищните оператори имат актуални договори с ПЧМВ Варна за извършване на прием и третиране на отпадъци от корабоплавателни средства. За отпадъци от корабни товари, формирани при товаро-разтоварни дейности, има специални контейнери, разположени на територията на пристанищата.

Корабоплаването е смятано за основен източник на отпадъци и най-важният източник на морски отпадъци от базирани в морето дейности. От гледна точка на човешкото здраве морските отпадъци представляват риск във водите за къпане, както и чрез биоакмулиране в хранителните вериги.

Доброто състояние на морската среда е възможно да бъде нарушено от добива и транспортирането на нефт и газ. Основните форми на натиск са:

- Нефтени замърсявания от оперативен характер и вследствие на аварии;
- Отпадъци – системното въвеждане на твърди и течни отпадъци в морската среда.

От извършения анализ и характеристика на околната среда по фактор отпадъци, може да се обобщи, че нормалната експлоатация на пристанищата няма да окаже неблагоприятни въздействия, включително кумулативни върху екологичния статус на района.

Опасни вещества на сушата и в морското пространство

Към настоящия момент съществуващите предприятия на разглежданата територия са общо 14, от които 7 са с висок рисков потенциал. Дейностите на тези предприятия са свързани с използването на опасни химични вещества. Въздействието им се определя предимно по нивото на натрупване в средата и количеството случаи, когато се превишават допустимите норми (индикация за отклонение от задължителните нива на безопасност на храните). За морския транспорт няма данни за инциденти и произшествия.

Въздействията на МППРБ върху фактор „Отпадъци“ са: отрицателни, преки, едновременни,

краткосрочни, временни, с кумулативен ефект.

Въздействията на МППРБ върху фактор „Опасни вещества“ са: отрицателни с малка вероятност; краткосрочни и средносрочни; с кумулативен ефект.

- **Биоразнообразие**

- Крайбрежна зона**

- Сухоземна растителност. Местообитания***

Като най-значим проблем на българското морско пространство и прилежащите му крайбрежни територии са презастрояването и свързаната с нея нова инфраструктура, както и замърсяването, водещи до значителна загубата на биоразнообразие.

Дейностите, които водят до загуба и оказват влияние върху сухоземните растителни местообитания и на видовете и които трябва да бъдат взети предвид, се свеждат до: Въздействия от свръхзастрояване и изграждане на инфраструктурни съоръжения; Унищожаване на отделни растителни видове чрез пряко посегателство на находищата им; Разрушаване и разделяне на местообитания в резултат от развитието на урбанизацията, промишлеността, пътното строителство и други инфраструктурни обекти; Замърсяване; Унищожаване на горския фонд; Климатични промени.

Отрицателните въздействия са разгледани в ДЕО относно: Пряко унищожаване на растителни местообитания; Фрагментация на местообитания; Замърсяване; Нарушения на водните процеси; Евтрофикация; Деградация; Отпадъци; Нахлуване на неместни видове.

Очакваните въздействия от реализирането на дейности в обхвата на МППРБ върху сухоземната флора за всички предвидени дейности и ползвания в морското пространство са определени с ниска, средна и висока значимост като отрицателни, преки и косвени, временни и постоянни.

- Местообитания***

За всички видове местообитания в ДЕО са определени възможните въздействия от прилагане на МППРБ.

- Сухоземни гръбначни животни***

При икономическото развитие на българския черноморски регион, дейностите, които оказват влияние върху сухоземните гръбначни животни и техните местообитания и тези, които трябва да бъдат взети предвид основно се свеждат до: свръхзастрояване и изграждане на инфраструктурни съоръжения на крайбрежната ивица са основана причина за загуба на местообитания; прогресивно замърсяване, точкови и залпови замърсявания, петролни разливи, морски транспорт и пристанищни дейности; климатични промени, водещи до засушаване и промяна в местообитанията на видовете.

Морският транспорт във всички негови разновидности се очаква косвено да въздейства върху сухоземните гръбначни животни като източник на отпадъци.

Интензивният риболов няма да окаже съществено въздействие върху рибоядните видове сухоземни гръбначни животни.

Урбанизация, застрояване и крайбрежен туризъм са екологичен проблем по цялото Черноморско крайбрежие, което от своя страна на първо място води до отнемане на местообитания на видове, предмет на защита, тяхната деградация, фрагментация, влошаване на хранителната база и замърсяване.

Замърсяване. Замърсяването на крайбрежната зона и морска среда са причина за значително намаляване числеността на рибите, което води до съществено намаляване на хранителната база на видрата.

Замърсяване с пластмасови отпадъци. Този тип замърсяване може да се разгледа като специален случай на химическо замърсяване на морето и на крайбрежната ивица.

Замърсяване с нефтопродукти. Освен че са токсични, нефтопродуктите имат и редица други отрицателни ефекти като задушаване и директно замърсяване на тялото.

Морски добив от минерали, нефт и газ и дейността по проучването им в комбинация с корабоплаването могат пряко да окажат негативно въздействие върху сухоземните гръбначни животни свързани с морето чрез разлива на нефт и замърсяващи вещества.

Разширяването на зоните за военни учения в териториалните морски води се предполага, че няма да се отрази пряко върху сухоземните гръбначни животни.

Дейностите по изграждане на пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ). В дългосрочен план се очаква въздействието да бъде дълготрайно положително, поради ограничаване на замърсяването в крайбрежната зона. Риск представляват единствено аварии и изчерпване на капацитета на ПСОВ, поради прекомерно разрастване на курортни комплекси и застрояване.

Еутрофикацията е предизвикана от увеличаващи се концентрации на органични вещества във водните тела. Този процес води до промяна и влошаване качеството на местообитанията.

Климатични промени. Не на последно място трябва да се отчетат и нарастващите сезонни промени в климатичните условия, които се отразяват на жизнените цикли на растения и животни.

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания/дейности на МППРБ в морското пространство върху сухоземните животни са определени като отрицателни и неутрални, преки и косвени, дългосрочни и постоянни.

Сладководни риби

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания/дейности на МППРБ в морското пространство върху рибите са определени като преки и косвени, временни, клонящи към отрицателни.

Характер и вид на въздействието от изграждане на нови, реконструкция и модернизация на съществуващи ПСОВ на агломерации, промишлени обекти и помпени станции свързани с ПСОВ: незначително косвено, постоянно, клонящо към положително въздействие върху рибните популации и техните местообитания.

Морско пространство

Фитопланктон

В последните години се наблюдава повишен натиск върху морските и крайбрежните пространства, влошаване на състоянието на околната среда и загубата на биоразнообразие.

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания и дейности на МППРБ в морското

пространство върху фитопланктона са отрицателни, преки, средни и дългосрочни с ниска и висока значимост.

Зоопланктон

За морските хранителни вериги най-голямо е значението на представителите на хранителния зоопланктон, който е важно звено между фитопланктона, планктоноядните риби и ларвите на хищните риби. Значим източник на въздействие върху съобществата на зоопланктона е пренасянето чрез баластните води на неместни/инвазивни видове зоопланктон през 80-те години.

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания/дейности на МППРБ в морското пространство върху зоопланктонните съобщества се определят като отрицателни и незначително отрицателни преки, средни и дългосрочни, временни и постоянни.

Макрофитобентос

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания/дейности на МППРБ в морското пространство върху макрофитобентоса се определят като отрицателни, а за научните дейности положителни, преки, средни и дългосрочни, временни и постоянни.

Макрозообентос

При планирането и развитието на икономически дейности по българското черноморско крайбрежие и в българския сектор на Черно море трябва да се взимат предвид екологичните цели и критерии. Програмата от мерки и тези за намаляване на натиска върху морската околна среда, както и специфичните забрани и режими на ползване в защитените зони. По този начин ще бъдат избегнати значителни отрицателни въздействия върху макрозообентосните съобщества и техните местообитания.

Специфичните режими на ползване и забраната на дейности с отрицателно влияние в определените в плана зони ще минимизират натоварването с биогени и органична материя от локални точкови източници, загубата на крайбрежни местообитания в резултат на затрупване и запечатване, физическото увреждане на субстрата в резултат на лоши риболовни практики, риска от внасяне на чужди и инвазивни видове, както и замърсяването с опасни вещества отпадъци.

Динамичният характер на зонирването ще позволи бързото отразяване на евентуални промени при изменение на условията на средата.

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания/дейности на МППРБ в морското пространство върху макрозообентосните съобщества са изведени като незначителни отрицателни до отрицателни и значителни отрицателни, преки, дългосрочни, временни и постоянни.

Риби

Почти всички дейности, свързани с икономическото развитие на българския черноморски регион оказват или биха оказали влияние върху рибните запаси. Всички тези практики оказват въздействие върху състоянието на рибните популации чрез директно повлияване на тяхната численост, качеството на морската вода и индиректно чрез повлияване на трофичната база на рибите и загуба или влошаване на местообитанията им (вкл. зони за

размножаване и убежища на ювенилните стадии на рибите).

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания/дейности на МППРБ в морското пространство върху рибите се определят като незначително отрицателни и отрицателни, положителни, преки и косвени, временни и постоянни.

Морски бозайници

При прилагането на МППРБ и развитието на морската икономика на Р България трябва да се съблюдават посочените екологични цели по отношение на *Биологично разнообразие* - морски бозайници. При одобряването на конкретни проекти, програми и инвестиционни намерения да се вземат предвид местата по Черноморското крайбрежие, които са характерни местообитания на китоподобните.

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания/дейности на МППРБ в морското пространство върху морските бозайници са отрицателни и основно незначително отрицателни, преки и косвени, дългосрочни, временни и постоянни.

Птици

При развитието на морската икономика и прилагането на МПП на Р. България, както и при икономическото развитие на българския черноморски регион, трябва да се съблюдават посочените екологични цели по отношение на *Биологично разнообразие – птици*. При одобряването на конкретни проекти, програми и инвестиционни намерения да се вземат предвид местата на разпространение на двата целеви вида морски птици (качулат корморан и средиземноморски буревестник) – както местата на колонии на качулатия корморан, така също и местата по Черноморското крайбрежие, където се струпват през зимата и есента в най-големи числености.

Очакваните въздействия от реализирането на ползвания/дейности на МППРБ в морското пространство върху птиците са незначително отрицателни до вероятни или без въздействие, преки и косвени, краткосрочни и дългосрочни, временни и постоянни.

В заключение въздействията върху биоразнообразието в морското пространство в зависимост от вида на въздействието са: от без въздействие до отрицателно и положително; пряко и косвено; от краткосрочно до дългосрочно; от временно до постоянно; в повечето случаи с кумулативен ефект (предаване на въздействието по хранителната верига).

• Защитени територии, защитени зони

Предвидените с МППРБ дейности не засягат територии в границите на защитените територии, попадащи в обхвата на плана и не са в нарушение на режимите им за опазване и ползване, но редица дейности осъществявани извън границите на защитените територии, както и дейности, по принцип допустими съгласно режимите, могат да окажат влияние върху природния им комплекс.

Зониране Защитените територии: *Резерват Калиакра, ЗМ „Кокетрейс“, ЗМ „Остров Св.Св. Иван и Петър“ и „Змийския остров“ (Св.Тома) – част от резерват Ропотамо*, попадат в Зоните със специфичен режим на ползване (Зср). В плана е предвидено и установяването на 500 m охранителни зони около акваториите на резерват „Калиакра“ и

ЗМ „Кокетрейс“, както и край ЗМ „Остров Св. Св. Иван и Петър“ и Змийския остров (Св.Томас) – част от резерват Ропотамо. Предложено е и увеличаване на площта на ЗМ „Кокетрейс“.

Въздействие – постоянно положително

Пристанища и пристанищна дейност Депонирането на драгажни маси в акваторията потенциално може да предизвика преноса на утайки на значителни разстояния.

Въздействие – временно, отрицателно

Морски транспорт Корабоплаването посредством изпускането на баластни води и обрастването на корабните корпуси през целия период на действието на плана ще продължи да бъде потенциален източник за пренос на чужди/инвазивни видове в акваторията на Черно море.

Въздействие – кратковременно, кумулативно, отрицателно.

Проучвания и добив на нефт и газ Налице е и сериозен риск от замърсяване на крайбрежието и акваторията на защитените територии в района с нефт и нефтопродукти при евентуални аварии или природни бедствия.

Въздействие – кратковременно, кумулативно, отрицателно.

Туризм Предлага се развитието на отрасъла да бъде ориентирано към повишаването на стандарта на туристическите обекти, диверсифициране на туристическия продукт и удължаване на туристическия сезон. И при тези насоки за развитие, отрасълът ще продължи да оказва влияние върху състоянието на защитените територии в района на Черноморското крайбрежие.

Въздействие – постоянно, отрицателно

Разрушаване и унищожаване на дюни и дюнни местообитания Нелегалното разрушаване и изравняване на дюни, както и нелегалния добив на строителни материали (пясък) може да доведат до цялостното разрушаване на дюни и дюнни местообитания.

Въздействие – дългосрочно, кумулативно, отрицателно

Заустване на отпадъчни води Съгласно предвижданията на плана, в периода на неговото действие ще бъде осигурено пречистване на отпадъчните води като се спазва Директива 91/271/ЕИО за агломерации над 2000 екв.ж. и изграждане на канализационни системи по Българското крайбрежие за постепенно намаляване на дълбоководни зауствания.

Въздействие – средносрочно, кумулативно, положително.

Ползване на лечебни ресурси Прекомерното ползване на лечебна кал и луга потенциално може да окаже влияние върху състоянието на ЗМ „Поморийско езеро“.

Въздействие – временно, отрицателно.

Въздействие на промените в климата Най-съществено могат да бъдат повлияни влажните зони, свързани повърхностните и подземните води.

Въздействие – дългосрочно отрицателно.

Въздействията върху ЗЗ се разглеждат в ДОСВ (Доклад за оценка на степента на въздействие).

• Ландшафт

На ниво Визия на плана и очаквани резултати поставените акценти кореспондират с целите и

разбиранията за опазване и управление на ландшафта, заложи в съвременните национални и европейски политики и нормативни документи.

Морски транспорт – туристически и товарен Присъствието на плавателни съдове в морското пространство е традиционна и почти неотменна част от морския ландшафт. В случай на извънредно интензивно развитие на корабоплаването, каквото не се очаква в прогнозния срок на плана, е възможно да се получи пренасяне с плаващи обекти и в този случай евентуално бъдещо отдалечаване от брега на коридорите с трафик ще има положително въздействие върху ландшафта.

Морски риболов Трафикът на рибарски плавателни съдове е исторически свързан с морския ландшафт. По-ново явление са стационарните уреди (даляните). И двата начина на ползване нарушават естествения ландшафт, но докато преминаването на рибарските кораби е ограничено във времето и свързано с местна традиция, присъствието на даляните е постоянно и сравнително по-ново явление.

Морски аквакултури При инсталациите за отглеждане на аквакултури са налице проблеми, идентични с тези на съществуващите даляни – негативно визуално въздействие, особено на повредените и изоставени обекти, които загрозяват и създават опасност за други ползвания на морето.

Крайбрежен и морски туризъм Съгласно функционалното зонироване към МППРБ морският туризъм може и е желателно да се съчетава със зоните за опазване на културното наследство и зоните от НЕМ при спазване на известни ограничения, като например в акваториалните части на крайбрежни защитени зони да се допускат само онези дейности, които не нанасят щети върху природни и културни ценности като плуване, гмуркане и подводни наблюдения.

Всички изброени предвиждания на плана са благоприятни по отношение на ландшафта.

Пристанища и пристанищни съоръжения Съществени изменения на естествения ландшафт по крайбрежието през последното столетие са предизвикани от изграждането на пристанища, корабостроителни предприятия и други съоръжения, свързани с корабоплаването. Едновременно с това пристанищата имат изключително важно значение за достъпа до вътрешността на страната и цялостното икономическо развитие не само на крайбрежните градове, но и на държавата.

Планът ще има положително въздействие върху ландшафта.

Проучване и добив на нефт и газ Платформите за добив на подземни ресурси са инженерни съоръжения, които се издигат от дъното на морето над повърхността и така нарушават естествената среда под и над вода. Въздействието им върху ландшафта е средносрочно до дългосрочно (за периода на експлоатация на суровината). Визията на съоръженията обикновено е напълно лишена от естетика, а размерите са значителни – издигат се на няколко десетки метра над повърхността. В същото време броят им е малък, а отдалечеността от брега голяма. МППРБ предвижда съгласно действащите нормативи 500 m охранителна зона около тях със забрана на други дейности, което изключва възможността те да бъдат наблюдавани от близка дистанция.

Военни дейности Поради отдалеченост от брега и останалите зони тази дейност не оказва въздействие върху обитателите и туристите в региона.

Научни дейности и мониторинг Научноизследователската дейност има важно значение за опазването и щадящото използване на морската среда от човека, безспорен факт, който отчита и съобразява МППРБ.

Към Зоните със специфичен режим на опазване се включват и зоните, предложени от Института по океанология и Института за биоразнообразие и екосистемни изследвания на

БАН, които приоритетно се използват за проучване и мониторинг на състоянието на морската околна среда от научни институти и центрове и са разположени в близост до изследователските им бази на българското Черноморско крайбрежие. Това е допълнителна подкрепа на дейността от страна на МППРБ, която по самата си същност има положително въздействие върху околната среда и в частност ландшафта.

Защитени територии, защитени зони

Законодателната защита на определени територии със съхранена естествена природна среда е от изключително важно значение за ландшафта.

Едновременно с това МППРБ предвижда и всички допустими съчетания на тези зони с дейности като туризъм или научни изследвания, при спазване на определени ограничения.

Анализ на въздействието върху ландшафта на защитените зони за опазване на културното наследство

За разлика от сферата на крайбрежния и морски туризъм, в която планът се въздържа от каквито и да било предложения за по-нататъшно разрастване на курортно-туристическа инфраструктура по отношение на културното наследство се предлагат конкретни обекти, свързани с представяне и популяризиране на богатото културно наследство на района. Създадените проблеми от прекомерното разрастване на туристическата инфраструктура и краткотрайното и годишно използване могат да бъдат преодоляни до голяма степен чрез разнообразяване на туристическите услуги и разумно използване на ресурсите на културното наследство и мрежата от защитени зони и защитени територии от националната екологична мрежа.

Анализ на визуалните въздействия от морето и към морето

За крайбрежния и морския ландшафт съществуват два основни начина на визуално възприемане – от морето към сушата и от континента към водната площ. Природните компоненти, които формират бреговата ивица са изключително разнообразни. Присъствието на населени места, пристанища и някои брегоукрепителни съоръжения внасят ориентири за погледа откъм водния басейн. За съжаление формираните през последните десетилетия линейни градове с курортно-туристическо строителство видоизмени някои участъци от крайбрежието до степен, в която акцент като полуострова на Несебър например вече трудно може да бъде разпознат от дистанция. Предложеното зонироване е съобразено с необходимостта от запазване на основното визуално качество на морския ландшафт, а именно присъствието на обширна и свободна водна площ, която достига хоризонта. Съхраняването на визуална „чистота“ на морския ландшафт като среда за възприемане на най-важните културни ценности и обекти от националната екологична мрежа намира израз в определените с плана охранителни зони около обекти като Несебър, Созопол, Змийски остров и др.

• Културно-историческо наследство

Основна идея на МППРБ за културно-историческото наследство е предвиждане на условия за тяхното опазване и социализиране.

Редица от дейностите и целите, заложиени в МППРБ, засягат пряко, положително или отрицателно КИН както на сушата, така и под вода.

Предвидени ползвания и дейности

Група дейности, свързани със строителни и изкопни проекти, на сушата и под вода, имат пряк ефект върху културните паметници. Такива са: Развиване на пристанищната инфраструктура: изграждане, разширяване и рехабилитация, удълбочаване и почистване на пристанища; Брегоукрепителни дейности и изграждането на вълнезащитни съоръжения; Строителство на пътна инфраструктура; Строителство на тръбопроводи (свързани с ПОСВ, газопреносна система, канализация и т.н); Изграждане на електропреносна инфраструктура, подземна комуникационна инфраструктура и др.

Тези мащабни строителни проекти, засягат обширни площи, върху които често се намират културни паметници.

Добив на инертни материали и суровини на сушата и под вода, има пряко, основно негативно, въздействие върху културното наследство.

Сондирането с цел проучване и добив на нефт, природен газ и други подземни ресурси може да има отрицателно въздействие върху КИН.

Депониране на драгажни маси би имало негативно въздействие върху КИН. То би довело до погребване на културни паметници и е възможно да предизвика влошаване на състоянието им.

Изложените дейности и цели, заложиени в МППР, ще имат силно въздействие върху опазването, социализирането, комуникирането и проучването на КИН, а така също и при формирането на обществено отношение и активна гражданска позиция към културните паметници. Те са основно положителни, но има и отрицателни. Основен механизъм за постигане на тези водещи цели е експертната и професионална ангажираност при вземане на решения и провеждане на политиките, заложиени в МППРБ. Въздействията ще са дългосрочни и ще имат кумулативен ефект.

• Въздействие на МППРБ върху здравето и социалния статус на населението от черноморските общини

Съществен ефект върху здравето и социално състояние на населението от черноморските общини ще окаже реализирането на „Изграждане и диверсификация и устойчива морска икономика и жизнени териториални общности“, и по-конкретно чрез координираното прилагане на специфичните секторните цели.

„Устойчиво развитие на крайбрежния и морски туризъм“, с акцент на целогодишно развитие на такива сектори като водни спортове, балнеология, орнитология, голф, лов, ще имат пряк благоприятен ефект върху физическото здраве, целогодишната заетост на трудовите ресурси, проблемите свързани с вътрешните миграционни процеси.

„Устойчиво развитие на корабоплаването и корабостроенето“ е с фокус за възстановяване позициите ни в корабостроенето и едновременно с това във влагането на ресурси за опазване чистотата на морската вода, намаляване на въглеродните емисии от корабите и опазване на

биологичните морски ресурси.

„Устойчиво развитие на сектор „Рибарство и аквакултури“ е свързана с прилагането на Общата политика в областта на рибарството (ОПОР), и изпълнението ѝ гарантира, че риболовът и аквакултурата са устойчиви от екологична, икономическа и социална гледна точка и осигуряват на гражданите на ЕС здравословна храна, без да се застрашават рибните запаси.

Постигането на *устойчиво развитие на сектор „Рибарство и аквакултури“* е от съществено значение за устойчивото развитие на по-малките черноморски общини.

Въздействията на МППРБ върху човешкото здраве са: положителни; преки; едновременни (в резултат на всички предвидени дейности); дългосрочни; постоянни; с положително кумулативно въздействие поради очаквани добри демографски показатели и комфорт на живота на населението.

Въздействията на МППРБ върху социалния статус са: положителни; преки; едновременни; дългосрочни; постоянни; с положително кумулативно въздействие поради очаквани добри доходи, добро образование, развитие.

• Трансгранични въздействия

Морският пространствен план на Р. България е разработен под мотото „Черно море – отворена врата към света, българското Черноморски крайбрежие – наша отговорност и общо наследство“.

МППРБ е разработен с ясен приоритет в предлагания в ДЕО сценарий „D“ за прилагане на плана: не при значително развитие на секторите на „синята икономика“, а при модернизация, въвеждане на иновативни технологии и биотехнологии, използване на възобновяеми енергийни източници, щадящи околната среда методи за ползвания и дейности в морското пространство, професионализъм и управленски умения при новите условия, заложи в МППРБ, повишаване на образованието, знанията, уменията на младото поколение, което ще реализира Плана, за да се постигнат практически резултати.

МППРБ е насочен към намаляване на антропогенния натиск във всички сектори, възстановяване и опазване на биоразнообразието и морските екосистеми. Екологичната насоченост е отличителен белег на МППРБ. Конфликтният въпрос за проява на трансгранично влияние с риболова е решено във всички сценарии и в предлагания сценарий „D“ със запазване на улова в рамките на определените квоти.

При тези условия МППРБ не създава екологични проблеми в морското пространство на петте държави от Черноморския регион. Всички ползвания и дейности са в рамките на морското пространство на Р. България и не са източник на въздействия и развитие на кумулативен ефект към останалите пет страни, в това число и двете най-близки до границите на българското Черноморско пространство – Румъния и Турция.

МППРБ не създава условия за проява на трансгранични въздействия.

VIII. Мерки за предотвратяване, намаляване, прекратяване, възможно най-пълно компенсирание на неблагоприятните последици от прилагане на МППРБ (2021-2035 г.)

В Морския пространствен план са разработени препоръки насочени към съответните институции с мотиви за предлагане на всяка препоръка и срок за изпълнението ѝ. При подробността, с която е разработен МППРБ, препоръките са подходящата форма, с която се подкрепя и осигурява изпълнението на Главната цел на МППРБ – устойчиво развитие.

При разработване на ДЕО, след преглед на предвидените мерки за ДСМОС, във всички разработки: Морска стратегия Програма от мерки (2016-2021 г.), ПУРБ (2016-2021 г.) и ПУРН (2016-2021 г.) на БДЧР и резултатите от дейностите по контрол и наблюдение, които извършва БДЧР, както и данните от провеждан мониторинг от други институции, се установява, че са създадени условия за провеждане на целенасочена политика за ползвания и дейности в морското пространство за постигане на ДСМОС и добро екологично състояние на морските води.

От изключително значение при разработване и прилагане на МППРБ (2021-2035 г.) е наблюдението в морското пространство по биоразнообразие.

Има съответно неизпълнени мерки от Морска стратегия Програма от мерки (МСПоМ), което е резултат от: липса на финансови инструменти за обезпечаване на заложените дейности в Програмата от мерки на МС; незаинтересованост на институциите и дружествата, определени в Програмата от мерки за реализирането им, не припознаване на заложените дейности и обхвата им и не планиране на средства в бюджетите на отговорните институции; липса на контрол.

Мерки за включване в окончателния вариант на МППРБ

В ДЕО се предлагат 11 мерки за включване в окончателния вариант на МППРБ. Основните са:

- Министерството на регионалното развитие и благоустройството, което осигурява общото ръководство и координация на дейностите по изработване и поддържане на МППРБ (2021-2035 г.) да осигури с оглед значимостта на Плана за ползване на морските ресурси на Р. България и опазване на ДСМОС, популяризирането му на всички нива като се използват различни средства – медии, общини, сдружения, НПО и др., за да бъде той достъпен и приложим не само от отговорните институции, но и работещ за интересите на обществото и с възможните средства, контролиран от него.
- От изключително значение за изработване и актуализация на МППРБ е осигуряване на финансови инструменти за провеждане на мониторинговата дейност.
- На всеки две години МРРБ разработва и предава в МОСВ до 01 септември на следващата година (след разработване на докладите на БДЧР, за МСПоМ и ПУРБ (2016-2021 г.) Доклад за изпълнение на МППРБ с настъпилите промени

Мерки за изпълнение при прилагане на МППРБ

При прилагане на МППРБ се предлагат 35 мерки. Основните от тях са:

- Да се развие система за регулярен метеорологичен мониторинг за акваторията на

българския черноморски участък. Мониторингът може да се постигне с мрежа от съвременни буйови метеорологични станции (при участието на НИМХ, ИО-БАН, други научни центрове и морската администрация). Основно е осигуряването на финансиране за създаването, снемането на данни и обработването на получената информация. В условията на глобални изменения на климата, а и при критични ситуации – щорм, високи вълни и др., това е дейност, която Р. България трябва поетапно да организира и изпълнява, с което да е равнопоставена в тази област с останалите черноморски държави.

- Към хоризонт 2035 г. да е осигурено въвеждането в експлоатация на ПСОВ по черноморския бряг и изграждане на канализационни системи за агломерации над 2000екв.ж. така, че в морето да постъпват преобладаващо пречистени отпадъчни води.
- При развитието на крайбрежния и морския туризъм под особена защита да са зоните за къпане като се въведат ограничения за дейности източник на замърсители и при провеждане на контрол от РЗИ за качество на водите.
- За местата за добив на лечебна кал и свободно провеждано калолечение да се въведат забрани за неразрешен достъп на МПС, поставяне на палатки, места за хранене (извън предвидените по норматив), правила за ползване, санитарни помещения, отвеждане на пречистените отпадъчни води, както и охранителни зони около определената територия с подходящо проектирани места за почивка.
- Независимо че в МППРБ в крайбрежните води не са предвидени дейности, които пряко да влияят на прогнозите в ПУРН и на определените зони, за опасност от наводнения с определена обезпеченост да се извършва и контролира:
 - Почистване на речните корита и разливните берми от растителност и от отпадъци, ликвидиране на излезли от експлоатация хидротехнически съоръжения, поддържане на проводимостта на облекчителните съоръжения на язовирите и тяхната оценка при ежегодното обследване на техническата безопасност на язовирните стени. Да се осигури проводимостта на реките и възстановяване непрекъснатостта на речните течения извън язовирните езера. Контрол: брой речни течения с изпълнени предписания и процент от общия брой.
 - Заставане на котва към устията на реките или в близост до тях, предприемане на строителни дейности и други водопреграждащи мероприятия в близост Контрол: брой нарушения.
 - От ВиК да се извършва анализ на действието на канализационните системи в урбанизирани територии по време на интензивен дъжд; проверка на проводимостта на системите; при необходимост рехабилитация на съответните участъци.
- При проектиране или разширение на брегозащитни съоръжения:
 - да се провеждат хидродинамични и литодинамични моделни изследвания;
 - брегозащитните съоръжения да се съобразяват с изискванията на Националния каталог от мерки за управление на риска от наводнения.
- Развитие на нетрадиционни за България и/или иновативни технологии за производство на морски аквакултури или за добив на стопански ценни видове с цел намаляването на риболовния натиск и натиска върху структурата на морското дъно и състоянието на дънните местообитания от добива на стопански ценни видове черупкови.
- Производство на аквакултури и/или добив на стопански ценни видове риби да се извършва в морето в зони, които не засягат или не са в близост до: устие на река, зони за къпане, плажове и атракционни спортове за отдих към общините, както и развлекателни разходки с малки плавателни съдове в морето.

- За намаляване на натиска от неместни/инвазивни видове с все по-нарастваща редуция на популацията на риби да се провежда ежегоден мониторинг върху вида, числеността и териториалното разпространение на инвазивните видове като се изпълняват мерките за обработка на корабите в българското морско пространство.
- Модернизиране на оборудването в: морския транспорт – пътнически и товарен; оборудване и методи на риболов – промишлен и морски риболов; туристически услуги – крайбрежен и морски туризъм.
- Възстановяване на крайбрежния междуселищен морски транспорт съобразно сезоните и необходимостта с подходящи видове морски съдове.
- Осъвременяване на системата за управлението на корабните отпадъци и баластни води на пристанищата за обществен транспорт с национално значение Варна и Бургас и останалите пристанища като се разработи и внедри единна електронна база данни.
- За създаване на ефективен туристически продукт да се изпълняват специфични мерки като: иновативност, мултимедийни центрове, приобщаване на местното население към каузата за културния туризъм чрез институционална подкрепа и обучение. Развиване на комплекса – туризъм, информация, инфраструктура, приобщаване на съвременните изкуства към атрактивността и менажирането на НКЦ и нематериалното културно наследство на брега и под вода.
- Да се прилагат съвременни методи на информационна обезпеченост за достигане до знанието на масовия потребител на културната история на региона. Присъствие на информация за културното наследство в места на масово събиране на хора като гари, летища, големи търговски обекти, големи световни и национални изложения и др. за разширяване на палитрата от потенциални потребители и на културните ценности
- Разработване на единна стратегия за културен туризъм по крайбрежието в двата туристически района – Варненско и Бургаско Черноморие, с участието на всички заинтересовани страни: МТ и създадените центрове за организация и управление на туристическия район (ОУТР), морските общини и др. Развитие на културен туризъм, както и засилване на нетрадиционни видове (подводен туризъм, кулинарен туризъм и др.).
- Детайлна разработка на двете зони, генериращи най-много потенциални конфликти и въздействия – около Варненския и Бургаския залив.
- При проектиране и изграждане на яхтени пристанища и брегоукрепителни съоръжения да се търсят решения близки до естествения крайбрежен ландшафт, които оказват минимално отрицателно въздействие върху естествената му привлекателност като туристически ресурс, без да създават опасност при достъпа на хора до морето. Наносният дефицит в бреговата зона да се компенсира чрез изкуствено подхранване на плажните ивици с пясъчни наноси.
- За осигуряване на кадри за предвиденото развитие на ползвания и дейности в МППРБ за морското пространство университетите, колежаите и средните училища във Варна и Бургас да се ориентират към подготовка на специалисти, бакалаври и магистри в определените в Плана области както за практиката, така и за развитие на иновативни технологии и биотехнологии.
- Научните и университетските центрове за научни изследвания във Варна и Бургас, ИО-БАН, ИБЕИ-БАН, които извършват основната част от мониторинговата дейност по биоразнообразие и екосистемни изследвания да бъдат осигурени с необходимата материална база за изследвания в море и финансов ресурс за регулярно съгласно предвиденото в МСПоМ, ПУРБ, ПУРН и МППРБ осъществяване на мониторинг, обработване на получената информация и оформяне на Докладите.
- Дейностите, заложи в МППРБ, определят ролята и значимостта на БДЧР, РИОСВ Варна и Бургас, РЗИ Варна, Бургас и Добрич за събиране, актуализиране и предоставяне на

необходимата екологична и здравна информация както и да подпомагат компетентния орган по поддържането и изменението на плана във връзка с промени и нови нормативни изисквания. Това изисква подпомагане на тези институции от държавата за укрепване на капацитета им: професионален и управленски със съответни стимули, за да се преустанови текущото на кадри в тях, което определено ще рефлектира върху прилагането на МППРБ.

- Здравно-социалният статус на човешките ресурси са основна предпоставка за ефективната реализация на МППРБ. По-слабото темпо на намаляване на населението на крайбрежните общини предоставя възможност за по-добро обезпечаване развитието на синята икономика с човешки ресурси. За установяване на хармонично развитие на Черноморския регион е необходима последователна и многопосочна национална, регионална и общинска политика.

- Обособяването на градовете Варна и Бургас в мощни икономически, научно-образователни и научно-приложни центрове ги прави основни генератори на материален и човешки ресурс в реализирането на МППРБ. Добрата координация между научно-образователните институции и бизнеса, относно необходимостта от специализирани кадри, както и координацията им със специфичните националните институции, като МЗ, МО, МТСП за кадри в областта на здравеопазването и социалната сфера, е важна мярка, прилагането на която да започне в краткосрочния хоризонт до 2024 г.

- Жизненият стандарт на населението в страната е най-нисък сред страните в ЕС, а относителният дял на населението изложено на риск от бедност – най-висок. На този фон между отделните черноморски общини съществуват още по-големи различия. Политиката на социално сближаване пряко или косвено е залегнала във всички специфични цели на МППРБ. Това е и политиката на Националната концепция за пространствено развитие (Актуализация 2019 г.), както и на редица още национални документи. За успешното реализиране на МППРБ, тези политики трябва да залегнат и в Плановите за интегрирано развитие на черноморските общини след 2020 г.

- За преодоляване на социалните проблеми в Черноморските общини при разработка на документи за развитие на съответната община дейностите и мерките да се насочат към коопериране на вътрешността на общините с крайбрежната зона (осигуряване на селскостопанска продукция към брега и работни места в дейности свързани с морското пространство и преработваща риба и рибни продукти промишленост от брега към вътрешността).

- Изменение на съществуващото законодателство, при необходимост, чрез въвеждане на разрешителен режим за дейности в морската среда.

Основната мярка, която обслужва актуализацията и отчетността по реализиране на прогнозите в МППРБ и която го прави практически приложим, е поддържането на информационната и ГИС платформи на МППРБ.

Независимо от много трудната обстановка за реализиране на насоките за развитие на ползвания и дейности на МППРБ в българското море, както и с трудните въпроси за постигане на ДСМОС и социално развитие с осезаемо положително влияние върху населението в Черноморския регион до 2035 г., е необходимо поемане на преки управленски отговорности и финансови ангажименти на държавата чрез съответните институции, при одобряване на МППРБ в Министерски съвет, с които проблемите икономика, екология, социално равновесие за Черно море могат да се решат.

IX. Сценарии

На база на дефинираните насоки за развитие на ползвания и дейности в морското пространство в МППРБ са разгледани и подложени на анализ възможни прогнозни сценарии за развитие на Р. България като морска държава, която използва морското си пространство въз основа на принципа за устойчиво развитие – икономически растеж, опазване на морските екосистеми и социално равновесие. Предложените в МППРБ сценарии са:

- Сценарий „А“ - приоритет е икономическият растеж
- Сценарий „В“ - приоритет са екологичните изисквания в опазване на морските екосистеми
- Сценарий „С“ - приоритет е социалното равновесие

Отчитайки проблемите на всеки един от сценариите А, В, С с оглед на заложените приоритети, се очертава и предлага и четвърти сценарий (D), който подхожда от позиция на развитие в основата, на която стои балансирано съотношение между икономика, екология и социално равновесие. Разглежда се и „Нулев“ сценарий.

- **Сценарий “А” – Икономическо развитие чрез оптимално използване на морските ресурси за син растеж**

В сценарий „А“ приоритет е „пълна експлоатация на морските ресурси“ при постигане на икономически пробив и висока добавена стойност на морските ползвания и дейности при силна конкурентоспособност с насърчаване на прилагането на нови технологии и иновации във всички морски сектори. Този сценарий съответства на първата стратегическа цел „Ускорено икономическо развитие“ в „България 2030“, в която е заложен стремеж за сближаване с ЕС, технологична трансформация на морската икономика и ресурсната ѝ ефективност, които могат да я доближат до същността на „синята икономика“.

Вероятните въздействия върху околната среда от прилагане на Сценарий „А“ са:

- влошаване на условията в морската среда;
 - намаляване на рибните запаси;
 - интензивното развитие на морски аквакултури превишава техните предимства;
 - сезонното претоварване в летния туризъм;
 - брегозащитни съоръжения – недостатъчно обосновани;
 - проучване и добив на нефт и газ – силно влияние върху биоразнообразието;
 - научни изследвания – трябва да имат положителна роля, но има опасност да са насочени основно към главната цел за „пълна експлоатация“;
 - взаимодействие „суша-море“ „море-суша“ при всички мерки, приложени на сушата се задълбочават настоящите противоречия.
- **Сценарий “В” – Устойчива морска среда, съхраняваща ценните морски екосистеми**

В Сценарий „В“ приоритет е „чиста околна среда и устойчива морска екосистема (опазване, възстановяване)“. Уникалната и чувствителна екосистема на Черно море е не само приоритет, но и ограничител на ползванията и дейностите в морето. Този сценарий е в

съответствие със стратегическа цел „Зелена и устойчива България“ на „България 2030“.

Вероятните въздействия върху околната среда при прилагане на Сценарий „В“ са:

- морският транспорт е с оборудване и контрол, който води до добро екологично състояние на морските води;
- промишлен риболов – риболовни уреди, щадящи околната среда.;
- морски аквакултури – възможност за разнообразяване и съчетаване с други дейности;
- туризъм – стремеж за намаляване на натоварването за сметка на туризъм от по-висок клас;
- брегозащитни съоръжения – избор на по-екологични брегозащитни съоръжения;
- пристанищна дейност – запазват се и се развиват пристанища Варна и Бургас, но се създава възможност за по-интензивно развитие в малките пристанища за морски туризъм;
- морска енергетика – освен проучване и добив на нефт и газ се търсят и алтернативни енергийни източници;
- научни изследвания – развиване на стратегически научни изследвания и иновации;
- взаимодействие „суша-море“, „море-суша“ – възможност за взаимно благоприятно влияние поради създадени добри екологични условия на сушата и в морето.

• **Сценарий „С“ – Социално равновесие**

В Сценарий „С“ приоритет е „човекът“. Същността на този сценарий е балансирано развитие на всички черноморски общини и то като цяло, а не само крайбрежните територии, целогодишен туризъм, разкриване на нов бизнес. Развиват се ползвания и дейности с висока заетост и добри доходи, селскостопанска дейност в подкрепа на крайбрежния туризъм, добра и развита инфраструктура, равен достъп до образование и здравни услуги.

Сценарий „С“ е в съответствие със стратегическа цел „Намаляване на неравенството“ в „България 2030“.

В резултат на Сценарий „С“ се постига: оползотворяване на природните ресурси на крайбрежието и морето, запазване и повишаване на екологичните стандарти за околната среда, укрепване на бреговата част и запазване на територията на България, минимално застрояване на крайбрежната брегова ивица.

Вероятните въздействия върху околната среда при прилагане на Сценарий „С“ са:

- чрез забавяне на развитието на морския транспорт се намалява натискът върху биоразнообразието;
- с развитието на крайбрежния и морския туризъм в малките общини може да се влошат екологичните условия на брега;
- промишлен риболов – чрез прилагане на добри и подходящи практики възстановяване на рибните запаси;
- аквакултури – оптимално разположение и намален натиск върху средата с отчитане на допустимото натоварване;
- брегозащитни съоръжения – при социалния сценарий е възможно увеличаване на неблагоприятните последици при избор на неподходящи, без необходимите проучвания съоръжения;

- морска енергетика – по-малките финансови ресурси не предполагат инвестиции в авангардни технологии;
- научни изследвания – обединяване на научните изследвания в Черноморския регион на всички страни, но в страната остава недостиг на финансов ресурс за изследователска дейност;
- взаимодействие „суша-море“, „море-суша“ – по-добрите екологични условия на сушата и в морето са благоприятни за качеството на средата за живеене на населението.
- **Сценарий „D“ – Интегрирани местни, национални, регионални и общоевропейски интереси**

Сценарий „D“ е развит при: балансиране на трите аспекта на устойчиво развитие (икономика, екология, социална среда) в морското пространство; интегрирана морска политика за развитие в Черноморския регион (шестте черноморски държави); съчетаване на морското пространствено планиране с интегрирано управление на крайбрежните зони.

Вероятните въздействия върху морската икономика и околната среда при прилагане на Сценарий „D“ са:

- морски транспорт – модернизация на кораби и оборудване;
- промишлен риболов – възстановяване на рибните запаси;
- морски аквакултури – развитие както в морето, така и на сушата;
- брегозащита – проучване и прилагане на брегозащитни съоръжения;
- крайбрежен и морски туризъм – развитие и в по-малките общини;
- морска енергетика – подкрепа за развитие на нови технологии;
- научни изследвания – обединяване на усилията на шестте черноморски държави във всички области на „синята икономика“;
- взаимодействие „суша-море“, „море-суша“ – намаляване на натиска от сушата към морето (ПСОВ, екологично земеделие, максимално при възможност възстановяване непрекъснатостта на речните течения).

- **Нулев сценарий**

При нулевия сценарий се приема запазване на настоящото състояние на ползванията и дейностите, опазването на морската среда и темповете на развитие на икономиката при социалното неравенство сред населението в Черноморския регион.

Нулевият сценарий е неприемлив още с определяне на необходимостта от разработване на Морския пространствен план на Р. България, чрез който се поставя за цел да се постигне напредък в развитието както на морската икономика, така и в екологията и социалното равновесие.

Избор на най-приемлив сценарий

Влияние на ползванията и дейностите във всеки един от сценариите върху компонентите и факторите на околната среда

Изборът на най-приемлив сценарий в ДЕО се разглежда за сценарии „А“, „В“, „С“, „D“ и „Нулев сценарий“.

Поради подробността, с която е разработена ЕО, отговаряща на подробността на насоките за развитие на ползвания и дейности в МППРБ, не е възприета числова оценка, а само степен на въздействие и разработена оценъчна скала.

• Атмосферен въздух

Климат, качество на въздуха

Сценарий „А“. Политиките на ЕС за „Син растеж“, привличане на инвестиции в екологосъобразен бизнес и инфраструктура ще имат известен отрицателен ефект както върху микроклиматичните условия в разглеждания участък от сушата, така и върху качеството на въздуха.

Сценарий „В“. Този сценарий ще има подчертано положително въздействие, както върху качеството на атмосферния въздух, така и върху климата като цяло (микроклиматични и биоклиматични условия, а също и върху глобалните климатични процеси).

Сценарий „С“. Този сценарий е насочен главно към задоволяване на социалните потребности на населението. Въздействието върху микроклиматичните условия в големите центрове няма да се измени съществено.

Сценарий „D“. Целта на този сценарий е да интегрира най-добрите идеи от икономическия, екологичния и социалния сценарии, като се основава на политиките на ЕС за „Син растеж“ и „Европейски пространства за корабоплаване без бариери“, които се прилагат, паралелно с националните политики за интелигентно развитие на дейностите свързани с морето.

Нулев сценарий. Нулевият сценарий е свързан с прилагането на досега съществуващите и прилагани практики за развитие на Черноморското пространство, при който не само няма да има подобряване на състоянието на околната среда, но може дори да се очаква и влошаването ѝ.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за климат и КАВ е Сценарий „D“.

• Води

Повърхностни води

Сценарий „А“ е в зависимост за водите сектори с отрицателни последици.

Сценарий „В“ е с положителни последици върху повърхностните води, но с проява на възможни отрицателни от разширяване на туризма на брега в четири сезона.

Сценарий „С“, поради насочване в дейности към брега, вероятно ще има с по-голяма вероятност отрицателни последици спрямо повърхностните води.

При *Сценарий „D“* в максимална степен се проявяват положителните тенденции в икономика, екология и социална среда, а се минимизират отрицателните последици, а това е с положителен ефект върху повърхностните води.

Нулев сценарий. Запазва се състоянието на повърхностните води с проблемите със замърсяване на водите, отпадъци.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „повърхностни води“ е Сценарий „D“.

Подземни води

Единствена хипотетична възможност за навлизане на допълнително замърсени морски води

в подземните водни тела (освен със соленост) е вероятна по Сценарий „А. Останалите четири сценария „В“, „С“, „D“ и нулев са съпоставими.

Морски води

Сценарий „А“ е с отрицателни последици за морската вода.

Сценарий „В“ е с преобладаващи положителни последици върху морските води и отговаря на заложения приоритет за чисто Черно море.

Сценарий „С“ има положително въздействие върху морските води, но при недостатъчни темпове на развитие, които в определен момент могат да предизвикат забавяне и влошаване на условията в морското пространство и в качеството на морските води.

Сценарий „D“. Това е сценарият, с който се балансират трите аспекта на устойчиво развитие – икономика, екология и социална среда. В този сценарий темповете на развитие на ползванията и дейностите в морското пространство позволяват устойчиво ползване на Черно море, но едновременно с това модернизация във всички сектори на „синята икономика“ координиране и регулиране, благодарение на които се постига опазване на биоразнообразието и морските екосистеми, а това определя доброто екологично състояние на морските води.

Нулев сценарий. Това е сценарият, при който при запазване основно на степента на координиране и регулиране на дейностите в Черно море ще продължат екологичните проблеми, свързани с екологичното състояние на морските води.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „морски води“ е Сценарий „D“.

• Геоложка среда, земни недра, континентален шелф

Геоложка среда

Състоянието на геоложката среда и проблемите, които възникват при прилагането на МППРБ, зависят главно от влиянието на морето върху сушата основно в зона „А“ по ЗУЧК (брегова зона). Основно в тази част са въздействията по четирите сценария, които могат да засилят процесите на ерозия, абразия, срутищни и свлачищни явления.

Сценарий „А“. При заложеното развитие на крайбрежния и морския туризъм, пристанища и пристанищни съоръжения вероятно в определени места на контакт с потенциални свлачища те могат да се активизират.

Сценарий „В“ ще е с по-благоприятно влияние поради заложените принципи за връзка между суша-море и море-суша.

Сценарий „С“ Възможно е развитие на срутищни и свлачищни процеси поради насочване на крайбрежния туризъм към малки общини без провеждане на необходимите проучвания.

Сценарий „D“ При този сценарий се прилагат ефективни брегозащитни съоръжения при насочването на крайбрежния туризъм към малките общини за преодоляване на икономическото и социално неравенство. Намалява се натискът суша-море и море-суша.

Нулев сценарий. Този сценарий запазва настоящото състояние и проблемите свързани с геоложката среда – развитие на срутищни и свлачищни процеси, недостатъчни финансови възможности за овладяването им.

Геоложки недра

Геоложките недра не се влияят от четирите сценария.

Континентален шелф

С най-голямо отрицателно влияние върху континенталния шелф е *Сценарий „А“*. *Сценарии „В“ и „С“* включват щадящи уреди при промишления риболов.

Сценарий „D“. Постига се балансиране между икономика, екология и социално равновесие, което с предвидените дейности намалява натиска и върху континенталния шелф. Необходимо е продължаване на мониторинговите дейности.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „Геоложка среда, земни недра и континентален шелф“ е *Сценарий „D“*. В по-голяма част от ползванията и дейностите е сравним със *Сценарий „В“*.

• Почви

Сценарий „А“

Сценарият се развива на основата на пълна експлоатация на наличните ресурси. Съобразно предвидените в МППРБ ползвания и дейности, въздействие върху почвените ресурси ще има от: Морски транспорт; Пристанищна инфраструктура; Крайбрежна транспортна инфраструктура; Туризм, в т.ч. курортни комплекси и образувания; Туристически и яхтени пристанища с унищожаване на почви.

Сценарий „В“

Сценарият е насочен основно към опазване на околната среда и ефективен и устойчив туризм, което ще доведе до по-ограничено ползване на почвените ресурси.

Морски транспорт – без въздействия върху сушата; Пристанищна инфраструктура – основната дейност ще е съсредоточена в пристанищата Варна и Бургас; Крайбрежна транспортна инфраструктура – ограничено строителство; Туризм – намаляване емисиите на вредни вещества от ДВГ; Брегозащитни съоръжения – прилагат се по-екологични брегозащитни съоръжения; Добивни дейности – добив на пясъци и скални материали, за което е необходима задълбочена преценка.

Сценарий „С“

Морски транспорт – без въздействия върху сушата; Пристанищна инфраструктура – обновяване и развитие на малките пристанища; Крайбрежна транспортна инфраструктура – без заемане на нови площи; Туризм – не предполага строителството на нови комплекси; Туристически и яхтени пристанища – усвояване на земи; Брегозащитни съоръжения – превантивни мерки по отношение на бреговете свлачища и ерозия; Добивни дейности – добивът се ограничава.

Сценарий „D“

Морски транспорт – без въздействия върху сушата; Пристанищна инфраструктура – без загуба на почви; Крайбрежна транспортна инфраструктура – без усвояване на нови площи; Туризм – туризмът ще оптимизира своите параметри само в съществуващите урбанизирани територии в крайбрежната зона; Туристически и яхтени пристанища – без значими въздействия; Брегозащитни съоръжения – използват се само прекъснати схеми за брегозащита; Добивни дейности – ограничен добив.

Нулев сценарий – Предполага нито една секторна политика или фактор при запазване на настоящото състояние да не оказват съществено въздействие върху сегашните ползвания на морското пространство и свързаните с него дейности на сушата, освен незаконно строителство.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „почви“ е Сценарий „D“.

- **Вредни физични фактори**

Шум

Сценарий „А“ – Очаквано значително отрицателно въздействие

Сценарий „В“ – Очаквано положително въздействие.

Сценарий „С“ – Очаквано положително въздействие.

Сценарий „D“ – Очаквано положително въздействие.

Нулев сценарий – Очаквано отрицателно въздействие.

Вибрации

Разгледаните сценарии са съпоставими поради незначителните разлики.

Вредни лъчения

Отрицателни последици има при Сценарий „А“, а останалите три са съпоставими.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „шум“ е Сценарий „D“.

- **Отпадъци**

Сценарий „А“

Крайбрежен и морски туризъм. Развитието на устойчив туризъм, конкурентоспособен туристически сектор и качествен туристически продукт при недостатъчно ефективните системи за събиране на генерираните битовите отпадъци и отпадъчни води ще доведе до физическо увреждане, замърсяване на плажовете и зоните за къпане.

Морски транспорт – товарен и пътнически. Предвиденото интензивно развитие на корабоплаването, особено в районите на двата големи морски залива – Варненския и Бургаския, ще засили и без това необратимо увредената морската среда в пристанищните акватории, което до голяма степен ще се дължи на щетите от генерираните допълнителни количества морски отпадъци.

Проучване и добив на нефт и газ. Проучванията за добив на нефт и газ и производствените дейности притежават потенциала да оказват въздействие върху околната среда.

Концесиите за проучване и добив на нефт и газ ще преминат към фаза „добив“ с агресивно налагане на интересите на мощни международни и национални компании. Рискът от нефтени разливи не е за подценяване.

Сценарий „В“

Крайбрежен и морски туризъм. Чрез намаляване на легловата база ще се постигне намаляване на товарването на плажните ивици.

Изграждането на съвременни ПСОВ, използващи най-модерни технологии за почистване на отпадъчните води, няма да налага дълбочинното им заустване в морето.

Пристанища и пристанищни съоръжения. Основно пристанищните дейности ще са съсредоточени в пристанищата Варна и Бургас. Повишените екологични изисквания ще

спомогнат за предотвратяване попадането на замърсители и нефтени разливи в морските акватории в резултат от товаро-разтоварни дейности.

Проучване и добив на нефт и газ. Проучванията за добив на нефт и газ би следвало да приключат на този етап, поради недоказани възможности.

Сценарий „С“

Крайбрежен и морски туризъм. Действащите ПСОВ са с достатъчен капацитет за пречистване на отпадъчните води от бита на населението и от курортните места. Пречистените отпадъчни води в началния етап се заустват дълбоководно в Черно море. Въпросът със съхраняването на утайките от пречистването на отпадъчните води е актуално и за този сценарий.

Пристанища и пристанищни съоръжения. При обновяването на пристанищата има вероятност за извършване на драгажни дейности..

Устойчивото икономическо развитие забавя разрастването на морския транспорт в района, независимо от изграждането на яхтени пристанища.

Проучване и добив на нефт и газ. По-умереното икономическо развитие не позволява инвестиции в по-рискови авангардни технологии, което забавя развитието на проучванията за добив на нефт и газ в района.

Сценарий „D“

Крайбрежен и морски туризъм. За запазване добро състояние на морската околна среда ще спомогне решаването на конфликтите с туристическия сектор и рекреационните морски дейности в близост до брега.

Изграждането на съвременни ПСОВ, използващи най-модерни технологии за почистване на отпадъчните води, поради което няма да се налага дълбочинното им заустване в морето.

Пристанища и пристанищна инфраструктура. На първо място ще се реализира технологично обновяване на пристанищата и използването на съвременно технологично оборудване.

Драгажните маси от пристанищните акватории могат да бъдат източник на плажни маси, които да се използват повторно за намаляване на наносния дефицит на плажните ивици при доказана чистота.

Проучване и добив на нефт и газ. Запасите от нефт и газ ще бъдат допълнително проучени. Това ще доведе до намаляване на натиска от проучванията за добив на нефт и газ и ограничаване нефтените замърсявания.

Нулев сценарий

В случай на неприлагане на МППРБ, отпадъците от фактор за оценката на околната среда ще се превърнат в проблем за ОС.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „отпадъци“ е Сценарий „D“.

• Биоразнообразие

Крайбрежна зона

Растителен свят

Сценарий „A“

Морски транспорт – изграждане на нови подходни канали.

Пристанищна инфраструктура – удълбочаване на подходите към пристанищните терминали както на сушата така и в акваторията.

Крайбрежна транспортна инфраструктура – строителство на нови съоръжения.

Туризм – претоварване на туристическите ресурси/плажови ивици и подходите към тях; разрушаване на дюните със специфични растителни местообитания и редки видове защитени от закона.

Туристически и яхтени пристанища – развитие на сектора с нови обекти и свързаните с него наземни дейности.

Брегозащитни съоръжения – загуба на крайбрежни растителни местообитания.

Добивни дейности – унищожаване на растителни местообитания.

Сценарий „В“

Морски транспорт – без въздействия.

Пристанищна инфраструктура – основно в пристанищата Варна и Бургас.

Крайбрежна транспортна инфраструктура – TEN-T мрежата и ограничено строителство на нови пътища.

Туризм – ограничено строителство на нови значими курортни образувания.

Брегозащитни съоръжения – прилагане на по-екологични брегозащитни съоръжения.

Добивни дейности – унищожаване на растителни местообитания.

Сценарий „С“

Морски транспорт – без въздействия върху сушата.

Пристанищна инфраструктура – без значими въздействия върху растителността.

Крайбрежна транспортна инфраструктура – незначителни въздействия върху растителността.

Туризм – ограничено строителство.

Туристически и яхтени пристанища – без значими въздействия върху растителността.

Брегозащитни съоръжения – съхраняване на специфични крайбрежни местообитания.

Добивни дейности – съхраняване на растителността.

Сценарий „D“

Морски транспорт – без въздействия върху растителността.

Пристанищна инфраструктура – без въздействия върху растителността.

Крайбрежна транспортна инфраструктура – незначителни въздействия върху растителността.

Туризм – без ново строителство.

Туристически и яхтени пристанища – без въздействия върху растителността.

Брегозащитни съоръжения – съхранява до голяма степен наличната крайбрежна растителност.

Добивни дейности – съхраняване на растителни местообитания.

Нулев сценарий

Запазва се настоящото състояние върху местообитанията.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „растителен свят“ е Сценарий „D“.

Сухоzemни гръбначни животни

Сценарий „А“

Технологичната модернизация насочена към икономически пробив и висока добавена стойност водят след себе си и значителни негативи като изчерпване на различни видове ресурси, натоварване на околната среда – сухоzemна и морска.

Сценарий „В“

Ще се увеличат инвестициите насочени към мерки и въвеждане на „зелени“ технологии при различни видове дейности. Чрез завишаване на контрола ще се прекрати незаконното изхвърляне на различни видове отпадъци. Ще се намали значително безпокойството предизвикано от шум.

Използването на екологосъобразни брегозащитни съоръжения ще намали вредното въздействие на абразията, което ще допринесе за запазване на скалните местообитания и прибрежни морски пещери.

Развитието на туристическия сектор ще смекчи сезонния натиск.

Реализирането на този сценарий ще допринесе за съхраняване на биологичните ресурси.

Сценарий „С“

Постигането на този тип развитие предполага „Намаляване на неравенството“ и развитие на качествена инфраструктура, образование и наука.

Природните ресурси на морето и крайбрежието се възпроизвеждат по екологичните стандарти с изисквания за качество на околната среда.

Изграждането и модернизацията на ПСОВ ще има значително положително въздействие за намаляване на замърсяването на морската среда.

Сценарий „D“

Този сценарий ще доведе до възстановяване и поддържане на добро природозащитно състояние на местообитанията на сухоzemните гръбначни животни.

Нулев сценарий

При „Нулев сценарий“ се предполага нито една от секторните политики предвиждани в предходните сценарии да не бъде реализирана.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „сухоzemни гръбначни“ е Сценарий „D“.

Морско пространство

Фитопланктон

Сценарий „А“. Всички ползвания и дейности имат отрицателно въздействие.

Сценарий „В“. Този сценарий има положително въздействие за всички ползвания и дейности.

Сценарий „С“. Сценарият има положителни и незначителни отрицателни въздействия.

Сценарий „D“. Съществено положително въздействие върху състоянието на фитопланктона, поради въвеждането в експлоатация на нови ефективни пречиствателни станции.

Сценарият е с незначително отрицателно въздействие, или без въздействие, както и

незначително положително въздействие.

Нулев сценарий. Значително отрицателно въздействие.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за фитопланктона е Сценарий „D“.

Зоопланктон

Сценарий „А“. Сценарият е с отрицателно въздействие като особено висок е рискът от внасяне на неместни и инвазивни видове, с потенциални значителни отрицателни въздействия върху структурата и функционирането на съобществата.

Сценарий „В“. Сценарият е с определено положително въздействие за всички ползвания и дейности.

Сценарий „С“. Сценарият притежава възможност за положително въздействие.

Сценарий „D“. Сценарият съчетава положителните въздействия от трите сценарии „А“, „В“, „С“.

Нулев сценарий. Въпреки съществуващите контролни мерки, рискът от внасянето на неместни и инвазивни видове посредством баластните води и седименти и обрастванията на корпусите също е значителен.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за зоопланктона е Сценарий „D“.

Макрофитобентос

Сценарий „А“

Взаимодействие суша-море. Очаквано отрицателно въздействие.

Морски туризъм. Очаквано отрицателно въздействие.

Рибарство и аквакултури. Очаквано отрицателно локално въздействие в районите с интензивно развитие на аквакултури.

Пристанищна дейност. Очаквано локално отрицателно въздействие с ниска значимост.

Морски транспорт. Очаквано отрицателно въздействие.

Морска енергетика. Очаквано отрицателно въздействие.

Културно наследство. Не се очаква съществено отрицателно въздействие от проучването и експлоатацията на подводното културно наследство.

Сценарий „В“

Взаимодействие суша-море. Очаквано положително въздействие.

Морски туризъм. Очаквано положително въздействие поради намаляване на интензитета на туристическата дейност в крайбрежната зона.

Рибарство и аквакултури. Не се очаква никакво съществено положително и отрицателно въздействие.

Пристанищна дейност. Очаквано положително въздействие с „ниска“ значимост, локално в зоните на пристанищата.

Морски транспорт. Прилагането на мерки за наблюдение и контрол на замърсяването от кораби ще има „незначителен“ положителен ефект.

Морска енергетика. Не се очаква никакво съществено положително или отрицателно въздействие.

Културно наследство. Не се очаква съществено отрицателно въздействие.

Сценарий „С“

Взаимодействие суша-море. Очаквано положително въздействие.

Морски туризъм. Очаквано отрицателно въздействие в резултат от изграждането на нови яхтени пристанища и брегозащитни съоръжения в райони с ниска степен на урбанизация в момента.

Рибарство и аквакултури. Не се очаква никакво съществено отрицателно или положително въздействие.

Пристанищна дейност. Очаквано отрицателно въздействие в резултат от изграждането на нови яхтени пристанища в райони с ниска степен на урбанизация.

Морски транспорт. Не се очаква никакво съществено отрицателно или положително въздействие върху фитобентосните местообитания и видове.

Морска енергетика. Очаквано отрицателно въздействие поради увеличаване на риска от евентуални нефтени разливи.

Културно наследство. Не се очаква съществено отрицателно въздействие.

Сценарий „D“

Взаимодействие суша-море. Очаква се съществено положително въздействие.

Морски туризъм. Очаквано отрицателно въздействие.

Рибарство и аквакултури. Очаквано положително въздействие, свързано с умереното и рационално експлоатиране на рибните ресурси.

Пристанищна дейност. Очаквано отрицателно въздействие от планираните нови яхтени пристанища в зони от крайбрежието.

Морски транспорт. Незначително положително въздействие.

Морска енергетика. Очаквано положително въздействие, свързано с пренасочване на вниманието към добив на енергия от нерискови източници.

Културно наследство. Не се очаква съществено отрицателно въздействие.

Нулев сценарий

Взаимодействие суша-море. Очаквано отрицателно въздействие върху макрофитобентоса поради продължаващото заустване на непречистени отпадъчни води в определени райони.

Морски туризъм. Очаквано отрицателно въздействие, поради продължаване на непланирани и несъобразени природозащитни политики.

Рибарство и аквакултури. Очаквано отрицателно въздействие с ниска значимост.

Пристанищна дейност. Очаквано локално отрицателно „незначително“ въздействие в районите на сегашните пристанища, поради нерешаване на проблеми, свързани със замърсяване с отпадъчни води и замърсители от кораби.

Морски транспорт. Очаквани локални отрицателни „незначителни“ въздействия.

Проучване и добив на нефт и газ. Очаквани незначителни отрицателни въздействия вследствие от развитието на морска енергетика.

Културно наследство. Липсват преки взаимодействия върху фитобентоса (положителни и отрицателни).

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „макрофитобентос“ е Сценарий „D“.

Макрозообентос

Сценарий „А“

Взаимодействие суша-море. Някои пречиствателни станции за отпадъчни води са с недостатъчни капацитет и степен на пречистване, което води до локални отрицателни въздействия върху крайбрежните екосистеми.

Морски туризъм. Поради интензивното развитие на туризъм от масов тип, през летния сезон пречиствателните станции за отпадъчни води често са претоварени и се стига до локално влошаване на състоянието на морската среда.

Рибарство и аквакултури. Интензивният промишлен риболов, включително с използване на придънни и дънни тралиращи средства, причинява значими физически увреждания.

Пристанищна дейност. Инвестициите в морския транспорт и индустрия водят до дейности по разширяването на пристанищата, нефтените терминали и асоциираната транспортна инфраструктура, с преки отрицателни въздействия от физическо нарушаване, затрупване и запечатване върху макрозообентосните съобщества и дънните местообитания.

Морски транспорт. Интензивното развитие на сектора води до увеличаване на риска от замърсяване с опасни вещества и нефтопродукти, както и твърди отпадъци.

Рискът от внасяне на неместни и инвазивни видове също е засилен, с потенциални значителни отрицателни въздействия върху структурата и функционирането на местните дънни съобщества.

Морска енергетика. Агресивното проучване и добив на нефт и газ води до загуба на естествен дънен субстрат и замърсяване на придънните слоеве.

Културно наследство. Опазването на културното наследство в шелфовата зона няма приоритет в този сценарий.

Сценарий „В“

Взаимодействие суша-море. Изграждането и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води спомага за подобряване на качеството на морските води и постепенно постигане на добро състояние на дънните местообитания.

Морски туризъм. Натоварването на плажните ивици се намалява чрез определяне на легловата база в зависимост от оптималното плажно пространство на човек.

Рибарство и аквакултури. Стимулирането на риболов със селективни риболовни уреди, щадящи околната среда, води до значително намаляване на физическите увреждания на макрозообентосните съобщества и техните местообитания.

Пристанищна дейност. Повишените екологични изисквания спомагат за предотвратяване на попадането на твърди отпадъци, замърсители и нефтени разливи в морските акватории.

Морски транспорт. Подобреният контрол върху баластните води и седименти на корабите намалява риска и има положително въздействие.

Морска енергетика. Изместването на фокуса на енергетиката от проучванията за добив на нефт и газ в шелфа към възобновяеми енергийни източници значително намалява отрицателните въздействия.

Културно наследство. В сценария няма достатъчно информация за оценка на въздействието на тази дейност.

Сценарий „С“

Взаимодействие суша-море. Изграждането и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води допринася за намаляване на замърсяването от населените места и

промишлеността, което води до подобряване на качеството на морските води и състоянието на макрозообентосните сообщества и техните местообитания.

Развитието на екологично земеделие в прилежащите крайбрежни територии води до намаляване на еутрофикацията и на замърсяването с пестициди на крайбрежните води, с положителен ефект.

Морски туризъм. Постепенното преминаване от „масов“, количествен туризъм, към устойчив, щадящ и ефективен туризъм, намалената интензивност на летния туризъм, както и въвеждането и спазването на по-стриктни изисквания за качество и сигурност на околната среда, имат дългосрочно положително въздействие.

Рибарство и аквакултури. Натискът от промишлените риболовни дейности не е съсредоточен само в района на Варненския и Бургаския залив, но и извън тях.

Пристанищна дейност. Изграждането на нови яхтени пристанища и брегозащитни съоръжения северно от нос Калиакра, в района на Камчия – Шкорпиловци, води до локални промени в хидравличните условия, запечатване и затрупване на крайбрежните макрозообентосни сообщества и техните местообитания.

Морски транспорт. Устойчивото икономическо развитие забавя разрастването на морския транспорт, което намалява натиска от биологични инвазии и замърсяване.

Морска енергетика. Развиват се традиционни източници на енергия (нефт и газ) и нетрадиционни – енергия от вятъра и слънцето. Дългосрочните въздействия върху макрозообентосните сообщества и техните местообитания са локални, ограничени в районите на проучване и в близост до добивните инсталации.

Културно наследство. В сценария няма достатъчно информация за оценка на въздействието.

Сценарий „D“

Взаимодействие суша-море. Изграждането и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води намалява замърсяването от населените места и промишлеността, което води до подобряване на качеството на морските води и до постепенно постигане на добро състояние на макрозообентосните сообщества и дънните местообитания.

Морски туризъм. Развитието на крайбрежния и морския туризъм и в по-малките крайбрежни общини води до локални отрицателни ефекти върху крайбрежните макрозообентосни сообщества и техните местообитания.

Рибарство и аквакултури. Натискът от промишлени риболовни дейности е не само в района на Варненския и Бургаския залив, но и извън тях. Благодарение на издаването на разрешителни само при доказано използване на щадящи околната среда методи и практики, физическото увреждане на дънните местообитания значително намалява.

Пристанищна дейност. Изграждането на нови яхтени пристанища и брегозащитни съоръжения северно от нос Калиакра, в района на Камчия – Шкорпиловци, води до локални промени и затрупване на крайбрежните макрозообентосни сообщества и техните местообитания.

Морски транспорт. Корабните маршрути заобикалят изградената мрежа от представителни защитени територии, което намалява риска от замърсяване с опасни вещества и твърди отпадъци и внасяне на чужди и инвазивни видове.

Морска енергетика. Насърчаването на разработването на нови технологии за добив на енергия от вятър, газови хидрати и сероводород намалява въглеродния отпечатък на сектора.

Културно наследство. Създаването на мрежа от свързани морски защитени територии позволява връзка между опазването на морската околна среда и на археологическите обекти на морското дъно.

Нулев сценарий

Сценарият запазва настоящите проблеми върху макрозообентоса.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „макрозообентос“ е Сценарий „D“.

Риби

Сценарий „А“. Отрицателните последици от този сценарий могат да се сумират като: прекомерна риболовна смъртност; загуба на местообитания на риби; друга смъртност вследствие на влошени екологични условия (еутрофикация, отпадъци и др.); редукция на рибните запаси.

Сценарий „В“. Този сценарий вероятно ще доведе до добро екологично състояние на морската среда и природните ресурси. Всички дейности се предполага, че ще рефлектират в повишена числеността на рибните запаси в Черно море.

Сценарий „С“. Този сценарий се предполага, че няма да допринесе за съществена промяна от настоящото състояние на рибните ресурси в Черно море. Предвидено е спазването на квоти за улов на риба, залегнали в законодателството на Р. България.

Сценарий „D“. Този сценарий ще доведе до добро екологично състояние на морската среда и нейните ресурси.

Корабните маршрути ще заобикалят изградената мрежа от представителни защитени територии, което ще намали въздействието от подводния шум, нараняване или смъртност при сблъсък върху морските риби.

Предвижда се намаляване на натиска от проучванията за добив на нефт и газ.

Изграждането и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води ще допринесе за подобряване на качеството на морската околна среда.

Всички посочени аспекти биха допринесли в дългосрочен план за положителен прираст в икономиката на страната. Това ще рефлектира и в подобрена жизнена среда на рибите, намалено риболовно усилие и повишена численост на рибните запаси в Черно море

Нулев сценарий. Ако не бъдат приложени разписаните мерки в ДЕО ще се запази съществуващото (неутрално, без промяна) състояние на морската среда.

Морски бозайници

Сценарий „А“. Изграждането и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води ще допринесе за намаляване на замърсяването на морската среда.

Агресивното проучване и добив на нефт и газ ще доведе до повишено шумово замърсяване, загуба на естествен дънен субстрат и замърсяване на придънните слоеве.

Интензивно развитие на морските аквакултури, ще доведе до висока плътност на мидените ферми, резултат от което ще е влошаване качеството на морските води.

Отрицателните последици от този сценарий могат да се представят като: намалена хранителна база за китоподобните; загуба на местообитания на делфини; друга смъртност вследствие на влошени екологични условия (оплитане в риболовни мрежи, подводен шум); редукция на числеността на морските бозайници в Черно море

Сценарий „В“. Този сценарий вероятно ще доведе до добро екологично състояние на морската среда.

Сценарий „С“. Този сценарий се предполага, че няма да допринесе за съществена промяна от настоящото състояние на рибните ресурси в Черно море. Изграждането и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води ще допринесе за намаляване на замърсяването

на морската околна среда.

Сценарий „D“. Този сценарий ще доведе до добро екологично състояние на морската среда и нейните ресурси. Корабните маршрути ще заобикалят изградената мрежа от представителни защитени територии, което ще намали въздействието от подводния шум, нараняване или смъртност при сблъсък върху морските бозайници и техните хранителни обекти – рибите. Предвижда се намаляване на натиска от проучванията за добив на нефт и газ.

Всички посочени въздействия биха допринесли в дългосрочен план за подобрена жизнена среда на морските бозайници и повишаване на числеността им в Черно море.

Нулев сценарий. Ако не бъдат приложени разписаните мерки в ДЕО, ще се запази съществуващото състояние на морската среда и ще се прилагат вече съществуващите и приети мерки от други планове и програми.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „китоподобни“ е Сценарий „D“.

Птици

Сценарий „A“. Интензивната експлоатация на морските ресурси ще доведе до драстично намаляване на вече редуцираните рибни ресурси в Черно море – основен хранителен ресурс на морските птици.

Отрицателните последици от този сценарий могат да се обобщят по следния начин: загуба на местообитания за гнездене, хранене, зимуване и миграции на морските птици и другите водолюбиви видове; безпокойство в техните места за гнездене и хранене; намаляване на хранителните ресурси (риби) за целевите видове птици; гибел от кукички или попадане в мрежи (при улов), което води до смъртност не само на двата целеви вида, а и на други водолюбиви видове, които се струпват по крайбрежието по време на миграция, зимуване и хранене; вероятни смъртни случаи на птици от акумулация на отпадъци в храносмилателната им система и заплитане на птици в отпадъци.

Сценарий „B“. Фокусът на Сценарий „B“ е поддържането на чиста околна среда и издръжлива/устойчива морска екосистема.

При този сценарий се осигурява запазване и дори увеличаване на целевите видове морски птици и други водолюбиви видове птици и подобряване и запазване на техните местообитания за гнездене и хранене, зимуване и миграции по Черноморското крайбрежие.

Сценарий „C“. При този сценарий устойчивото икономическо развитие забавя разрастването на морския транспорт, което намалява натиска от подводен шум и замърсяване.

Има вероятност от безпокойство на морски птици по време на гнездене. Насърчаването на щадящи околната среда методи и практики и дребномащабния риболов, пространствено ограничен в крайбрежната зона и извън размножителния сезон (пролет и есен) спомага за възстановяване на рибните запаси в по-обширните морски пространства. Това ще запази основния хранителен ресурс на морските птици – морските риби.

Сценарий „D“. Този сценарий ще доведе до добро екологично състояние на морската среда и нейните ресурси. Предвидена е устойчива експлоатация на промишлените риби и балансирано развитие на всички дейности в морския сектор с цел постигане на здрава и устойчива черноморска екосистема. Това ще доведе до възстановяването и запазването на рибните запаси, което от своя страна ще допринесе за запазването на основния хранителен ресурс на морските птици – морските риби.

Нулев сценарий. Ако не бъдат приложени разписаните мерки в ДЕО, ще се запази съществуващото състояние на морската среда и ще се прилагат вече съществуващите и

приети мерки от други планове и програми.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „птици“ е Сценарий „D“.

● **Защитени територии**

Сценариите предложени в МППРБ не засягат пряко системата от защитени територии и не предполагат нарушаване на режимите за опазване. Същевременно всеки един от тях може да окаже косвено влияние върху състоянието на природния комплекс в някои защитени територии.

Сценарий „А“. Някои режими ще бъдат нарушавани, като част от местообитанията предмет на опазване ще бъдат увредени.

Сценарий „В“. По-бавният икономически растеж предизвиква негативно отношение на местните общности и бизнеса към системата от защитени територии.

Сценарий „С“. Предлага балансирано развитие на всички черноморски общини, диверсификация на икономиката, целогодишна заетост, разкриване на нови бизнеси. Някои пясъчни дюни са разрушени поради икономически интереси.

Сценарий „D“. Икономиката се развива на основата на прилагането на съвременни технологии и иновации като добавената стойност се повишава. Повишава се социалният статус на населението. Постига се добро състояние на околната среда. Туристическият продукт увеличава натоварването в някои защитени територии и защитени зони. Някои пясъчни дюни са разрушени поради икономически интереси. Повишено е знанието и разбирането сред местните общности и бизнеса за значението на защитените територии и защитените зони.

Нулев сценарий. Предполага, че във времевия хоризонт на плана няма да настъпят никакви промени в системата от защитени територии и защитени зони, режимите за опазването им в характера и интензивността на въздействията върху тях.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „защитени територии“ е Сценарий „D“.

● **Ландшафт**

Сценарий „А“. Въздействията върху ландшафта на различните дейности, главно поради пренасяне с обекти, е отрицателно.

Сценарий „В“. Принципен недостатък на сценария е неговата трудна реализация поради необходимост от подкрепа на повечето икономически сфери.

Сценарий „С“. Социално равновесие. Развитието на всички дейности е умерено и съответно тяхното въздействие върху ландшафта е преобладаващо благоприятно. Дейностите, които изискват по-сериозни инвестиции, обаче не могат да бъдат реализирани.

Сценарий „D“. Развитието на туризма е с умерени темпове. Този сценарий е най-благоприятен по отношение на въздействието на морския транспорт. Развитието на морската енергетика запазва отрицателното въздействие, но то е относително по-слабо спрямо другите сценарии.

Нулев сценарий. Нито една секторна политика или фактор не оказват съществено въздействие върху сегашните ползвания на морските пространства. Остават нерешени проблемите на ландшафта.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „ландшафт“ е Сценарий „D“.

• Културно-историческо наследство

Сценарий „А“. Положителни страни при реализиране на сценария по отношение на КИИН ще бъдат широкомащабните археологически проучвания, макар и в спасителен режим, както и създаването на модерни туристически дестинации, представящи най-атрактивната страна от историческото наследство на българското Черноморие.

Сценарий „В“. Формирането на отговорно отношение към и оценяването на значението на КИИН ще улесни неговото опазване и създаването на защитени зони, където определени икономически дейности ще бъдат ограничени, с цел превенция на културните ценности. Инвестициите в развитието на науката ще обхванат и сферите, касаещи КИИН.

Сценарий „С“. Подобряването на социалното състояние на населението ще ограничи някои отрицателни практики, ощетяващи културните паметници като иманярство, нелегален добив на природни суровини и др.

Сценарий „D“. Сценарият предвижда стимулиране на изследователската дейност, насочена към КИИН, в крайбрежието и акваторията, с цел по-пълно разкриване на културните ценности с оглед на оптимизиране и повишаване на качеството и разнообразието на туристическите услуги, свързани с археологически паметници. Научните изследвания ще бъдат реализирани на национално и международно ниво, което ще има силно положително въздействие върху научните области свързани с културното наследство.

Нулев сценарий. Запазва се настоящото състояние, темпове за развитие, опазване на околната среда, въздействие върху КИИН с посочените недостатъци в ДЕО.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „културно-историческо наследство“ е Сценарий „D“.

• Население – здравен и социален статус

Сценарий „А“

Морски транспорт и пристанищна дейност. Интензификацията на секторите ще има положителен социален и косвен здравен ефект върху населението.

Промислен риболов. Поради комплексни причини в плана не се залага на устойчив промислен улов.

Морски аквакултури. За интензивното развитие на сектора се допуска освен традиционните до момента локации на крайбрежни мидени ферми и изнасянето им в дълбоководни води. Трудовият травматизъм е водещ рисков фактор сред работниците.

Морски туризъм. Традиционният крайбрежен туризъм е от съществено значение за развитието на черноморската икономика и интензифицирането на сектора ще има своя положителен социален и косвен здравен ефект за населението от крайбрежните населени места.

Морска енергетика. В близките години няма реалистични очаквания за развитие на сектора.

Научни изследвания. Развитието на градовете Варна и Бургас в мощни икономически, научно-образователни и научно-изследователски центрове ще има положителен и благоприятен ефект върху социалния и здравния статус на региона.

Взаимодействие суша-море. Интензивното икономическо развитие без едновременното изграждане на ефективни пречиствателни съоръжения ще има косвен негативен здравен ефект върху населението.

Взаимодействие море-суша. Ще се задълбочи социалното неравенство между по-малките населени места и центровете на морската икономика. Отрицателният социален и здравен ефект ще е основно върху населението от малките общини.

Сценарий „В“

Морски транспорт. Намаление на приходите и ще има непосредствен неблагоприятен социално-здравен ефект върху населението.

Промислен риболов. Ще има положителен социален косвен здравен ефект предимно върху малките черноморски общини.

Морски аквакултури. Ще доведе до положителен здравно-социален ефект предимно по отношение на малките общини.

Туризм. Намаление на традиционния морски туризъм за сметка на развитието на екотуризм. В краткосрочен план това ще доведе до намаляване приходите и непосредствен негативен здравно-социален ефект върху населението от черноморските общини.

Пристанищна дейност. Може да се очаква благоприятен ефект върху социално-икономическо развитие.

Научни изследвания. В по-отдалечен хоризонт ще имат благоприятен ефект върху развитието на крайморските общини.

Взаимодействие суша-море. Изграждането и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води допринася за намаляване на замърсяването от населените места и промишлеността. Тази политика ще има благоприятен здравен ефект.

Взаимодействие море-суша. Доброто състояние на морската среда води до повишаване на приходите от морския риболов и аквакултури, което ще има благоприятен ефект върху здравно-социалния статус на населението.

Сценарий „С“

Туризм. Очакваното относително изравняване на доходите на местното население, намаляване на вътрешната миграция и благоприятен ефект върху здравно-демографския статус на населението.

Морски транспорт. Устойчивото икономическо развитие повишава жизнения стандарт и има косвен благоприятен ефект върху здравното състояние на населението.

Пристанищна дейност. Малките пристанища (като тези в Каварна, Балчик, Несебър, Созопол, Приморско, Царево, Ахтопол) ще имат по-големи възможности за обновяване и развитие чрез подходящи за целта финансови инструменти. Това ще допринесе за по-бързото подобряване на жизнения стандарт и здравно-демографския статус на населението в по-малките крайбрежни общини.

Промислен риболов. Устойчивото икономическо развитие повишава жизнения стандарт и има косвен благоприятен ефект върху здравното състояние на населението.

Морски аквакултури. Ще се повлияе благоприятно върху развитието на сектора и развитието на малките общини и ще има благоприятен ефект върху социалния, демографски и здравен статус на населението.

Взаимодействие суша-море. Изграждането и модернизацията на пречиствателни станции за отпадъчни води ще има благоприятен косвен ефект върху здравето на населението.

Взаимодействие море-суша. Постигането на добро състояние на морската среда ще има благоприятен косвен ефект върху здравето на населението.

Сценарий „D“

Този сценарий притежава добрите страни на първите три сценария „A“, „B“, „C“.

Най-приемлив сценарий при прилагане на МППРБ за „население и социален статус“ е Сценарий „D“ (съпоставим в голяма част от ползвания и дейности със Сценарий „B“ и Сценарий „C“).

В заключение

Сценарий „A“ Приоритетът на Сценарий „A“ – „пълна експлоатация на морските ресурси“ е първоначалното условие, което го прави противоречив.

В социалната сфера този сценарий осигурява добри доходи в не особено дълъг период, но и в повечето случаи при неблагоприятна здравна среда за населението или най-малко с ограничени възможности за постигане на добър здравен статус

Сценарий „B“ Приоритет на сценария е „устойчива морска среда, съхраняваща ценните екосистеми“. Проблемите в този сценарий произтичат от необходимостта от значим финансов ресурс насочен основно към реализиране на тази цел.

Сценарий „C“ Приоритет е „човекът“. При всички решения на ниво държава средствата, насочени генерално към социалната среда, водят до лоши икономически резултати, източва се финансов ресурс и се забавя икономическият растеж.

Посочените противоречия в сценарии „A“, „B“ и „C“ допълнително подкрепят избора на **Сценарий „D“** за най-приемлив. В Сценарий „D“ е налице баланс на трите стълба на устойчивото развитие – икономика, екология и социално равенство.

Въз основа на оценките за всички видове ползвания и дейности и за всички компоненти и фактори на околната среда, а също и отчитане на посочените проблеми във всеки един от сценариите „A“, „B“, „C“, за най-приемлив сценарий в ДЕО при прилагане на МППРБ се препоръчва Сценарий „D“.

Х. Наблюдение върху състоянието на околната среда при прилагане на МППРБ

Наблюдението при прилагане на МППРБ (икономика, екология, социална среда) (2021-2035 г.) ще докаже:

- ✓ при предвидените насоки за ползвания и дейности в морското пространство с изпълнение на заложените мерки в ДЕО се постига ДСМОС;
- ✓ постигане на целите при изготвяне на МППРБ – Главна цел: устойчиво развитие, стратегически цели, специфични цели;
- ✓ ефективност на заложените цели в икономиката, екологията и социалната среда;
- ✓ предимствата на избрания интегриран сценарий за прилагане на МППРБ за опазване

на околната среда;

- ✓ правилният избор на управленския модел за координация на ползвания и дейности в Черно море и неговото положително влияние върху екология и социална среда;
- ✓ реализацията и практическата приложимост на плана в икономиката, екологията и социалната среда;
- ✓ възможност за адаптация към промените на МППРБ, която позволява на всеки етап на неговото прилагане да е възможна актуализация, коригиране и предприемане на допълнителни мерки.

МППРБ е в пряка връзка с МСПоМ (2016-2021), ПУРБ (2016-2021) и ПУРН (2016-2021) на БДЧР и наблюдение върху състоянието на околната среда при прилагане на МППРБ и не е възможно да се реализира без резултатите от мониторинга, провеждан при реализация на посочените три стратегически документа.

Предложение за развитие на система за наблюдение при прилагане на МППРБ

Предложението за развитие на система за наблюдение при прилагане на МППРБ е развито в съответствие с изведените въздействия и прогнозни оценки в ДЕО.

Възложител на мерките за наблюдение и контрол върху околна среда по изпълнение на МППРБ е МРРБ, а по компоненти и фактори на околната среда МОСВ (БДЧР и РИОСВ) и РЗИ при осигуряване на финансов ресурс – държавен, по проекти от ЕС, бюджети на отговорните за изпълнението на Плана институции, ПУДООС. Контролен орган по изпълнение на мониторинга е МРРБ, БДЧР, РИОСВ съобразно мерките за контрол и наблюдение, за които са техните пълномощия.

За ползвания и дейности – морски транспорт – товарен и пътнически, риболов, аквакултури, корабостроителна и кораборемонтно дейност, морска енергетика, преработваща риба и рибни продукти промишленост, туризъм – крайбрежен и морски, чрез предложени мониторинг се отчита въздействието върху морската среда на МППРБ. За прилагането на Плана се изпълнява заложената процедура в МППРБ. За влиянието върху социалната среда на МППРБ се съблюдават изискванията в МППРБ и се изпълнява дейността, която извършват РЗИ, общините и областните администрации, съответните министерства и държавни агенции.

XI. Предложение за мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на МППРБ

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Екипът от експерти е разработил Доклада Екологична оценка на проект Морски пространствен план на Република България 2021 – 2035 година, като е:

- Проучил и анализирал цялата информация, която е използвана при изготвяне на проекта на МППРБ, проведените анализи, направените изводи, определените насоки за развитие на секторите на „синята икономика“, избора на най-приемлив сценарий за ползванията и дейностите по оползотворяване на природните ресурси на Черно море при спазване на екологичните изисквания и постигане на социално равновесие в Черноморския регион, както и предложените препоръки към отговорните институции и компетентните органи по прилагане на Плана;
- Съгласно предложения от възложителя и одобрен от компетентния орган План за съвместяване на процеса на планиране на МППРБ (2021 – 2035 г.) с процедурните етапи на ЕО и схемата за провеждане на консултации двата екипа за разработване на ДЕО и МППРБ през целия времеви период на работа са били в непрекъснат контакт с обмен на информация и съвместни обсъждания на основните заключения в двата документа;
- Предвид създалата се обстановка в страната в резултат на пандемията от COVID-19 с въвеждане на извънредно положение и обявяване на епидемиологична обстановка консултациите със засегнатите и заинтересованите страни, компетентните органи, НПО и общините са провеждани чрез: изпращане на писма с искане за консултация по определени въпроси на ЕО, онлайн контакт, непосредствени срещи (семинар в гр.Бургас, организиран от екипа по проекта за МППРБ, на който присъства и част от екипа по ЕО). За изготвяне на ДЕО са използвани и резултатите от проведените консултации от страна на екипа на проекта на МППРБ;
- Независимо от затруднените условия за провеждане на консултации с общините от Черноморския регион (14 общини) от голяма част от тях са получени до екипа за ЕО исканите становища, като в част от тях са включени и мненията на местни НПО (основно рибарски групи и сдружения);
- Екипът за изготвяне на ДЕО се е запознал, анализирал и съобразил с източници на информация от широк диапазон – международни, европейски, национални и регионални документи (конвенции, стратегии, директиви, споразумения, решения, закони и подзаконовни нормативни документи, планове, програми, проекти, доклади, оценки) и голям брой и вид литературни източници по компоненти и фактори на околната среда (Списък на източниците на информация е приложен);
- Екипът за изготвяне на ДЕО е отчетел и се е съобразил с изказаните мнения, направените бележки и препоръки, поставените изисквания и приложената информация по разглежданите въпроси в представените становища, като под различна форма ги е отразил в ДЕО;
- Оценка и прогнозите, както и изборът на предпочитания и препоръчан за прилагане сценарий на МППРБ (2021 – 2035 г.) в ДЕО са разработени от експертите въз основа на техния професионален опит, авторитет в научната и приложна област за околна среда, консултантска дейност, участие в международни проекти (включително финансирани по европейски програми и насочени към морското пространство), привличане за работа в комисии за законодателни промени по документи за околна среда, изпълнение на конкретни стратегически проекти, ЕО и ОВОС, ОС съгласно изискванията на ЗООС, ЗБР, ЗЗТ, ЗВ.

Въз основа на представените основни положения при разработването на ДЕО на проекта на

Морския пространствен план на Р. България 2021 – 2035 г. и при проведените проучвания и анализи, прогнози и оценки екипът за изготвяне на ЕО представя следните изводи:

- В Морския пространствен план на Република България 2021 – 2035 г. е извършена реална оценка на съществуващото състояние на секторите на „синята икономика“ в българското черноморско пространство с ясно представени недостатъци, изостаналост в редица сектори и проблеми, които са отчетени в заложената главна цел, стратегически и специфични цели на Плана и при планиране на ползванията и дейностите при оползотворяване на природните ресурси на Черно море.
- В МППРБ 2021 – 2035 г. се отчитат трудностите, които стоят при прилагането му особено в първите години с оглед настоящата обстановка в страната и света, свързана с пандемията от COVID-19 и драстичното ѝ отражение в икономиката и социалната среда. При тези обстоятелства МППРБ предлага „насоки“ за развитие на секторните политики, които в перспектива позволяват възможност за постигане на главната цел за устойчиво развитие (икономика, екология и социална среда) чрез:
 - адекватно реагиране на конкретната обстановка на всички институции, отговорни за прилагане на МППРБ чрез предлагане и изпълнение на конкретни инвестиционни предложения във всички сектори;
 - при изпълнение на заложените препоръки в МППРБ съвместно с мерките в МСПом (2016-2021 г.), ПУРБ (2016-2021 г.) и ПУРН (2016-2021 г.) на БДЧР и в ДЕО е възможно да се постигне ДСМОС към прогнозния хоризонт 2035 г. за опазване на биоразнообразието и възстановяване и опазване на уникалната и чувствителна екосистема на Черно море. От особено значение за намаляване на антропогенния натиск в морското пространство е предложеното в МППРБ зонироване и буферните зони към ЗТ, както и охранителните зони към обектите на КИН, платформите за добив на нефт и газ, информационните и комуникационните технологии и подводната инфраструктура;
- Морският пространствен план е разработен при отчитане на „необходимост“ и реални „възможности“ за развитие на морската икономика, която е с чувствително влияние върху икономическото развитие на страната. От съществено значение е преодоляване на основния недостатък в ползванията и дейностите в морското пространство, свързан с липсата или с недостатъчност в регулиране и координация при развитието и управлението на отделните сектори в морското пространство.
- С предложените сценарии и предпочетения за прилагане интегриран сценарий „D“ (интегрирани местни, национални, регионални и европейски интереси) към 2035 г. е възможно постигане на ползвания и дейности в морското пространство на Р. България, при което тя се превръща в добре развиваща се морска държава от 21 век при спазване на приоритетите в екологичната политика в морското пространство за ДСМОС и добро екологично състояние на морските води, възможности за развитие на четиринадесетте черноморски общини при добри демографски показатели, здравословна среда и комфорт на живот на населението, отговарящ на заложените принципи за социално равновесие.

Основните предимства, с които се отличава такъв всеобхватен по същество стратегически документ като МППРБ, са:

- МППРБ 2021 – 2035 г. е реален и практически приложим в трите аспекта на Главната цел на плана за устойчиво развитие – икономика, екология и социално равновесие;
- МППРБ 2021 – 2035 г. не предвижда, изхождайки от реалните условия в черноморското пространство, значително развитие на отделните сектори, но определя изключителната значимост на: модернизацията, технологичното обновление, прилагане на иновативни

технологии и биотехнологии, приоритет на образование, научни и приложни изследвания и подготовка на кадри за използване и опазване на морското пространство, приобщаване и развитие на умения в младото поколение за прилагане в предстоящия 15-годишен период на МППРБ и достигане на заложените цели;

- МППРБ се отличава с особено внимание към регулиране, координиране и развитие на нова система за управление в морското пространство за ползвания и дейности, за опазване на биоразнообразието и екосистемите на Черно море, за социално равновесие. Този отличителен елемент на МППРБ е свързан с укрепване на професионалния и управленски капацитет на компетентните и отговорни органи за изпълнението и контрола по прилагане на Плана;
- Подчертана е необходимостта от активното участие на Р. България в инициативите на държавите в Черноморския басейн, позволяващо просперитет във всички области на развитие;
- Съществено предимство на МППРБ е неговата възможност за адаптиране към динамично променящите се условия и възможности за коригиране, допълване и обогатяване с нови решения за развитие.

При изпълнение на заложените цели на МППРБ и предложените мерки в ДЕО, МСПоМ (2016-2021 г), ПУРБ (2016-2021 г) и ПУРН (2016-2021 г) на БДЧР с осигуряване на финансиране на тяхното реализиране мотото на МППРБ „Черно море – отворена врата към света – наша отговорност и наследство“ може да бъде реалност към 2035 г.

В заключение екипът от експерти, разработил ЕО на проекта на Морския пространствен план на Република България 2021 – 2035 г. въз основа на проведените анализи и направените изводи препоръчва на Министъра на околната среда и водите да съгласува проекта на Морския пространствен план на Р. България 2021 – 2035 г., с който при изпълнение на предложените мерки в ЕО към 2035 г. ще се постигне устойчив растеж на морската икономика, ефективно използване на морските ресурси при ДСМОС и добро състояние на морските води, опазване на биоразнообразието и екосистемите на Черно море и здравословна и комфортна жизнена среда за населението от Черноморския регион.

ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Писмо № ЕО-6/05.11.2020 г. на Министерството на околната среда и водите относно: Консултации по извършване на екологична оценка (ЕО) и оценка за съвместимост (ОС) на Морски пространствен план на Република България (МППРБ) за периода 2021-2035 г. (трета версия август 2020 г.)
2. Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. Зониране на крайбрежната зона съгласно ЗУЧК и акваторията съгласно ЗМПВВППРБ
3. Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. Зониране на морски пространства
4. Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. Разположение на основни урбанистични, транспортни и туристически центрове на територията на Черноморското крайбрежие
5. Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. Заплаха от наводнения (100-годишна вълна)
6. Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. Биоразнообразие и НЕМ, включително в крайбрежната зона
7. Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. Зони за риболов и отглеждане на аквакултури
8. Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. Недвижими и подводни културни ценности
9. Морски пространствен план на Република България 2021-2035 г. Разположение и зони за експлоатация на природни ресурси

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Изм. № ЕО-6/05.11.2020 г.

ДО
Г-ЖА ПЕТЯ АВРАМОВА
МИНИСТЪР НА РЕГИОНАЛНОТО
РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО
гр. София, ул. „Св. Св. Кирил и Методий“ № 17-19

На Ваш изх. № 99-00-6-209/11.09.2020 г.
На наш изх. № ЕО-6/10.08.2020 г.

КОПИЕ:
БД „ЧЕРНОМОРСКИ РАЙОН“

Относно: Консултации по извършване на екологична оценка (ЕО) и оценка за съвместимост (ОС) на Морски пространствен план на Република България (МППРБ) за периода 2021-2035 г. (трета версия, август 2020 г.)

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АВРАМОВА,

Във връзка с Ваше писмо с вх. № ЕО-6/14.09.2020 г. на МОСВ, относно провеждане на консултации по ЕО и ОС за проект на МППРБ за периода 2021-2035 г. и Проект на Морски пространствен план на Република България (трета версия, август 2020 г.), изразяваме следното становище:

I. По отношение изискванията на чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие:

Главна цел на Морския пространствен план на Р. България, е създаването на условия за устойчив растеж на морската икономика, за постигане на стабилно развитие на българския черноморски регион, чрез ефективно използване на природните ресурси, съобразено с изискванията за интегрирано опазване на морската среда. МППРБ трябва да съвмести безконфликтно съществуващи и бъдещи дейности по използване на морските пространства, отчитайки мерките за постигане на добро състояние на морската околна среда на Програмата от мерки към Морската стратегия на Р. България.

Специфичните цели на Морския пространствен план са съобразени с изискванията на Директива 2014/89/ЕС и на Закона за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България (ЗМПВВПРБ) и определят задачите, които трябва да бъдат изпълнени: i) анализ на състоянието на морските пространства на база налична информация; ii) анализ на ресурсите в морските пространства (биологични, минерални, материални); iii) анализ на дейности и ползвания в

София, 10.09.2020 г.

морските пространства, конфликтни точки и зони и потенциал за безконфликтно интегриране; iv) разработване на прогнозни сценарии и избор на предпочитан вариант при съчетание на икономически, социални и екологични цели; v) определяне на визия и стратегически цели за развитие към избраните хоризонти – краткосрочен до 2024 г. и дългосрочен до 2035 г.; и vi) разработване на процедури за прилагане, управление, изпълнение, наблюдение и контрол.

МППРБ се разработва за периода 2021–2035 г. или за срок от 15 години. Актуализацията му се извършва след 10 години или през 2030 г., когато изтичат сроковете и на други важни национални планове и секторни стратегии. Краткосрочните прогнози са до 2024 г. включително.

Тематичният обхват на МППРБ, съгласно действащия у нас нормативен документ, покрива всички тематични области от Директива 2014/89/ЕС - транспортни системи за движение, зони и полигони за военни учения; проучвания за разработване и използване/добив на ресурси; рибарство и аквакултури; туризъм, рекреационни и спортни дейности в морето; научни изследвания; защитени зони и защитени територии от НЕМ; културно наследство и подводна археология; подводни линейни обекти на техническата инфраструктура; инсталации и съоръжения, свързани с корабоплаването и с разработването и използването на минералните и енергийните ресурси; пристанища и пристанищна дейност с прилежащите им площи; дейности в морската икономика, с техния разширяващ се обхват през последните десетилетия и необходимите пространства и ресурси.

За целите на Морския пространствен план на Република България се предлага групирането на функциите и ползванията в четири вида зони, а именно: i) зони със забрана за ползване; ii) зони със специфичен режим на опазване; iii) мултифункционални зони; и iv) зони за бъдещо развитие. За всяка от тези зони се систематизират режимите, които трябва да бъдат спазвани и правилата на взаимодействие с други функции и дейности. Отчитайки динамичния характер на средата и на документа Морски пространствен план, това зонироване също има динамичен характер за да отразява промените, при изменение на условията на средата, технологиите, националните или секторните приоритети и потребности.

В зоните със забрана за ползване (Ззп) попадат онези зони, при които е възможна само една единствена функция, поради законови забрани и несъвместимост с останалите функции и ползвания на морските пространства, поради риск за безопасността и сигурността, живота и здравето на хората, опасност от инциденти и повреди на важна инфраструктура или на културни ценности. В тази група се включват зоните за военни учения и обучения с постоянна забрана, зоните със забрани за корабоплаване и заставане на котва, а също така и зоните с подводни линейни обекти на техническата инфраструктура, които има опасност да бъдат засегнати от други дейности на морското дъно. Отчетени са двата вида зони – с постоянно действаща забрана и с временна забрана за ползване.

Зоните със специфичен режим на ползване (Зср) обхващат морски защитени зони и защитени територии от Националната екологична мрежа и зоните за опазване на културното наследство, зоните за опазване на водите по чл. 119а от Закона за водите. Към тях се включват и зони, предложени от Институт по океанология (ИО) и Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ) на БАН, които приоритетно се използват за проучване и мониторинг на състоянието на морската околна среда, разположени в близост до изследователски бази. Основните цели на този вид зони са съхраняване и проучване на природни и културни ценности, което да увеличи знанието на настоящите и бъдещите поколения за тяхната значимост и принос към биологичното разнообразие в морските пространства на Европа, към световната и националната история.

функции в определеното морско пространство. По същество и в момента почти всички национални морски пространства съчетават няколко функции, с изключение за зоните със забранен достъп, свързани с военни учения и обучения. Възможни са всякакви съчетания с изключение на такива, със специфични законово регламентирани ограничения, включително и споменатите по-горе. Ограниченията, с които се съобразява интегрирането на функциите в тези зони са общи, произтичащи от международното и европейско морско право и от националната правна уредба, и специфични, които са свързани с развитието на отделни сектори на морската икономика.

Зоните за бъдещо развитие (Збр) са определени поради идентифицираните пропуски в познанието за отдалечените части от акваторията и морските пространства, в които по-големите дълбочини изискват специфични технологии и оборудване и значителен ресурс за научни изследвания, които впоследствие обосновават ползвания със значение и за синята икономика. Подобни проучвания се осъществяват в колаборация с различни научни институции, големи компании и международни организации. Поради ограничената информация за потенциала на подобни зони в момента са идентифицирани само такива, които могат да съчетаят и друг вид мащабни научно-изследователски проекти в обхвата на изключителната икономическа зона.

Териториалният обхват на плана е определен в ЗМПВВПРБ и включва морските пространства съгласно чл. 5 ал. 1 и крайбрежните морски води съгл. § 1, т. 54 от ДР на Закона за водите (ЗВ). В Директивата и в програмните документи и методически указания се посочва, че морските пространствени планове обхващат само акваторията, тъй като не предвиждат дейности по устройство на територията. Изискванията да се интегрира морското пространствено планиране с интегрираното управление на крайбрежните зони, да се изследват взаимодействията между морето и сушата, налагат да се проследят дейностите на брега, които въздействат върху прилежащите морски пространства. Именно поради това, при определяне обхвата на плана е включена **крайбрежната територия от зона А (100 m) и зона Б (2 km)** на Закона за устройство на Черноморското крайбрежие (ЗУЧК), където са съсредоточени важни обекти и съоръжения на транспортната, техническата, туристическата и екологичната инфраструктура.

МППРБ подлежи на задължителна ЕО, както и на оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони, тъй като попада в разпоредбата на чл. 85, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, респективно в чл. 2, ал.1, т. 1 от *Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (Наредбата за ОС, обн., ДВ, бр.73/2007 г., изм. и доп.)*.

От извършената в МОСВ справка относно териториалния обхват на МППРБ спрямо защитени територии и защитени зони от Националната екологична мрежа Натура 2000 се установи следното:

В обхвата на МППРБ (акватория, зона А и зона Б, 14 общини – Царево, Приморско, Созопол, Бургас, Поморие, Несебър, Бяла, Долни Чифлик, Аврен, Варна, Аксаково, Балчик, Каварна и Шабла) изцяло или частично попадат елементи на Националната екологичната мрежа, както следва:

I. Защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ):

1. **Природен парк „Златни пясъци“** – обявен за народен парк със Заповед № 2143/03.02.1943 г. на МЗДИ, разширен със Заповед № 801/21.10.1979 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.99/1979 г.) и Заповед № 278/10.04.1981 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.35/1981 г.). Прекатегоризиран в природен парк със Заповед № РД-580/14.08.2001 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.81/2001 г.). Плана за управление на парка е утвърден с Решение № 460/20.06.2011 г. на МС (обн., ДВ, бр.61/2011 г.).

2. **Природен парк „Странджа“** – обявен за народен парк със Заповед № РД-30/24.01.1995 г. на МОС (обн., ДВ, бр.15/1995 г.).

- Заповед № РД-25/18.01.2001 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.11/2001 г.) и Заповед № РД-59/24.01.2013 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.28/2013 г.).
3. **Резерват „Калиакра“** – обявен с Постановление № 16298/26.09.1941 г. (обн., ДВ, бр.219/1941 г.), намален със Заповед № 356/05.02.1966 г. на КГГП при МС (обн., ДВ, бр.30/1966 г.). Разширен със Заповед № 231/04.04.1980 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.35/1980 г.). Площта на резервата е актуализиран със Заповед № РД-640/05.09.2006 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.85/2006 г.) и със Заповед № РД-96/16.02.2018 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.24/2018 г.).
4. **Резерват „Ропотамо“** – обявен със Заповед № 318/07.05.1992 г. на МОС (обн., ДВ, бр.41/1992 г.). Променен е режима със Заповед № РД-686/21.09.2006 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.85/2006 г.).
5. **Поддържан резерват „Атанасовско езеро“** – обявен за резерват със Заповед № 601/12.08.1980 г. на КОПС при МС (обн., ДВ бр.70/1980 г.), прекатегоризиран в поддържан резерват със Заповед № РД-392/15.10.1999 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.99/1999 г.) и намален по площ със Заповед № РД-1292/17.10.2003 г. на МОСВ. Планът за управление на защитената територия е утвърден със Заповед № РД-1378/17.11.2003 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.110/2003 г.).
6. **Поддържан резерват „Пясъчната лилия“** – обявен за резерват със Заповед № 1745/ 25.06.1962 г. на ГУГ (обн., ДВ, бр.70/1962 г.), увеличен със Заповед № 3538/13.11.1973 г. на МГОПС (обн., ДВ, бр.96/1973 г.). Прекатегоризиран в поддържан резерват със Заповед № РД-379/15.10.1999 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.97/1999 г.). Актуализиран по площ със Заповед № РД-454/03.07.2017 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.69/2017 г.).
7. **Поддържан резерват „Балтата“** – обявен за резерват със Заповед № 180/20.04.1978 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.42/1978 г.). Прекатегоризиран в поддържан резерват със Заповед № РД-391/15.10.1999 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.99/1999 г.). Планът за управление на поддържания резерват е утвърден със Заповед № РД-1126/29.10.2004 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.101/2004 г.). Актуализиран по площ със Заповед № РД-96/16.02.2006 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.24/2006 г.).
8. **Резерват „Камчия“** – обявен с Постановление № 14829/29.06.1951 г. на МГ и Заповед № 1749/27.07.1962 г. на ГУГ (обн., ДВ, бр.71/1962 г.), разширен със Заповед № 105/14.02.1980 г. (обн., ДВ, бр.23/1980 г.). Актуализиран по площ със Заповед № РД-226/20.03.2009 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.36/2009 г.). Със Заповед № РД-50/20.01.2006 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.21/2006 г.) е приет план за управление на резервата.
9. **Защитена местност „Дуранкулашко езеро“** – обявена за природна забележителност със Заповед № 123/21.02.1980 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.23/1980 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-786/15.08.2002 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.86/2002 г.). Планът за управление на защитената местност е утвърден със Заповед № РД-1125/11.12.2002 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.3/2003 г.).
10. **Защитена местност „Шабленско езеро“** – обявена със Заповед № РД-31/24.01.1995 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.15/1995 г.). Планът за управление на защитената местност е утвърден със Заповед № РД-167/26.02.2004 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.31/2004 г.), изменен със Заповед № РД-623/01.11.2016 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.94/2016 г.).
11. **Защитена местност „Яйлата“** – обявена за историческа местност със Заповед № 1047/22.12.1987 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.2/1988 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-822/23.08.2002 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.86/2002 г.).
12. **Защитена местност „Степите“** – обявена за буферна зона на резерват „Калиакра“ със Заповед № 390/25.04.1983 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.38/1983 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-514/12.07.2007 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.72/2007 г.). Актуализиран по площ със Заповед № РД-161/28.03.2018 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.36/2018 г.).

14. **Защитена местност „Ботаническа градина - Балчик”** – обявена със Заповед № РД-130/27.01.2005 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.26/2005 г.).
15. **Защитена местност „Блатно кокиче”** – обявен като буферна зона на ПР „Балтата“ със Заповед № 554/10.06.1982 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.52/1982 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-750/10.11.2009 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.4/2010 г.). Намалена по площ със Заповед № РД-553/21.07.2015 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.63/2015 г.).
16. **Защитена местност „Казашко”** – обявена със Заповед № РД-49/15.02.1995 г. на МОС (обн., ДВ, бр.21/1995 г.).
17. **Защитена местност „Мочурището”** – обявена за буферна зона на защитена местност „Казашко” със Заповед № РД-38/21.01.2004 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.24/2004 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-515/27.07.2007 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.72/2007 г.).
18. **Защитена местност „Ятата”** – обявена за природна забележителност със Заповед № 694/23.07.1987 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.63/1987 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-811/23.08.2002 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.86/2002 г.).
19. **Защитена местност „Ракитник”** – обявена за природна забележителност със Заповед № 534/25.09.1978 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.86/1978 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-818/23.08.2002 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.86/2002 г.).
20. **Защитена местност „Лиман”** – обявена за природна забележителност със Заповед № 415/12.06.1979 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.56/1979 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-821/23.08.2002 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.86/2002 г.).
21. **Защитена местност „Лонгоза”** – обявена за буферна зона на резерват „Камчия” със Заповед № 391/25.04.1983 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.38/1983 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-523/12.07.2007 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.72/2007 г.).
22. **Защитена местност „Смриките”** – обявена със Заповед № РД-420/14.11.1995 г. на МОС (обн., ДВ, бр.105/1995 г.).
23. **Защитена местност „Иракли”** – обявена със Заповед № РД-110/06.05.1994 г. на МОС (обн., ДВ, бр.42/1994 г.). Режим на защитената територия е изменен със Заповед № РД-1267/02.12.2004 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.112/2004 г.) и със Заповед № РД-141/18.02.2014 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.24/2014 г.).
24. **Защитена местност „Кокетрайс”** – обявена със Заповед № РД-54/01.02.2001 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.16/2001 г.).
25. **Защитена местност „Естествено находище на блатно кокиче в местност Калината”** – обявена със Заповед № 1938/03.07.1970 г. на МГТП (обн., ДВ, бр.65/1970 г.), разширена със Заповед № 871/07.11.1991 г. на МОС (обн., ДВ, бр.97/1991 г.) и Заповед № РД-1459/12.12.2003 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.6/2004 г.).
26. **Защитена местност „Ортото”** – обявена със Заповед № РД-470/11.07.2001 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.73/2001 г.).
27. **Защитена местност „Поморийско езеро”** – обявена със Заповед № РД-31/23.01.2001 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.16/2001 г.).
28. **Защитена местност „Бургаски солници”** – обявена за буферна зона на поддържан резерват „Атанасовско езеро” със Заповед № 930/08.10.1981 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.85/1981 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-418/18.06.2007 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.61/2007 г.).
29. **Защитена местност „Пода”** – обявена със Заповед № 433/20.04.1989 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.37/1989 г.). Планът за управление на...

30. **Защитена местност „Узунгерен“** - обявена със Заповед № РД-1152/23.11.2005 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.102/2005 г.). Актуализирана е по площ със Заповед № РД-593/28.08.2017 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.91/2017 г.).
31. **Защитена местност „Ченгене скеле“** - обявена със Заповед № РД-419/14.11.1995 г. на МОС (обн., ДВ, бр.105/1995 г.).
32. **Защитена местност „Естествено находище на блатно кокиче в местност Блатото“** – обявена със Заповед № 1938/03.07.1970 г. на МГТП (обн., ДВ, бр.65/1970 г.). Актуализирана и увеличена по площ със Заповед № РД-665/01.11.2018 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.99/2018 г.).
33. **Защитена местност „Блатото Алену“** - обявена за природна забележителност със Заповед № 709/22.07.1986 г. на КОПС при МС (ДВ, бр.64/1986 г.). Актуализирана със Заповед № РД-236 от 26.04.2018 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 47/2018 г.), прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-474 от 30.07.2018 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 76/2018 г.).
34. **Защитена местност „Беглик таш-Ропотамо“** - обявена за буферна зона на резерват „Ропотамо“ със Заповед № 318/07.05.1992 г. на МОС (обн., ДВ бр.41/1992 г.). Прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-664/22.08.2012 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.70/2012 г.) и Заповед № РД-105/05.02.2013 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.19/2013 г.).
35. **Защитена местност „Острови Св.св.Иван и Петър“** - обявена със Заповед № 1065/24.11.1993 г. на МОС (обн., ДВ бр.102/1993 г.), актуализирана по площ със Заповед № РД-855/16.02.2006 г. на МОСВ (обн., ДВ бр. 6/2007 г.).
36. **Защитена местност „Стамополу“** - обявена със Заповед № 333/16.05.1991 г. на МОС (обн., ДВ бр.43/1991 г.).
37. **Защитена местност „Колокита“** – обявена със Заповед № 1754/16.06.1970 г. на МГТП (обн., ДВ, бр.53/1970 г.). Планът за управление на защитената територия е утвърден със Заповед № РД-477/11.07.2001 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.74/2001 г.), изменен със Заповед № РД-103/21.02.2006 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.67/2006 г.) и Заповед № РД-627/25.09.2013 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.89/2013 г.).
38. **Защитена местност „Устието на река Велека“** - обявена със Заповед № 608/01.09.1992 г. на МОС (обн., ДВ бр.75/1992 г.). Режимите са изменени със Заповед № РД-207/11.06.1999 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.61/1999 г.) и Заповед № РД-560/12.07.2007 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.68/2007 г.).
39. **Защитена местност „Силистар“** - обявена със Заповед № 608/01.09.1992 г. на МОС (обн., ДВ бр.75/1992 г.). Режимите са изменени със Заповед № РД-207/11.06.1999 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.61/1999 г.) и Заповед № РД-560/12.07.2007 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.68/2007 г.).
40. **Природна забележителност „Скалният мост“** - обявена със Заповед № РД-974 от 30.12.2019 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.10/2020 г.).
41. **Природна забележителност „Белите скали“** – обявена със Заповед № РД-486/17.04.2003 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.48/2003 г.). Актуализирана по площ със Заповед № РД-477/30.07.2018 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.77/2018 г.).
42. **Природна забележителност „Нос Емине“** – обявена със Заповед № 1187/19.04.1976 г. на МГОПС (обн., ДВ, бр.44/1976 г.).
43. **Природна забележителност „Пясъчни дюни – 5 броя“** – обявена със Заповед № 1187/19.04.1976 г. на МГОПС (обн., ДВ, бр.44/1976 г.).
44. **Природна забележителност „Пясъчни дюни в местност Бабата“** – обявена със Заповед № 2109/20.12.1984 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.3/1985 г.).
45. **Природна забележителност „Пясъчни дюни в местност Алену“** – обявена със Заповед № 2109/20.12.1984 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.3/1985 г.).
46. **Природна забележителност „Скално образувание над Царев мост“** – обявена със Заповед № 2109/20.12.1984 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.3/1985 г.).

47. **Природна забележителност „Пясъчни дюни между къмпинг Златна рибка и къмпинг Градина”** – обявена със Заповед № 2109/20.12.1984 г. на КОПС при МС (ДВ, бр.3/1985 г.). Променен е режима на защитената територия със Заповед № РД-547/09.07.2012 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.57/2012 г.) и е актуализирана по площ със Заповед № РД-536/30.09.2016 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.83/2016 г.).

48. **Природна забележителност „Пясъчни дюни в местност Каваците”** – обявена със Заповед № 2109/20.12.1984 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.3/1985 г.).

49. **Природна забележителност „Нос Агалина”** – обявена със Заповед № 878/25.11.1980 г. на КОПС при МС (ДВ, бр.101/1980 г.), намалена със Заповед № РД-955/21.10.2002 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.116/2002 г.) и Заповед № РД-152/21.02.2003 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.36/2003 г.). Утвърден план за управление със Заповед № РД-223/06.03.2003 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр.36/2003 г.).

50. **Природна забележителност „Маслен нос”** – обявена със Заповед № 4051/29.12.1973 г. на МГОПС (обн., ДВ, бр.29/1974 г.).

51. **Природна забележителност „Пясъчни дюни между гр.Приморско и местност Перла”** – обявена със Заповед № 2109/20.12.1984 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.3/1985 г.).

52. **Природна забележителност „Пясъчни дюни – Международен младежки център”** – обявена със Заповед № 2109/20.12.1984 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.3/1985 г.).

53. **Природна забележителност „Наково кладенче”** – обявена със Заповед № 878/25.11.1980 г. на КОПС при МС (обн., ДВ, бр.101/1980 г.).

II. Защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

1. **BG0001007 “Странджа”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 21/2007 г.) и разширена с Решение № 660/01.11.2013 г. на МС (обн., ДВ, бр. 97/2013 г.) като площта на зоната е увеличена само в акваторията на Черно море.

2. **BG0002040 “Странджа”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-802/04.11.2008 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр.106/2008 г.), изменена със Заповед № РД – 75/28.01.2013г. (обн., ДВ, бр.10/2013г.);

3. **BG0000143 “Караагач”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр.21/2007 г.);

4. **BG0000208 “Босна”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 661/16.10.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр.85/23.10.2007 г.);

5. **BG0002041 „Комплекс Ропотамо”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-82/03.02.2009 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 14/2009 г.);

6. **BG0001001 „Ропотамо”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 21/2007 г.) и изменена с Решение № 660/2013 г. на МС (обн., ДВ, бр. 97/2013 г.);

7. **BG0000146 „Плаж Градина – Златна рибка”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 21/2007 г.) и изменена с Решение № 660/2013 г. на МС (обн., ДВ, бр. 97/2013 г.);

8. **BG0001502 „Отманли”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 660/2013 г. на МС (обн., ДВ, бр. 97/2013 г.):

10. **BG0000242 „Залив Ченгене скеле”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр.21/2007 г.);
11. **BG0000271 „Мандра - Пода”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-131/10.02.2012 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 23/2012 г.);
12. **BG0000271 „Мандра пода”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/2007 г. на МС (обн., ДВ, бр. 107/2007 г.);
13. **BG0000270 „Атанасовско езеро”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-839/17.11.2008 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 108/2008 г.);
14. **BG0000270 „Атанасовско езеро”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 21/2007 г.);
15. **BG0002077 „Бакърлъка”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-530/26.05.2010 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 49/2010 г.) и изменена със Заповед № РД-563/22.06.2014 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 67/2014 г.);
16. **BG0000273 „Бургаско езеро”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 21/2007 г.);
17. **BG0000273 „Бургаско езеро”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-769/28.10.2008 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 102/28.11.2008 г.);
18. **BG0000152 „Поморийско езеро”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-78/03.02.2009 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 14/2009 г.);
19. **BG0000620 „Поморие”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/2007 г. на МС (обн., ДВ, бр. 21/2007 г.);
20. **BG0000574 „Ахелой – Равда - Несебър”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед № РД-400/12.07.2016 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 58/2016 г.);
21. **BG0001004 „Емине - Иракли”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/2007 г. на МС (обн., ДВ, бр. 107/2007 г.) и изменена с Решение № 660/01.11.2013 г. на МС (обн., ДВ, бр. 97/2013 г.);
22. **BG0002043 „Емине”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-560/21.08.2009 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 69/2009 г.) и изменена със Заповед № РД-76/28.01.2013 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 10/2013 г.);
23. **BG0001501 „Емона”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 660/01.11.2013 г. на МС (обн., ДВ, бр. 97/2013 г.);
24. **BG0002044 „Камчийска планина”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-132/10.02.2012 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 23/2012 г.) и изменена със Заповед № РД-77/ 28.01.2013 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 10/2013 г.);
25. **BG0002045 „Комплекс Камчия”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-354/03.05.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 37/15.05.2012 г.);
26. **BG0000116 „Камчия”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, обявена със Заповед № РД-615/23.08.2011 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 67/2011 г.);
27. **BG0000100 „Плаж Шкорпиловци”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 107/18.12.2007 г.);

г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 107/18.12.2007 г.) и изменена с Решение № 660/01.11.2013 г. на МС (обн., ДВ, бр. 97/2013 г.);

29. **BG0002060 „Галата”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-127/10.02.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (ДВ бр. 21/13.03.2012 г.);

30. **BG0000191 „Варненско Белославско езеро”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-128/10.02.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 22/16.03.2012 г.);

31. **BG0001500 „Аладжа банка”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 660/2013 г. на МС (обн., ДВ, бр. 97/2013 г.);

32. **BG0000118 „Златни пясъци”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 21/09.03.2007 г.);

33. **BG0002082 „Батова”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-129/10.02.2012 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 22/2012 г.) и изменена със Заповед № РД-81/28.01.2013 г. (обн., ДВ, бр. 10/2013 г.) и Заповед № РД-389/07.07.2016 г. (обн., ДВ, бр. 59/2016 г.);

34. **BG0000102 „Долината на река Батова”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 107/18.12.2007 г.);

35. **BG0002061 „Балчик”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-130/10.02.2012 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ бр. 23/20.03.2012 г.);

36. **BG0002097 „Белите скали”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-353/03.05.2012 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 37/15.05.2012 г.) и изменена със Заповед № РД-816/12.12.2017 г. (обн., ДВ, бр. 100/2017 г.);

37. **BG0002051 „Калиакра”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-559/21.08.2009 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 69/28.08.2009 г.) и изменена със Заповед № РД-97/06.02.2014 г. (обн., ДВ, бр. 15/21.02.2014 г.) и Заповед № РД-818/12.12.2017 г. (обн., ДВ, бр. 100/15.12.2017 г.);

38. **BG0000573 „Комплекс Калиакра”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, обявена със Заповед № РД-526/21.07.2017 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 61/28.07.2017 г.) и изменена със Заповед № РД-815/12.12.2017 г. (обн., ДВ, бр. 100/15.12.2017 г.);

39. **BG0000156 „Шабленски езерен комплекс”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-259/16.03.2010 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 28/13.04.2010 г.) и изменена със Заповед № РД-698/25.08.2020 г. (обн., ДВ, бр. 81/15.09.2020 г.);

40. **BG0000621 „Езеро Шабла - Езерец”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 122/02.03.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 21/09.03.2007 г.);

41. **BG0002050 „Дуранкулашко езеро”** за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД-258/16.03.2010 г. на МОСВ (обн., ДВ, бр. 28/13.04.2010 г.) и изменена със Заповед № РД-695/25.08.2020 г. (обн., ДВ, бр. 81/15.09.2020 г.);

42. **BG0000154 „Езеро Дуранкулак”** за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г. на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 107/18.12.2007 г.).

Обръщам внимание, че са изготвени проекти на заповеди за обявяване на защитени зони **BG0001001 „Ропотамо”, BG0000208 „Босна”, BG0000620 „Поморие”, BG0001004 „Емине - Иракли”, BG0000116 „Камчия”, BG0000102 „Долината на река Батова”** и **BG0000621 „Езеро Шабла - Езерец”**.

достъп на Интернет страницата на Министерство на околната среда и водите - <https://www.moew.government.bg/>, тема „Природа“, подтема „Обществени обсъждания“.

Извършена е проверка за допустимост съгласно чл. 36, ал. 2 от Наредбата за ОС, според която МППБР е допустим при съобразяване с:

- режимите на защитените територии, определени със Закона за защитените територии, заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление и
- режимите на защитените зони, определени със заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление.

След преглед на представената документация и на основание чл. 36, ал. 3 от горесцитираната наредба, въз основа на критериите по чл. 16 от нея, е направена преценка за вероятната степен на отрицателно въздействие, според която Морски пространствен план на Република България има вероятност да окаже значително отрицателно въздействие върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000, поради следните

МОТИВИ:

1. Главна цел на Морския пространствен план на Р. България, е създаването на условия за устойчив растеж на морската икономика, за постигане на стабилно развитие на българския черноморски регион, чрез ефективно използване на природните ресурси, съобразено с изискванията за интегрирано опазване на морската среда. МППБР трябва да съвмести безконфликтно съществуващи и бъдещи дейности по използване на морските пространства, което предполага възможни преки и косвени отрицателни въздействия върху защитени зони за опазване на природните местообитания, на дивата флора и фауна и за опазване на дивите птици, както следва:

- увреждане, унищожаване и загуба на природни местообитания и местообитания на видове, включително птици, предмет на опазване в защитените зони, в резултат от настоящи и бъдещи дейности (военни учения, тралене, драгиране и риболов с придънни средства, депониране на драгажни маси, пребаластирането на кораби в морските пространства, заставане на котва, изграждането на изкуствени подводни рифове и острови върху местообитанията, търсене и проучване на полезни изкопаеми, изграждане на подводна инфраструктура, подводна археология и др.);

- фрагментиране на природни местообитания и местообитания на видове, включително птици, предмет на опазване в защитените зони, както от реализирането на подводни линейни обекти на техническата инфраструктура, възстановяване и изграждане на диги, депониране на драгажни маси както и от експлоатацията на пристанища и пристанищна дейност с прилежащите им площи;

- трансформация на природни местообитания и местообитания на видове, вкл. птици, поради навлизане на инвазивни видове чрез пренос с морския транспорт, при обмен на баластни води в крайбрежните води, риболов и аквакултури;

- трайна промяна на ключови елементи на защитените зони - при драгиране и депониране на драгажни маси, изграждане на подводна инфраструктура, заустване на неprecистени отпадъчни води, замърсяване с изоставени даляни, нарушаване на морското дъно при риболов с придънни средства, променена динамика на брега и пренос на седименти поради множество изградени яхтени пристанища и стоянки, изграждане на изкуствени подводни рифове и острови и др.

- различно по продължителност и интензитет безпокойство на опазваните животни при провеждане на военни учения, проучвания за разработване и използване/добив на ресурси, рибарство и аквакултури, туризъм, рекреационни и спортни дейности в морето, подводна археология, водолазна дейност, ползване на мива и др.

екземпляри, така и косвено поради изменения в местообитанията им;

- бариерен ефект при различни типове миграционни придвижвания (хранителни, размножителни, сезонни, вертикални и хоризонтални) и прекъсване на биокоридори;

- промяна на екологичния статус на морски местообитания: загуба/влошаване на природни местообитания и местообитания на видове;

2. Проявлението на посочените по-горе отрицателни въздействия са предпоставка за възможно нарушаване на целостта на защитените зони и до прекъсване на функционалните връзки между тях, до забавяне/възпрепятстване на постигането на консервационните и реставрационни цели на зоните.

3. Възможни са кумулативни въздействия върху защитените зони и предмета на опазване в тях в резултат от сумарното въздействие на разгледаното в Морския пространствен план текущо състояние на компонентите и факторите на морската околна среда и прилежащата крайбрежна зона и прилагането на мерките за намаляване на негативните въздействия или пълното им отстраняване.

На основание гореизложеното и съгласно чл. 34, ал. 1 от Наредбата за ОС към доклада по ЕО като отделно приложение следва да се включи доклад за оценка на степента на въздействие (ДОСВ) на Морския пространствен план на Република България (МППРБ) за периода 2021-2035 г. върху защитените зони. При разработването на ДОСВ да се има предвид следното:

1. Докладът да следва структурата, посочена в чл. 23, ал. 2 от Наредбата за ОС.

2. Да се направи описание и оценка на настоящото състояние на защитените зони, въз основа на количествен анализ на усвоените/увредените територии, чрез описание и оценка на всички съществуващи обекти, планове, програми, проекти или инвестиционни предложения до момента, вкл. защитени зони с висок кумулативен ефект от въздействията на отделните секторни политики за морско дело – корабостроене и кораборемонт, морски транспорт и техническата инфраструктура - пристанища, подводни линейни обекти на техническата инфраструктура, крайбрежен и морски туризъм, добив на суровини и енергия от морето, рибарство, аквакултури, както и дейностите свързани с военни учения и обектите на подводното културно наследство.

3. Да се изготви анализ на текущото състояние на компонентите и факторите на морската околна среда и прилежащата крайбрежна зона, оценка на потенциалните въздействия - замърсяване с органични вещества – заустване на отпадъчни води от жилищните пространства и сервизните помещения на корабите, замърсяване с нефтопродукти при аварии, катастрофи или незаконно изхвърляне на санитарни води от машинните отделения, замърсяване с отработените газове от двигателите, попадащи в морската среда чрез атмосферата, замърсяване с твърди отпадъци, попадащи в морето при транспорт и при разсипване на насипни товари в пристанищните терминали, пренос на биологични инвазии чрез баластните води и обраствания по корпуса, физическа загуба поради трайна промяна на субстрата или морфологията на морското дъно при изграждане на морски хидротехнически съоръжения, включително затрупване, запечатване и промяна на естествения субстрат с изкуствен, проучването и добива на морски енергийни ресурси са свързани с физически смущения на морското дъно и шумово замърсяване. Да се оцени натиска върху морските екосистеми и ресурси, ограничаване на замърсяването и подобряване на състоянието на морската околна среда. Въз основа на анализа да се предложат мерки за постигане на целите на защитените зони.

4. Да се идентифицират и анализират видовете въздействия върху структурата, функциите и природозащитните цели на защитените зони, които ще бъдат повлияни от зонирването в МППРБ (зони със забрана за ползване; зони със специфичен режим на опазване; мултифункционални зони; зони за бъдещо развитие).

5. Да се оцени въздействието от настоящото състояние на всички дейности и обекти - военни учения, морски транспорт, пристанища, подводни линейни обекти -

подводното културно наследство в границите на защитените зони.

6. МППРБ не предвижда ново строителство или промяна в начините на трайно ползване на крайбрежната територия, която е обект на Общите устройствени планове на черноморските общини. Той дава основни стратегически насоки за подобряване на взаимодействията между акваторията и прилежащата територия и за координиране на дейностите в морските сектори. В случай на констатирани отрицателни въздействия върху защитени зони да се предложат смекчаващи мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно отстраняване на неблагоприятните въздействия.

7. Да се предложат смекчаващи мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно отстраняване на неблагоприятните въздействия от прилагането на мерките на плана за всяка защитена зона. В случай на констатирани отрицателни въздействия върху защитени зони, да се проучат, анализират, оценят и препоръчат алтернативни решения (по смисъла на §3, т.7 и т.8 от Допълнителните разпоредби на Наредбата за ОС).

8. Да бъде извършен анализ относно въздействията от прилагането на плана върху всички зони, като в случай, че за някоя от тях няма да има въздействие, следва това да бъде включено в мотивираните заключения по чл. 22 от Наредбата за ОС.

9. Да бъде извършена оценка на очакваните „кумулятивни въздействия“ по смисъла на §3, т.10 от Допълнителните разпоредби на Наредбата за ОС върху защитените зони и предмета на опазване в тях в резултат от сумарното въздействие на всички тематични области от Директива 2014/89/ЕС.

10. Да се проучат и представят възможности за прилагане на компенсиращи мерки по смисъла на чл. 34 от ЗБР при установено наличие на обстоятелства по чл. 33 от същия;

11. Да се приложи актуален картен материал, включително и във формат ESRI shape file или ESRI filegeodatabase в координатна система WGS84 UTM 35N, който да визуализира зонирването.

12. За определяне на степента на въздействие на плана да бъдат използвани количествени оценки за очакваните загуби или влошаване на състоянието на местообитания (площ) и видове (численост и плътност на популациите), предмет на опазване в защитените зони спрямо представеността на местообитанията и видовете в съответните защитени зони и в мрежата от защитени зони като цяло съгл. чл. 32, ал. 2 от ЗБР. В случаите, когато това не е възможно, оценката да бъде извършена въз основа на принципа „най-лошият вероятен сценарий“.

Оценката трябва да бъде възложена на колектив от експерти, отговарящи на изискванията на чл. 9, ал. 1 от Наредбата за ОС, с компетентност в зависимост от целите и предмета на опазване в защитените зони.

Съгласно разпоредбите на чл. 36, ал.6, т. 4 от Наредбата за ОС, подробна информация и публичен достъп до данните за защитените зони, процедурите за оценка съвместимост и свързани с тях документи са налични на интернет страницата на МОСВ – ПРИРОДА/Натура 2000/Натура 2000 в България/Информационна система за защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000 <http://www.natura2000.moew.government.bg>, където има и данни за видовете и местообитанията, предмет на опазване в защитените зони, която трябва да бъде използвана от експертите, изготвящи ДОСВ.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 36, ал. 5 от Наредбата за ОС, следва да внесете в Министерство на околната среда и водите ДОСВ на проекта на Морския пространствен план на Република България (МППРБ) за периода 2021-2035 г. върху предмета и целите на защитените зони, изготвен съобразно препоръките, дадени по-горе.

Приложено Ви предоставяме за отразяване забележките от становище на БДЧР с вх. № ЕО-6/06.10.2020 г. на МОСВ.

II. По схемата за провеждане на консултации:

В т. 3 „Консултации по доклада за ЕО“ от схемата за провеждане на консултации

доклада за ЕО започват само след произнасяне на компетентния орган с положителна оценка по доклада за оценка на степента на въздействие.

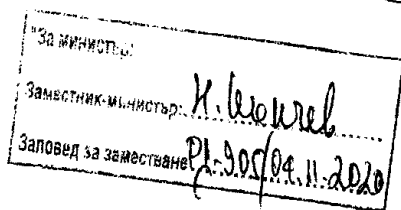
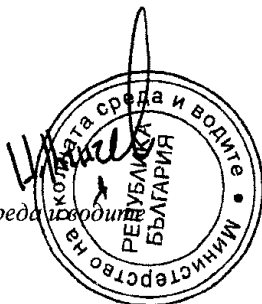
III. Указания за последващите действия, които да се предприемат по процедурата по ЕО, в т.ч. ОС:

При съобразяване на препоръките по т. I. следва да внесете в Министерство на околната среда и водите ДОСВ на проекта на Морския пространствен план на Република България (МППРБ) за периода 2021-2035 г. върху предмета и целите на защитените зони. ДОСВ следва да бъде представен в един екземпляр на хартиен и два екземпляра на електронен носител за оценка на неговото качество на основание чл. 24, ал. 1 от Наредбата за ОС и чл. 20 ал. 5 от Наредбата за ЕО.

Приложение: копие на становище на директора БДЧР с изх. № 04-01-23/A12/06.10.2020 г.

ЕМИЛ ДИМИТРОВ

Министър на околната среда и водите

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на околната среда и водите
БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ "ЧЕРНОМОРСКИ РАЙОН"

ИЗХ.№04-00-23 **А/2** 06-03-2020

ИЗХ.№04-00-23 А/1 25.09.2020 г.

ДО
ГОСПОДИН МИРОСЛАВ КАЛУГЕРОВ
ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ „НСЗП“
МОСВ

На Ваш Изх.№ЕО-6/21.09.2020 г.

ОТНОСНО: Консултации по извършване на екологична оценка и оценка на съвместимост на проект на Морски пространствен план на Република България (МППРБ) за периода 2021-2035 г. (трета версия, август 2020 г.)

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КАЛУГЕРОВ,

След преглед на предоставената информация за горепосочения проект на МППРБ за периода 2021-2035 г. и във връзка с Ваше становище изх.№04-01-716/А6/27.07.2020 г. и изх.№04-01-716/А7/03.08.2020 г., относно обхвата и съдържанието на Доклад за екологична оценка и оценка за съвместимост на проект на МППРБ. Ви уведомявам, че:

- Забележките на БДЧР по становище изх.№04-01-716/А6/27.07.2020 г. по текста на Задание за обхват и съдържание на Доклад за ЕО – не са изпълнени.
- Забележките на БДЧР по изх.№04-01-716/А7/03.08.2020 г. са изпълнени по отношение на предоставяне на цялостния проект на плана на МППРБ, окомплектован с всички части и приложения към него (точка 1 от становището); коригирана е и допълнена информацията относно районите за депониране на драгажни маси (точка 3 от становището) и отчасти са коригирани текстовете свързани с точки 7 и точка 9 от становището относно зоните за защита на водите по чл.119а, ал.1, т.2,3,4 и 5 от Закона за водите (ЗВ) и изпълнението на мерките заложи в ПУРБ 2016-2021 г. Всички останали забележки не са коригирани.

За изпълнение изискванията на чл.12, ал.6 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони, за издаване на становище по чл.155, ал.1, т.23 от ЗВ е необходимо да се коригират всички посочени от БДЧР забележки в текстовете на двата документа.

По отношение на предоставения проект за плана на МППРБ (трета версия, август 2020 г.), Ви информирам за необходимостта да се коригират и допълнят следните текстове:

- стр.68-69 относно текста за дънните утайки в полводно депо „Налбанка“, в БДЧР няма данни за биогенно замърсяване на дънните утайки.
- стр.81 да се коригират наименованията и кодовете на крайбрежните водни тела съгласно ПУРБ 2016-2021 г.: BG2BS000C001 „от Дуранкулак до п. Шабла“; BG2BS000C005 „Варненски залив“; BG2BS000C1010 „Бургаски залив >30м“ и BG2BS000C1308 „Южен Бургаски залив<30м“; BG2BS000C1003 „от Камен бряг до п. Калиakra“ и BG2BS000C1004 „от п. Калиakra до Каварна“; BG2BS000C1006 „от к.к.

Камчия до Шкорпиловци" и BG2BS000C1007 „от Шкорпиловци до н. Емине“;
BG2BS000C1011 „от н. Акин до н. Маслен нос“.

- стр.274 да се коригира текста относно морските аквакултури. БДЧР има издалени действащи разрешителни за ферми за отглеждане на риби.
- стр.275 да се използва терминът „инвазивни видове“, а не „биологични инвазии“.
- стр.277 да се коригира текста относно Програмата за мониторинг по Дескриптор 3 от РДМС съгласно действащата програма достъпна на сайта на БДЧР (https://www.bsbd.org/bg/msfd_monitoring.html).
- стр.277 относно текста свързан със замърсяванията от пристанища (Несебър, Созопол, Царево) в БДЧР няма данни за замърсявания свързани с цитираните пристанища. След направена справка за последните 10 години за пристанище Несебър има един сигнал за замърсяване от 2016 г., за пристанище Созопол – 2 сигнала от 2018 г. и от 2019 г., за пристанище Царево – 1 сигнал от 2014 г.
- стр.278-279 да се цитират точно видовете натиск и въздействия по РДМС, Приложение III.
- стр.281 да се употреби правилният термин „транспонирам“, а не „рагифицирам“ в националното законодателство.
- стр.296 да се коригира текста: „Нови съоръжения могат да бъдат инсталирани само в посочени от БДЧР места“ на „само в съгласувани от БДЧР места“.
- стр.298 да се прецизира текста и разграничат видовете зони: „зони за отдих и водни спортове“ и „зони за къпане“. Наредба №5/30.05.2008 г. е за управление качеството на водите за къпане.
- стр.329 БДЧР не е компетентен орган по отношение на препоръки 13.3; 13.8; 13.9 и 13.10 и следва да се коригират.

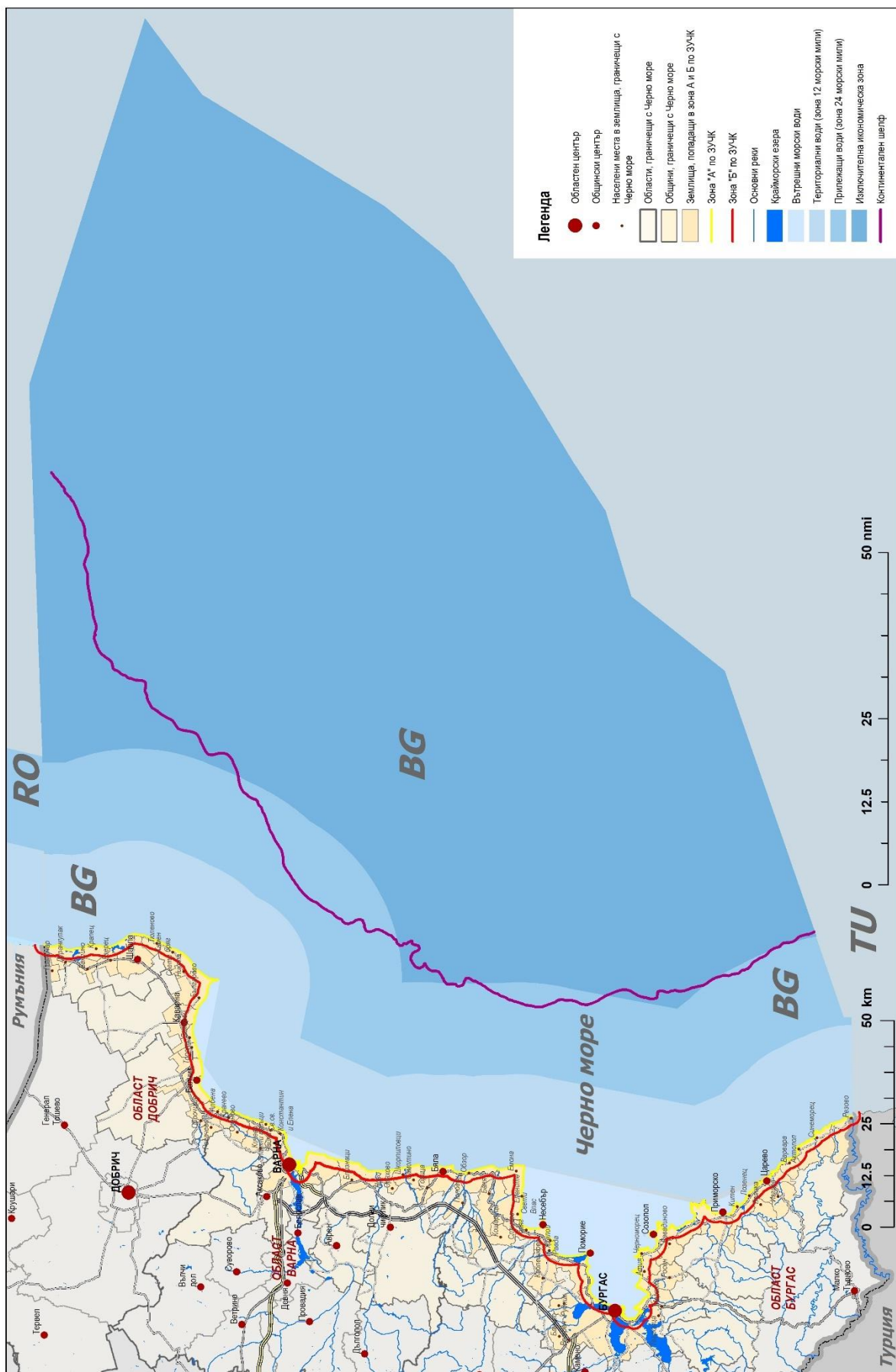
След получаване на допълнителна информация ще се произнесем относно допустимостта на проекта на МППРБ за периода 2021-2035 г.

С уважение,

ишж. **ДЕСИСЛАВА КОНСУЛОВА**

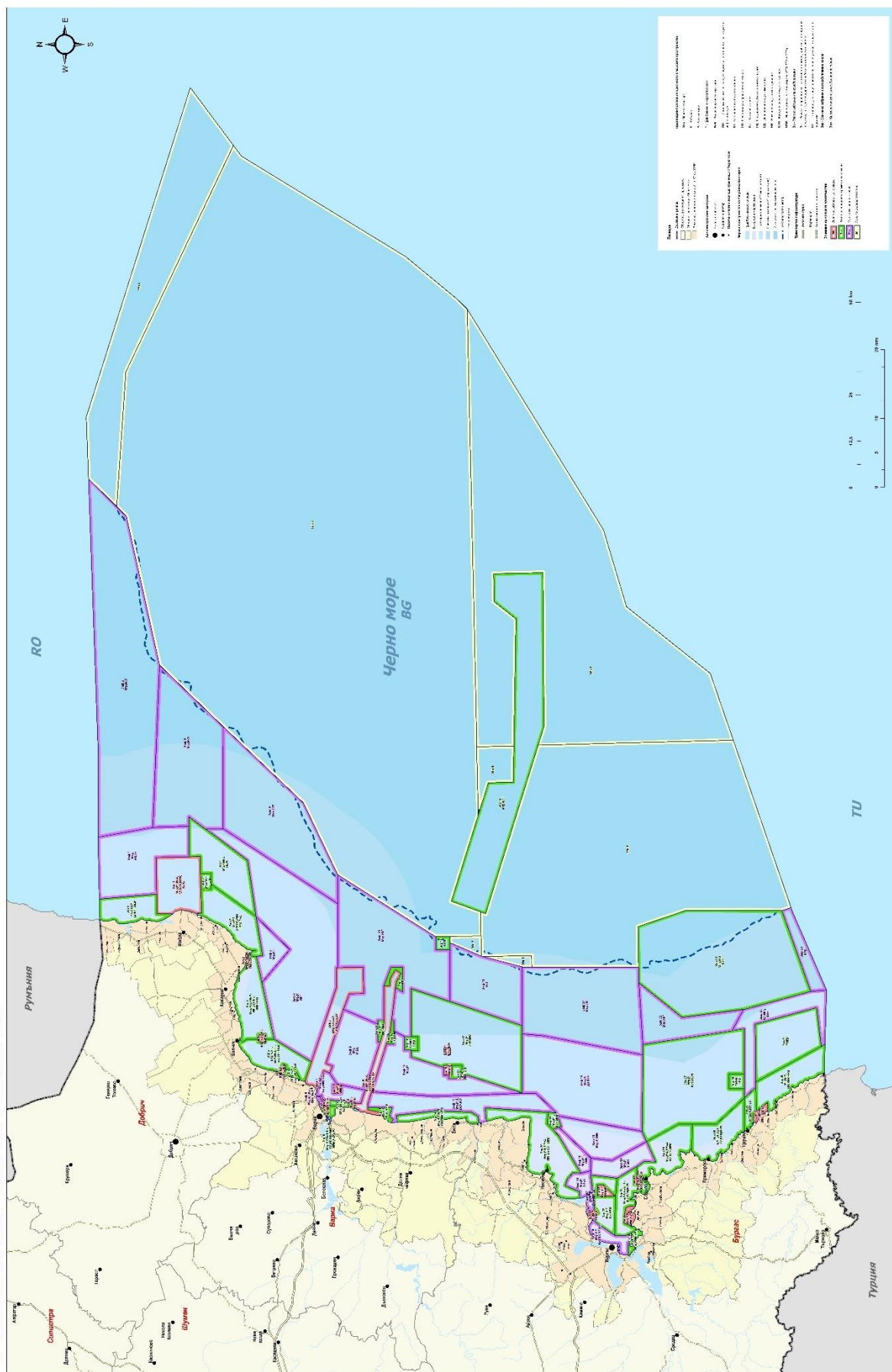
Директор на Басейнова дирекция „Черноморски район“

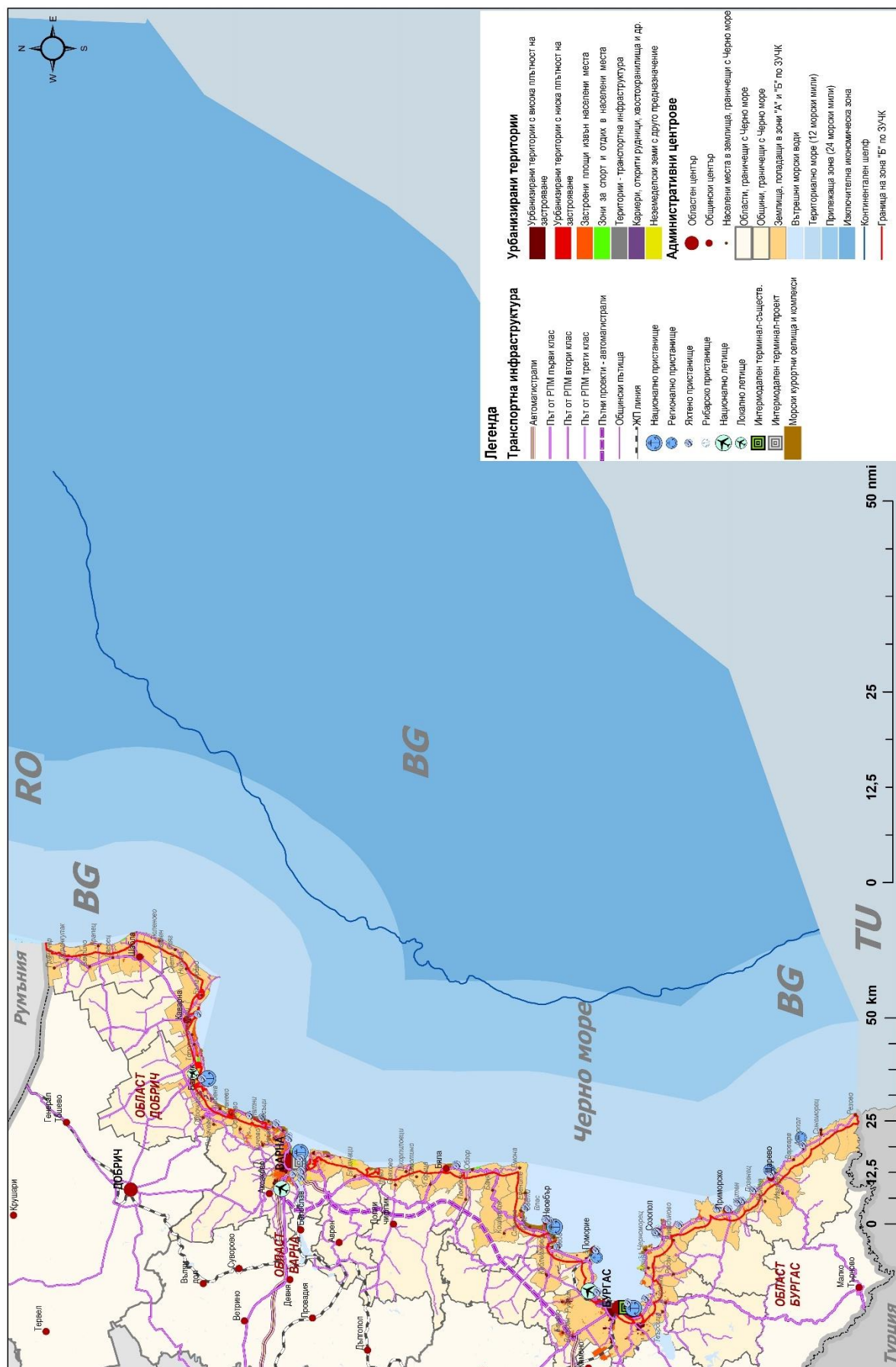

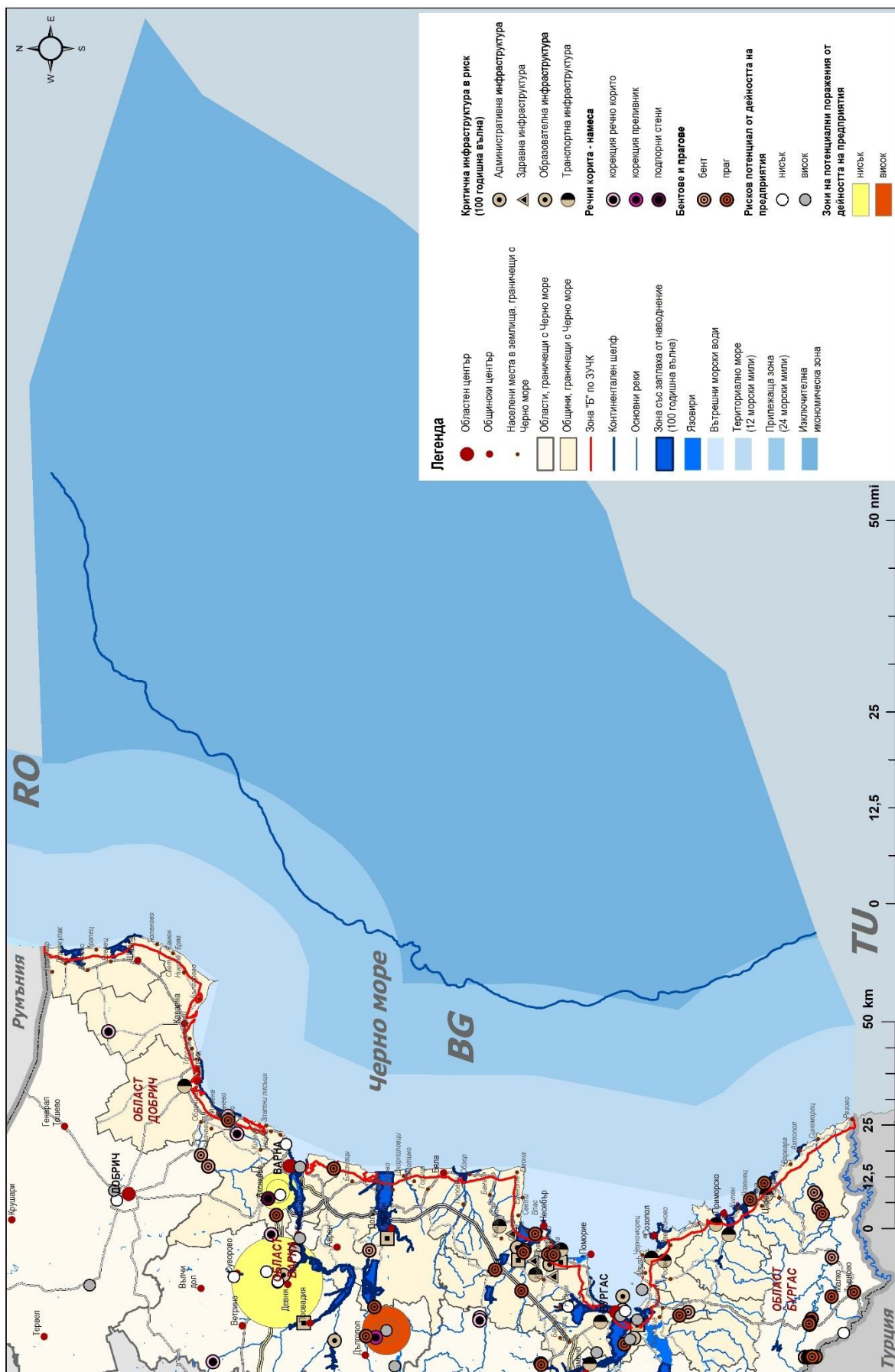

Источник: Marine Regions, НЦТР

МОРСКИ ПРОСТРАНСТВЕН ПЛАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2021 - 2035 г. **ЗОНИРАНЕ НА МОРСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА**

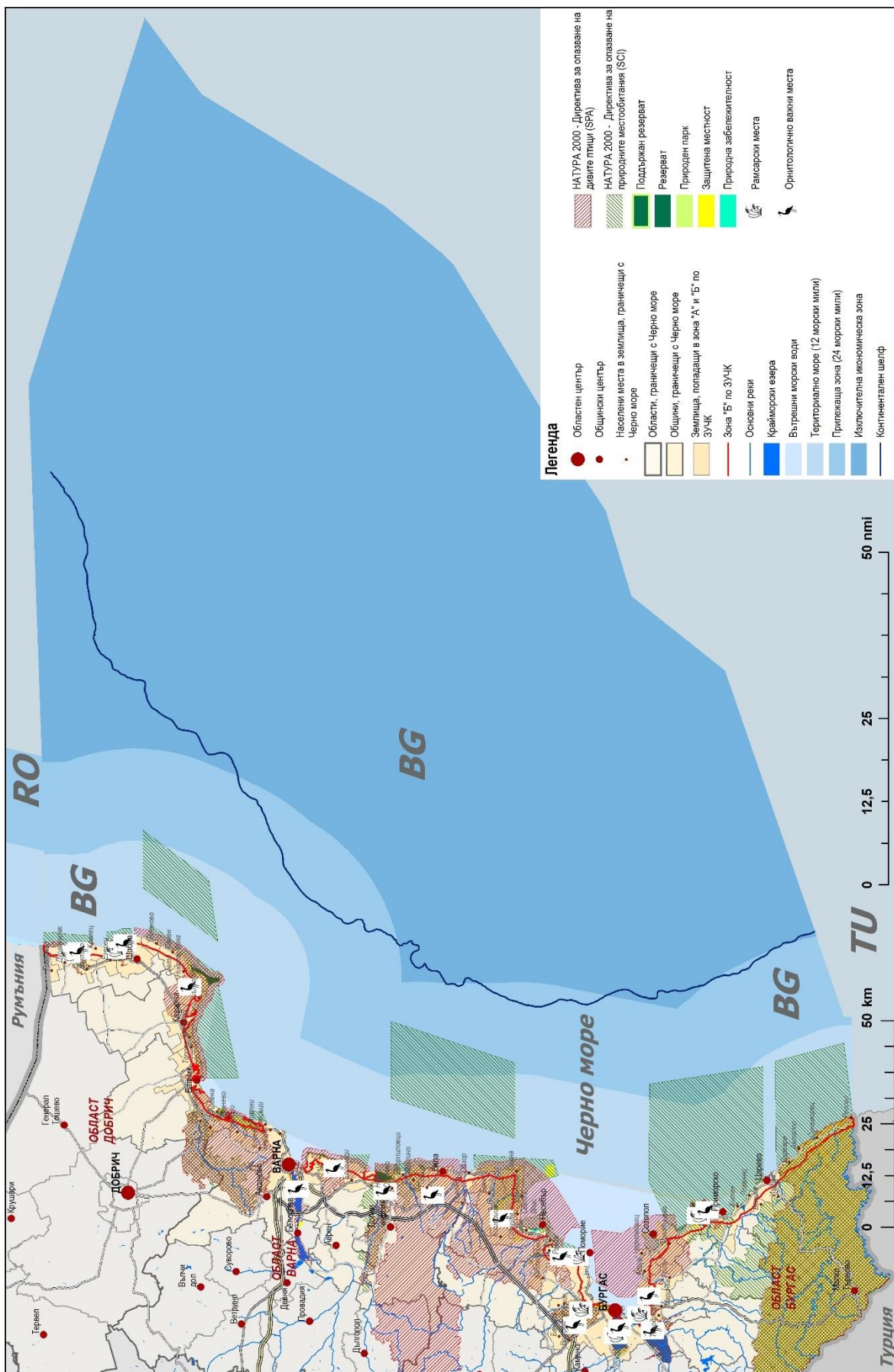

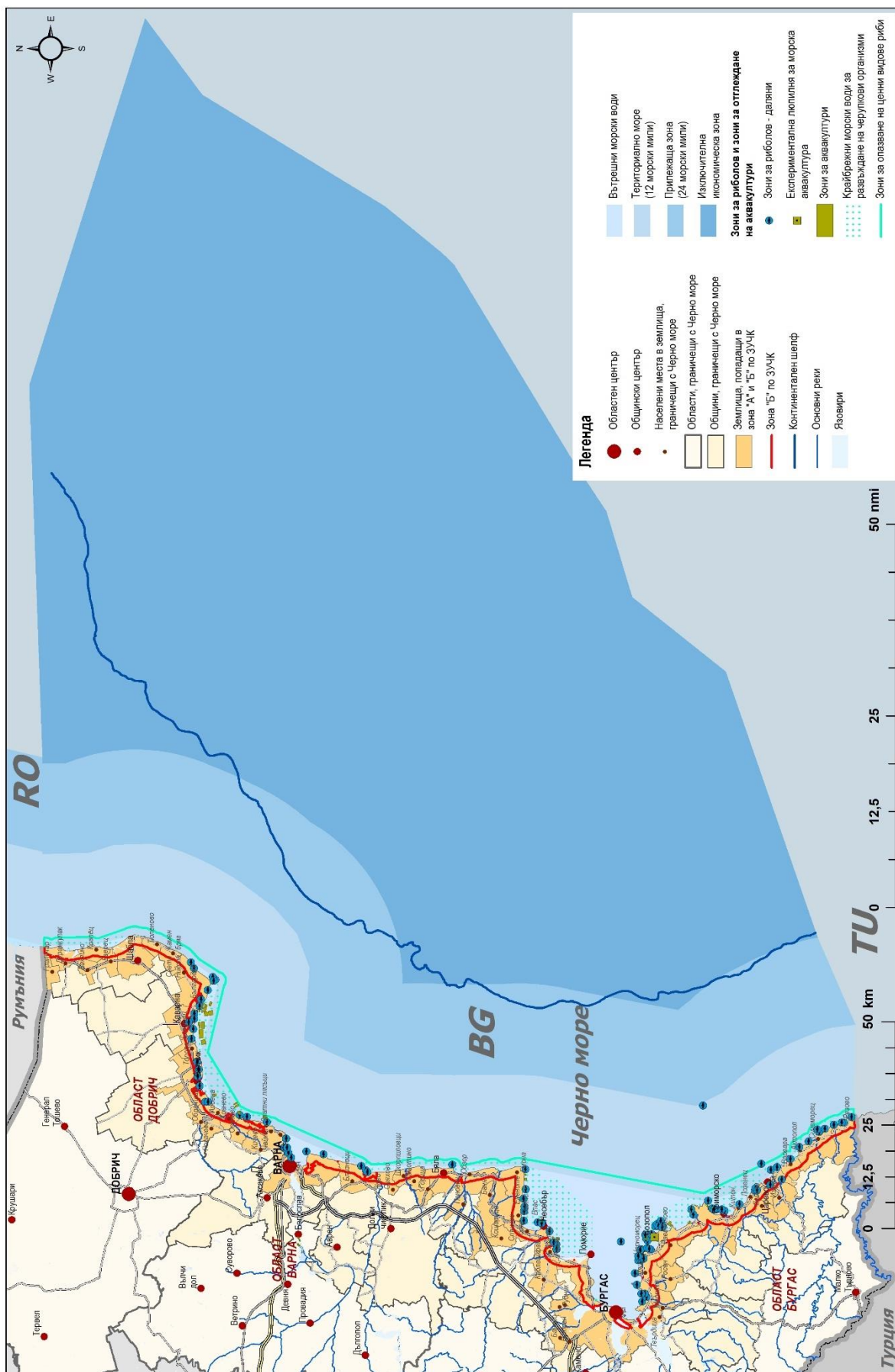
2/07 Морски пространствен план на Република България 2021 - 2035 г.
Заплаха от наводнение (100 годишна вълна)

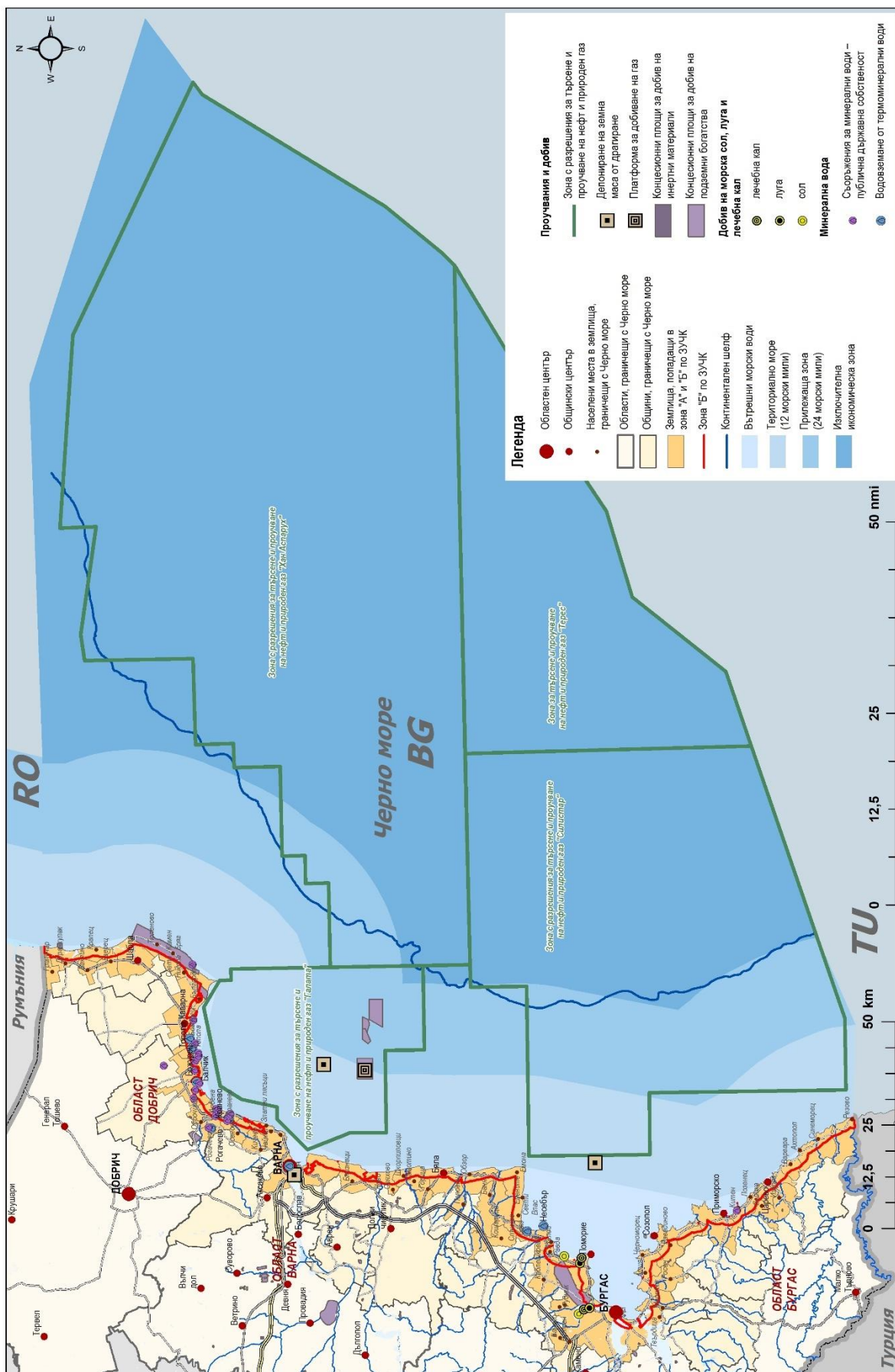
Източник: БДЧР, обработка НЦТР Г.

2/08 Морски пространствен план на Република България 2021 - 2035 г.
Биоразнообразие и НЕМ, включително в крайбрежната зона

Източник: МОСВ, ЕЕА, обработка на данни НЦТР

3/05 Морски пространствен план на Република България 2021 - 2035 г. Разположение и зони за експлоатация на природни ресурси

Източник: ЕМОНет, БДЧР, Министерство на енергетиката, обработка НЦТР, 2020 г.